

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

57. aastakäik

12. september 2014

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitusel ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Komitee täiskogu 498. istungjärk 29.–30. aprillil 2014

2014/C 311/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põlvkondade- ja kultuuridevahelised meetmed, et edendada noorte ELi kodanike sotsiaalset integratsiooni teise liikmesriiki tööle asumisel” (omaalgatuslik arvamus)	1
2014/C 311/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte tööalane konkurentsivõime – tööstuse vajadustega sobiv koolitus kokkuhoiuajastul”	7
2014/C 311/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi tööstusharude tagasitoomine taas-industrialiseerimise raamistikus”	15
2014/C 311/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse muutused Euroopa farmaatsiasektoris”	25
2014/C 311/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Liidu roll sunniviisilise töö vastases võitluses Euroopas ja maailmas – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus ILO 2014. aasta konverentsiks” (omaalgatuslik arvamus)	31
2014/C 311/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijakaitse ja ülemäärase võlgnevuse asjakohane käsitlemine sotsiaalse tõrjutuse vältimiseks” (ettevalmistav arvamus).	38

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Komitee täiskogu 498. istungjärk 29.–30. aprillil 2014

2014/C 311/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa tööstuse taassünd” (COM(2014)14 final).	47
---------------	--	----

2014/C 311/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) 715/2007 ja (EÜ) 595/2009 seoses maanteesõidukite saasteainete heitkoguste vähendamisega” (COM(2014) 28 <i>final</i> – 2014/0012 (COD))	55
2014/C 311/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Vaba liikumise õigust kasutavate Euroopa Liidu kodanike valimisõigusest ilmajätmise tagajärjed” COM(2014) 33 <i>final</i>	59
2014/C 311/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandussaaduste ja -toodete teavitamis- ja müügiedendusmeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides” COM(2013) 812 <i>final</i> – 2013/0398 (COD).	63
2014/C 311/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse seoses lossimiskohustusega nõukogu määrusi (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2187/2005, (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1098/2007, nr 254/2002, (EÜ) nr 2347/2002 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1434/98” COM(2013) 889 <i>final</i> – 2013/0436 (COD).	68
2014/C 311/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse veiste, sigade, lammaste, kitsede ja hobuslaste liiki kuuluvate põllumajandusloomade kloonimist” COM(2013) 892 <i>final</i> – 2013/0433 (COD) „Ettepanek: nõukogu direktiiv kloonloomadest saadud toidu turulelaskmise kohta” COM(2013) 893 <i>final</i> – 2013/0434 (A P P) „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus uuendtoidu kohta” COM(2013) 894 <i>final</i> – 2013/0435 (COD)	73
2014/C 311/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis „Transpordi põhivõrgu ülesehitamine: põhivõrgukoridorid ja Euroopa ühendamise rahastu” COM(2013) 940 <i>final</i>	82

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 498. ISTUNGJÄRK 29.–30. APRILLIL 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põlvkondade- ja kultuuridevahelised meetmed, et edendada noorte ELi kodanike sotsiaalset integratsiooni teise liikmesriiki tööle asumisel” (omaalgatuslik arvamus)

(2014/C 311/01)

Raportöör: **Renate Heinsch**

19. septembril 2013 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Põlvkondade- ja kultuuridevahelised meetmed, et edendada noorte ELi kodanike sotsiaalset integratsiooni teise liikmesriiki tööle asumisel”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 7. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014. aastal (30. aprillil 2014 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 187, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnistab, et noorte ELi kodanike kasvav tööalane liikuvus kujutab endast Euroopa Liidu ühe põhivabaduse olulist ja tuleneb üha sagedamini vajadusest. See aitab kaasa kriitiliste olukordade leevendamisele päritoluriikide ja vastuvõtva riiki tööturgudel. Noored võõrtöötajad aitavad kaasa vastuvõtva riigi majandus- ja sotsiaalsele arengule ning toovad lisaks endaga kaasa vaimset rikkust mitmekesisuse näol, mis pakub ettevõtetele ja ühiskonnale uusi võimalusi.

1.2 Ajal, mil noored võõrtöötajad kasutavad sel viisil nende avatud tööalaseid võimalusi, on nad vaatamata edukale integreerumisele vastuvõtva riigi töökohal reeglina silmitsi uute ühiskondlike väljakutsetega, mis puudutab töövälisest ühiskondliku integratsiooni uude elukeskkonda. Päritoluriigist erinevates liikmesriikides töötavate noorte eurooplaste kogukond on eripalgeline. Kõigil neil, kuid eelkõige piiratud keeleoskuse ja majanduslike vahenditega noortel on õigus saada tööturule sisenemisel toetust.

1.3 Komitee on seisukohal, et tuleb pöörata suuremat tähelepanu teises liikmesriigis töötavate ja seal mitte ainult ajutiselt viibivate noorte ELi kodanike konkreetsetele vajadustele ja raskustele seoses ühiskondlikus elus osalemise ja sellest osasaamisega. Vastasel juhul võib see tekitada tõsiseid probleeme nii asjaomastele isikutele kui ka vastuvõtivatele riikidele.

1.4 Komitee juhib rõhutatult ELi institutsioonide ja liikmesriikide tähelepanu vähemuste ja sisserändajate vastu suunatud ksenofoobia ja rassismi kasvule ning kutsub üles võitlema otsustavalt sellise käitumise ja sellist käitumist edendavate rühmade vastu.

1.5 Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles toetama aktiivsema kogemuste vahetamise ja dialoogi teel liikmesriike nende pingutustes leidmaks tõhusamaid integratsioonimeetmeid nende noorte ELi kodanike jaoks, kes on juba leidnud töökoha mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis. Selleks soovib komitee tugevdada „Sinu esimene EURESe töökoht” raames rahastatud programme.

1.6 Integratsioon on olemuselt sotsiaalne protsess, mis areneb üksikisikute ja rühmade vahelistes suhetes, ning kahesuunaline protsess, sest selles osalevad nii sisserändajad kui ka vastuvõttev ühiskond.

1.7 Euroopa Komisjon peaks esmalt soodustama heade tavade vastastikust tutvustamist ning koostama edukate kontseptsioonide ja tavade kohta dokumendid, mis käsitlevad toetust noortele võõrtöötajatele nende pingutustes ühiskondlikku ellu integreerumisel. Seejuures tuleks paljutöötavate toetusmeetmetena eelkõige tunnustada ja esile tõsta kultuuride- ja põlvkondadevaheliste strateegiate ja projektide tähtsust riikide üldises sisserändajate vastuvõtmise kultuuris.

1.8 EL on vastu võtnud uusi vahendeid, mille abil võidelda vaba liikumise õigust kasutavate Euroopa kodanike diskrimineerimise vastu. Neid vahendeid tuleb tõhusalt kohaldada riikide tasandil, kuna sisserändajate vastast diskrimineerimist salliv ühiskond ei aita kaasa integratsioonile.

1.9 Selle järeleproovitud kontseptsioonide ja projektide kogu peaks komisjon andma liikmesriikide käsutusse, soovitusel need eeskujuks võtta, ent samas neile loominguiliselt läheneda. Liikmesriike tuleks kutsuda üles teavitama Euroopa Komisjoni liikmesriikides erinevate osalejate poolt juba edukalt ellu viidud meetmetest, et täiendada dokumente ja süvendada nii veelgi kogemuste vahetamist.

1.10 Komitee soovib komisjonil uurida, kas järgmise sammuna oleksid mõeldavad edasised asjakohased tegutsemisvõimalused ja kuidas oleks neid võimalik ellu viia. Komisjon peaks eelkõige töötama välja kava, kuidas oleks võimalik järeleproovitud ja uuenduslikke strateegiaid ja kogemusi ellu viia Euroopa Liidu olemasolevate programmide, platvormide, fondide ja algatuste raames ning kuidas meetmeid saaks nende vahenditest toetada.

1.11 Komitee teeb komisjonile ettepaneku toetada sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna tegevust, sest neil on integratsioonis väga oluline osa seoses sisserändajate vastuvõtmise ja nende kaasamisega.

1.12 Komitee on seisukohal, et Euroopa Komisjon peaks väärtustama nende noorte asjakohast kaasamist kodanikuühiskonna organisatsioonide vahendusel kõnealuse teema kavandamis- ja otsustamisprotsessidesse, nii et sihtrühma vajadused ja probleemid oleksid piisavalt esile toodud ja et neile oleks võimalik niisiis edukalt lahendusi otsida.

1.13 Sotsiaalpartneritel ja välismaa noortele tööd andvatel ettevõtetel endil on kindlasti suur vastutus. Komitee loodab, et nad kaasatakse rohkem selliste integratsiooniprogrammide koostamisse, mis vastaksid paremini noorte töötajate vajadustele.

2. Sissejuhatus

2.1 Noored ELi kodanikud on üha liikuvamad ja paljud lahkuvad oma kodumaalt – enamikul juhtudel tingituna lootusetust olukorral tööturul (ent mitte ilmingimata üksnes sellel põhjusel) – et leida töökohta teises mõnes liikmesriigis. Nad kasutavad sel viisil liidus kehtivat põhiõigust tööjõu vabale liikumisele, viivad ellu ELis tööalase liikuvuse suurendamise eesmärki ning kasutavad ära sellest lähtuvaid võimalusi. Õiguslikus plaanis on nad vastuvõtivate riikide kodanikega võrdsed, ent nad seisavad silmitsi väga konkreetsete probleemidega ja neil on spetsiifilised vajadused.

2.2 Päritoluriigist erinevates liikmesriikides töötavate noorte eurooplaste kogukond on eripalgeline. Need on nimelt hea haridusega noored inimesed, kuid ka madala haridustaseme ja majanduslike raskustega noored, kes võtavad ette selle igati söaka sammu, et ehitada oma tulevik üles väljaspool oma kodumaad. Just eelkõige viimastel on suuremaid sisseelamisraskusi, kuna neil ei ole tihtipeale ei piisavat keeleoskust ega vajalikke majanduslikke vahendeid sihtriigis kindla sotsiaalse positsiooni saavutamiseks.

2.3 Seepärast peab sellistel noortel olema võimalus sotsiaalselt hästi integreeruda, et saada osa vastuvõtva riigi igapäevases ühiskondlikust elust, mis on neile riiki saabudes veel täiesti või peaaegu tundmatu ning et nad saaksid sellest elust ise aktiivselt osa võtta – mis on kodanikuks olemise oluline aspekt ka uues keskkonnas elades.

2.4 Juhtalgatuse „Noorte liikuvus” ja noortele pakutavate võimaluste algatuse raames kavandatud meetmega „Sinu esimene EURESe töökoht” edendab Euroopa Komisjon noorte ametialast liikuvust, et saavutada strateegia „Euroopa 2020” eesmärgi, sh 75 %-list tööhõivemäära, ning tõhustada ELi tööturgude toimimist.

2.5 Käesolevas omaalgatuslikus arvamuses käsitletakse siiani üldiselt ebaoluliseks peetud probleeme, mis on tingitud sotsiaal-kultuurilisest integreerumisest uude elukeskkonda, selleks võimalikult suurel määral vastuvõtva riigi ühiskondlikust elust osa saades ja osa võttes. Siinkohal näeb komitee aga ka vajadust koostada veel üks arvamus, et uurida sotsiaalseid kulusid ja muid mõjusid, mida tekitab (eelkõige noorte inimeste) tööalane liikuvus ja ränne päritoluriikidele ja -piirkondadele.

2.6 Arvamusega soovitakse juhtida enam tähelepanu sellele olulisele, noorte ELi kodanikest võõrtöötajate integratsiooni aspektile nii vastuvõtvates riikides ja päritoluriikides kui ka liidu tasandil. Asjakohase tegutsemise vajaduse kiireloomulisust rõhutatakse selleks, et arendada üksikute lähenemisviiside ja pigem konkreetsete kogemuste võrdlusest liikmesriikides välja tõenditel põhinevad ja edule suunatud kontseptsioonid ning saavutada nendele toetus ELi tasandil.

2.7 Vastuvõtavad riigid ja -ettevõtted pakuvad juba küll osaliselt vägagi tõhusaid abinõusid, kuid need keskenduvad aga eeskätt töökohaga seotud aspektidele. Vaid erandjuhtudel puudutavad need ka üldist sisserändajate vastuvõtmise kultuuri. Meetme „Sinu esimene EURESe töökoht” raames edendatakse tööandjate poolt noorte töötajate integreerimiseks korraldatavaid programme (keelekursused ja koolitused, mis hõlmavad haldusalast toetust, et hõlbustada kolimist teise riiki). Veel puuduvad suurel määral sobivad strateegiad, struktuurid, meetodid ja kogemused, et toetada ja aidata neid noori nende integreerumisel vastuvõtva riigi ühiskonda ja kultuuri, esitades samas ka nõudmisi.

2.8 Vastavasisulised kontseptsioonid ja meetmed tuleks koostada nii, et need oleksid nii põlvkondade- kui ka kultuuridevahelised. Need võivad anda väga olulise panuse integreerumisel ja liidu kodakondsuse viljelemisele vastuvõtjariigis. Seejuures tuleks nii palju kui võimalik kasutada vanemate põlvkondade kogemustel põhinevaid teadmisi. Tänu kultuurilise tausta erinevustele saavad eelkõige eri päritoluriikidest saabunud, juba edukalt integreerunud sisserändajad anda oma panuse vastastikuse toetuse uuenduslike elementide ja solidaarsuse eripalgeliste vormide näol.

2.9 Ühiskonda integreerumise ebaõnnestumine nagu ka identiteedi ja konkreetsete vajaduste ebapiisav tunnustamine võivad tuua endaga kaasa väga teravad probleemid nii noorte kui vastuvõtva ühiskonna jaoks. Luhtunud lootused ja tulevikuväljavaadetes kahtlemine viivad tihti algselt positiivse suhtumise kadumiseni vastuvõtva riigi suhtes ning sellega võivad kaasneda lausa agressiivne, radikaalne suhtumine ja käitumismallid.

2.10 Seepärast peab nende noorteni jõudma kinnitus „te olete meie jaoks väärtuslikud, meie juures teretunud ja me aitame teid”, et võidelda muljega „te tekitate probleeme ja segate meid”. Mitte vähem oluline ei ole ka takistada seda, et kompetentsed ja motiveeritud noored ei läheks pettunult kolmandatesse riikidesse ega läheks sel viisil Euroopa Liidu jaoks kaduma.

3. Noorte probleemid ja raskused võõras riigis

3.1 Kuigi Euroopa Liidul on juba olemas häid nõustamis- ja toetussüsteeme noortele ELi piirides töökoha otsimiseks – nagu näiteks „Noorte liikuvus”, Euroopa tööalase liikuvuse portaali EURES jne – ning vastuvõtjariikides on selles valdkonnas välja arendatud arvukalt meetmeid, keskenduvad need programmid eelkõige, kui mitte üksnes, tööturualastele aspektidele või on seotud töökohtadega. Ülejäänud mitmekülgsed eluvaldkonnad, raskused ja noorte konkreetsete vajadused jäetakse reeglina vaatluse alt välja, või siis ei pakuta toetust kas üldse või mitte piisaval määral.

3.2 Vastuvõtvasse riiki vastsaabunute peamine probleem on tõsiasi, et nad ei ole esmalt kursis avalike struktuuride ja protsessidega ning ei mõista või ei mõista piisavalt sotsiaalseid tavaid ega ühiskondlikku kultuuri. Koos tavaliselt veel puuduliku keeleoskusega raskendab see väga suurel määral juurdepääsu õigustele ja avalikele teenustele ning peidab endas nii majanduslikult kui sotsiaalselt halvemasse olukorda sattumise ohu, seda eelkõige väljaspool tööelu.

3.3 Raskused igapäevases elus võivad tekkida näiteks seoses elukohaga, juurdepääsul üldistele ja konkreetsetele teenustele (näiteks tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonnas), nagu ka muude eluliste vajaduste laias skaalas, k.a vaba aja veetmine ja religiooni praktiseerimine. Selliste raskustega seisavad silmitsi kõik töötajad, kes ei asu oma päritoluriigis.

3.4 Kui ühiskondlikus elus osalemiseks ei ole piisavalt võimalusi, või need on seotud raskustega, tekib oht isolatsiooni sattuda. See saab alguse täiesti igapäevastest elulistest olukordadest ning ulatub kuni tõrjumise, diskrimineerimise ja sotsiaalse distantsi kogemiseni ning sellel võivad olla märkimisväärsed psüühilised tagajärjed, mis viivad sotsiaalse ja emotsionaalse üksinduseni. See on kõnealuste noorte jaoks eriti keeruline, kuna neil ei ole võimalik toetuda traditsioonilistele suhetevõrgustikele nagu perekond, tuttav sõpruskond või algsed eakaaslased.

3.5 Vastuvõtvasse ühiskonda eduka integreerimise jaoks on niisiis väga oluline tõhus osasaamine üldisest ühiskondlikust elust, osaledes sotsiaalsetes, poliitilistes, kultuurilistes, sportlikes või religiooniga seotud tegevustes, näiteks klubides, ühingutes, ühendustes, parteides ja ametiühingutes. Tihti leidub välismaalastest noorte probleemitu osalemise teel siiski mitmesuguseid tõkkeid ja tihti puuduvad lisaks veel vajalikud algatused, toetus ja juhendamine. See võib kergesti viia noorte sisserändajate vaimse vaesumiseni, millel võivad olla samuti hävitavad tagajärjed.

3.6 Sellega seoses peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vajalikuks tugevdada Euroopa tööturuasutuste võrgustikku, mis on seni olnud puudulik mitte üksnes pakkumise ja nõudmise kooskõlastamise, vaid ka ühiskonda kaasamise ja integratsiooni toetamise seisukohast. Viimatinimetatud aspekt on muutub veelgi olulisemaks seoses EURESi võrgustiku äsjase laiendamisega praktikantidele ja õpipoistele, mille tulemusel tuleb lähtuda sellest, et Euroopa noorukite liikuvus hõlmab tulevikus üha suuremat arvu noori inimesi.

3.7 Vastuvõtva riigi ja päritoluriigi vaheline koostöö võib anda otsustava panuse integratsiooniprogrammide arengusse. Terviklikku lähenemiseviisi rakendades ja noortele võõrtöötajatele paremini ligipääsetavaid kultuuridevahelisi võrgustikke luues on võimalik soodustada teadlikku rännet.

4. Olulised valdkonnad, kus noortele võõrtöötajatele pakkuda kaitsvat ja arendavat toetust

4.1 Noortele võõrtöötajatele on väga kasulik, kui nende vajadust võrgustike loomise järele toetatakse väljaspool töökohaga seotud keskkonda. Seda võib teha, edendades struktureeritud teabevahetust või korraldades kohalikke või siis piirkondlikke üritusi, kus algatatakse või soodustatakse kogemuste vahetamist, vastastikust teavitamist õigustest ja kohustustest, raskustest ja vääritimõistmistest, võimalikest lahendustest jne. Oluline roll uute suhtlusvõrgustike loomisel on sotsiaalmeedial.

4.2 Kuna noored võõrtöötajad on suures enamuses väga motiveeritud ja koostöövalmid, tuleks neile tutvustada arvukalt erinevaid lihtsaid võimalusi ja teid, kuidas nad saaksid luua ka oma ettevõtlusalaseid projekte, neid välja arendada ja ellu viia. Seejuures võiksid vastuvõtva riigi sotsiaal-majanduslikus kontekstis neid toetada kogemustega eakamad inimesed – eelkõige küsimuste osas, mis puudutavad võimalusi turul, tehnilisi ja haldusalaseid tingimusi, rahastamist, töötajate värbamist jne.

4.3 Noorte võõrtöötajate töövälisest osalemist ja integratsiooni puudutav teemadering on mitmekülgne ja oluline, ent suures osas tähelepanuta jäänud valdkond, mis vajab ilmtingimata toetus- ja edendusmeetmeid. Ei piisa sellest, kui noored õpivad kursustel selgeks vastuvõtva maa keele põhialused ja omandavad töökohal oskuskeele.

4.4 Selleks, et uues elukeskkonnas oma koht leida, rahuldada isiklike vajadusi ja osaleda aktiivselt ühiskondlikus elus, on vaja palju enam. Eelkõige on vaja usaldusväärset teavet, asjakohast juhendamist, reaalselt seost keele omandamise ja mitmete konkreetsete eluliste olukordade vahel ning ka jätkusuutlikult usaldusväärset personaalset toetust ebaõnnestumiste ja pettumiste korral.

4.5 Nõustamine ja toetus on muu hulgas määravad elukoha otsimisel, kui elukeskkonnas esineb konflikte, igapäevaelu üldisel korraldamisel, rahanduse ja maksudega seotud küsimuste puhul, edasiõppimise soovi korral, sotsiaalsete, kultuuriliste, religioossete või sportlike tegevuste hulgast valiku tegemisel, muude vaba aja veetmise võimalustega seoses, aga ka kodanikuõiguste rakendamise ja poliitilises elus kaasa rääkimise soovi korral. Kõigil neil juhtudel võivad ülimalt väärtuslikku abi osutada nii teised noored välismaalased, kellel on vastuvõtvast riigis pikemaajalised kogemused, nagu ka vastuvõtva riigi vanemad kodanikud, kes on valmis toetama omaalgatuslikult.

4.6 Toetus- ja nõustamismeetmete väljatöötamisel tuleb otsida lahendusi väga erinevatele keerulistele probleemidele ja vajadustele. Ennekõike on enamasti tegu õiguslike, materiaalsete või tehnilist laadi esialgsete raskustega, mida on asjakohase abiga võimalik suhteliselt lihtsalt lahendada. Palju keerulisem on aga ületada sotsiaalse integratsiooniprotsessi teel olevaid tõkkeid, mis võib vajada pikaajalist ja usaldusväärset juhendamist.

4.7 Keerulistes otsustus- ja konfliktiolukordades võib olla väga oluline, et noortele sisserändajatele määrataks kontaktisikud – neid võib nimetada kas „ristivanemateks” või mentoriteks – või siis EURESi programmi nõustajaid, kelle poole nad saavad pöörduda nõu saamiseks ja kellega nad võivad luua usaldusliku suhte. Otsustav on, et sellistel isikutel oleks kultuuridevaheline kogemus ja neil oleks seega asjadest vajalik arusaam ning teiselt poolt, et nad teaksid, kuidas teistega tõhusalt suhelda ja nad peaksid suutma teistele õpetada, kuidas aidata iseennast.

5. Toetusmeetmete eest vastutajad ja toetuse osutajad

5.1 Kahtlemata lasub suur vastutus sotsiaalpartnerite, ent ka noori võõrtöötajaid värbavate ettevõtete endi õul. Eelnimetatud isikud võivad lisaks sellele anda nõu ja konkreetset abi ka töövälises valdkonnas. Eelkõige tuleks innustada vanemaid kolleege, et nad toetaksid noori võõrtöötajaid, teeksid nendega koostööd, annaksid mentorite või „ristivanematena” nõu, aitaksid neid aga ka ja just eelkõige töövälises keskkonnas. Kuna väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes ei ole selline nõustamine ilma toetuseta praktiliselt võimalik, siis kujutab sellele lahenduse leidmine endast erilist väljakutset, kavandades nt selliste tegevuste lisamist algatuse „Sinu esimene EURESe töökoht” raames rahastatavatesse programmidesse

5.2 Kodanikuühiskonna organisatsioonid tegelevad traditsiooniliselt eelkõige inimeste töövälise probleemidega ja loovad võimalusi paremaks sotsiaalseks integratsiooniks ning ka ühiskonnas suurema ühtekuuluvuse saavutamiseks. Nad peaksid eri pakkumiste vahendusel – eelkõige noorte võõrtöötajate spetsiifilistele probleemidele ja vajadustele suunatud sotsiaalse, kultuurilise, spordi- või muu vaba aja tegevuse valdkonnas – kaasama seda olulist ja tulevikku kujundavat rühma veelgi enam oma tegevuste üldisse kontseptsiooni.

5.3 Nii töökoha kontekstis kui ka töövälises valdkonnas on suureks eeliseks kogunud vanemate inimeste kokkuvimine noorte sisserändajatega. Oma kogemusi meelsasti noortega jagavate vanemate inimeste teadmistel ja hindamisvõimel on väga eriline väärtus. Sellest ei tulene mitte üksnes asjakohased lahendused keerulistele probleemidele, vaid see kujutab endast ka ühiskondlikku ühtekuuluvust soodustava dialoogi olulist vormi. See tuleb kasuks kõikidele asjaosalistele. Kui dialoogis osalevatel inimestel on veel lisaks mitmekülgne kultuuriline taust, siis toob see endaga kaasa avatud, mitmemõõtmelise ühiskonna, mis tagab kõigile juurdepääsu ja osalemisvõimalused.

5.4 Vaatamata kõigile juba olemasolevatele abi- ja toetusprogrammidele peitub meetmete edukuse vägagi otsustav tegur isiklike suhete tasandil. Isiklikud kogemused, otsene suhtlus, isiklik pühendumine, usaldus teiste võimetesse ja ühised kogemused kiirendavad uude töökeskkonda ja eelkõige teistsugusesse ühiskonda edukat sisseelamist. Sellise individuaalse isikliku abi tagamine otseste inimestevaheliste kontaktide vahendusel on märkimisväärne ülesanne, mida saab teostada eelkõige vabatahtliku tegevuse struktuurilise korraldamise teel. Kes võiks või peaks seejuures sellist abi osutama, see sõltub vastuvõtjariigi asjaomastest tavadest.

5.5 Tähtis on, et ei riigi ega Euroopa tasandil ei püüeldaks ühtse lahenduse poole. Tegu on inimlike vajaduste ja probleemidega, mille suhtes ei kehti kindlad normid, mis nõuavad aga mitmekülgeid, paindlikke ning ikka ja jälle uuenduslikke vastuseid sõltuvalt asjaomaste isikute päritolust, kohalikest oludest või konkreetsest isiklikust olukorrast.

5.6 Isikliku abi üks väga edukas vorm on näiteks see, mida osutatakse nn „senior expert services”⁽¹⁾ raames, mille puhul juba pensionil olevad inimesed edastavad vabatahtlikkuse alusel noortele oma ametialaseid teadmisi ja oma kogemusi väga erinevatelt elualadelt. Vanemate inimeste oskuste edastamine ja isiklik pühendumine edendavad olulisel määral vastastikkust mõistmist, koostööd ja põlvkondade vahelist austust ning see annab märkimisväärse panuse ühiskonna sotsiaalsesse ühtekuuluvusse.

5.7 Edukaks osutuvate strateegiate puhul on oluline, et olemasolevad pakkumised oleksid süstemaatiliselt dokumenteeritud, tõenditele põhinevad hinnatud, põhimõtteliselt koordineeritud ja nendest teavitataks sihipäraste teavituskampaaniate teel. Edu saavutamise seisukohast on vältimatu kõigi abi osutajate ja vastutavate organisatsiooniüksuste tihe koostöö ning kõigi huvitatute ja asjaomaste isikute organisatsioonide pidev kaasamine. Eesmärk peab olema eelkõige noorte võõrtöötajate konkreetsete vajaduste ja probleemide õige äratundmine, strateegiate ja meetmete sihipärane väljatöötamine, vahendite asjakohane kasutamine ning edusammude kontrolli tagamine. Noored võõrtöötajad peavad olema kaasatud kõikide otsuste langetamisse ja kontrollide teostamisse ning neil peab olema seejuures võimalus kaasa rääkida.

6. Järeldused ja Euroopa Komisjoni võimalikud meetmed

6.1 Noorte töötajate liikuvusega leiab praktikas väljenduse üks Euroopa Liidu põhivabadustest. Noored kasutavad ära rahvusvahelise töörande poolt neile pakutavaid võimalusi. Seeläbi on võimalik märkimisväärselt leevendada tööturul valitsevaid probleeme nii päritolu- kui ka vastuvõtvas riigis. Teistes ELi liikmesriikides töötavate, EList pärit noorte sisserändajate – kes kujutavad endast Euroopa tuleviku jaoks väga olulist elementi – erilist olukorda tuleb täpsemalt dokumenteerida, analüüsida ja mõista.

6.2 Eelkõige tuleb enam tähelepanu pöörata teistest ELi liikmesriikidest pärit noorte töövälisele integratsioonile töökohta pakkunud vastuvõtva riigi, ühiskonda, kuna see on seotud suurte probleemide ja raskustega. Euroopa Komisjon peaks selles küsimuses tõstma riigiülelset teadlikkust, koostama dokumente ning edendama nii kogemuste vahetust kui dialoogi.

6.3 Seepärast peaks kutsuma Euroopa Liitu üles võtma vastavasisulisi meetmeid, et koostada dokumendid, mis tutvustaksid edukaid kogemusi noorte võõrtöötajate vastuvõtva riigi ühiskondlikus elus osalemise ja sellest osasaamise ees seisvate raskuste kõrvaldamisel. Seejuures tuleks pöörata suurt tähelepanu kultuuride- ja põlvkondadevahelistele tegevuskavadele, mis käsitlevad nende mõnest teisest ELi liikmesriigist pärit noorte toetamist nende pingutustes ühiskondlikus elus osalemiseks ja sellest osasaamiseks. Viimane on oluline element üldises sisserändajate vastuvõtmise kultuuris.

6.4 Euroopa Komisjon peaks soovitava liikmesriikidel võtta sellised kogemused eeskujuks, neile samas loominguiliselt lähenedes. Liikmesriikidele tuleks esitada ka palve teavitada Euroopa Komisjoni eri riikide poolt järeleproovitud ja uuenduslike kontseptsioonide, programmide ja konkreetsete (nii avaliku kui erasektori) meetmetest, et lihtsustada ja toetada teistest liikmesriikidest pärit noorte töötajate sotsiaalset integratsiooni ning et süveneda kogemuste vahetamist asjaomase valdkonna erinevate pakkumiste ja võimaluste osas.

6.5 Selle Euroopa tasandi dokumentide kogu alusel peaks Euroopa Komisjon analüüsima, kus on veel vajadus konkreetsete meetmete järele ja milliseid samme peaks ette võtma. Hiljem peaks komisjon töötama välja kontseptsiooni, kuidas viia need järeleproovitud ja uuenduslike kogemuste otsustavad elemendid ellu Euroopa Liidu olemasolevate programmide, platvormide, fondide ja algatuste raames ning kuidas saaks meetmeid nende vahenditest toetada.

6.6 Euroopa Komisjon peaks oma kaalutlustes silmas pidama seda, et asjaomaseid noori endid kaasataks kodanikuühiskonna organisatsioonide vahendusel piisaval määral, et tagada nende vajaduste ja probleemide asjakohane käsitlemine, mõistmine ja lõpuks ka lahendamine sihipäraste meetmetega.

Brüssel, 30. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ <http://www.ses-bonn.de/>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Noorte tööalane konkurentsivõime – tööstuse vajadustega sobiv koolitus kokkuhoiuajastul”

(2014/C 311/02)

Raportöör: **Dumitru Fornea**

Kaasraportöör: **Tommaso Grimaldi**

11. juulil 2013. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Noorte tööalane konkurentsivõime – tööstuse vajadustega sobiv koolitus kokkuhoiuajastul”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 8. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (30. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 156, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 0.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Tõsise noorte tööhõivekriisi tõttu on nõutav, et valitsused, tööandjad, töötajad ja kodanikuühiskond tegutseksid rohkem ja ühiselt inimväärsete⁽¹⁾ ja püsivate töökohtade edendamise, loomise ja säilitamise nimel. Teemast on kujunenud nii poliitiline kui ka majanduslik väljakutse. Komitee on juba esile tõstnud, et ELi ja liikmesriikide tasandil on vaja tõelist majanduskasvu strateegiat, et toetada üha rohkemate ja stabiilsemate töökohtade loomist noorte jaoks. Komitee peab ülioluliseks, et valitsused teeksid mõjusaid ja kurssi parandavaid pingutusi kriisi halvenemise ärahoidmiseks.

1.2 Kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2013. aasta juuni järeldustega on komitee seisukohal, et liikmesriigid peavad tegema kõik võimalikud jõupingutused tagamaks, et noorte tööhõive algatus ja noortegarantii võetaks viivitamatult täielikult kasutusele. Hariduse ja koolituse, noorte tööhõive ja pikaajalise töötuse valdkonnale tuleb hakata eraldama märksa enam riiklikke ja Euroopa vahendeid.

1.3 Komitee soovib tungivalt hinnata korrapäraselt noorte tööpuuduse ja tööalase konkurentsivõime käsitlemiseks liikmesriikides juba vastu võetud konkreetseid tegevuskavasid, kaasates sellesse kodanikuühiskonna. Komitee arvates tuleks neis kavades ja programmides võtta konkreetseid meetmeid, et anda värskele kõrgkoolilõpetajatele võimalus omandada tööskeemi, sh näiteks juhtimis- ja meeskonnatööteadmised, probleemide lahendamise oskus ja loominguvõimed, et muutuda mitmekülgsemaks ja suurendada oma võimalusi tööturul.

⁽¹⁾ Inimväärsete töökohtade kontseptsiooni sõnastasid Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) osalised – valitsused, tööandjad ja töötajad –, lähtudes arusaamast, et töö on inimväärikuse, sotsiaalse ühtekuuluvuse, kogukonna rahu, demokraatia ja majanduskasvu allikas, mis laiendab kvaliteetsete töökohtade loomise ja ettevõtluse arengu võimalusi. ILO, www.ilo.org.

1.4 Komitee soovib, et liikmesriigid ja kõik asjaomased asutused peaksid töölalast konkurentsivõimet käsitlema pideva protsessina, mis mõjutab kogu tööelu. Liikmesriigid peaksid kehtestama ja looma vahendid ja tingimused, mis aitaksid inimestel ajakohastada, parandada ja hinnata oma tööalase konkurentsivõime taset. Oskuste ja kvalifikatsiooni suuremal tunnustamisel ja läbipaistvusel on oluline roll tööd otsivate noorte tööalase konkurentsivõime vastavusse viimisel nii turu vajaduste kui ka noorte liikuvusega. Komitee toetab ELi poliitikameetmeid oskuste, pädevuse ja kvalifikatsiooni ja nendega seotud vahendite, nagu Euroopa kvalifikatsiooniraamistik, oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator, Europass ning kvaliteedi tagamise ja ainepunktide süsteemid, tunnustamise ja läbipaistvuse suurendamiseks.

1.5 Komitee kinnitab veendunult, et vastutus tööalase konkurentsivõime eest ei ole pelgalt individuaalne. Tööalane konkurentsivõime on teema, millega peaksid ühiselt tegelema kõik sidusrühmad, mh valitsused, sotsiaalpartnerid, ülikoolid, koolid, kohalikud ametiasutused, konkreetsed töötajad. Tungivalt soovivad suurem partnerlus ettevõtete ja haridusasutuste vahel. Selles osas tuleks edendada kvaliteetseid ettevõttesiseseid koolitusprogramme kooskõlas Euroopa Õpipoisiope Liidu ja kavandatud praktika kvaliteediraamistiku põhimõtete ja meetoditega.

1.6 Liikmesriigid peaksid pakkuma stiimuleid sellistele ülikoolidele ning teadus- ja arendustegevuse üksustele, kes pakuvad globaliseerunud turu vajadustega kooskõlalist tasemeõpet. See võib olla kasulik ka kõrgetasemelise professionaalsuse edendamiseks.

1.7 Komitee on mures viimasel ajal mitmes liikmesriigis ilmneva kalduvuse pärast vähendada hariduseelarvet ja soovib seepärast liikmesriikidel eraldada piisavalt vahendeid tagamaks, et haridustöötajad pakuvad kvaliteetset haridust kõigile. Euroopas ei peeta õpetaja elukutset ligiõmbavaks ja see elukutse kannatab juurdekasvu vähesuse all – probleem, mis võib lähitulevikus veelgi kasvada⁽²⁾. Selleks et haridusvaldkond muutuks elukutse valikul ligiõmbavaks, on tarvis inimväärseid töötingimusi, palku ja pensione.

1.8 Komitee tervitab Euroopa Komisjoni otsust luua Erasmus+ programm, mis toetab ka piiriülest kutseõpet, ja loodab, et see hakkab viivitusega täielikult toimima, nagu kokku lepitud. On eriti tervitatav, et Euroopa Parlament ja nõukogu on jõudnud kokkuleppele kutsekvalifikatsioonide tunnustamise suhtes.

1.9 Komitee väljendab heameelt sotsiaalpartnerite poolt 2013. aasta juunis kokku lepitud noorte tööhõivet käsitlevate meetmete raamistiku (Framework of Actions on Youth Employment) üle. Majandus- ja sotsiaalkriisi ajal peab Euroopa täielikult ära kasutama igasuguse sotsiaalmajandusliku taustaga inimeste potentsiaali, tagades seejuures kulutasuvuse.

1.10 Komitee kinnitab taas oma veendumust, et noorte tööpuudusega võitlemiseks koostatud ELi algatuste tulemuseks peaks olema konkreetsete meetmete võtmine eesmärgiga edendada Euroopa tööstust ja suurendada selle konkurentsivõimet sotsiaalselt vastuvõetaval ja jätkusuutlikul viisil.

1.11 Komitee soovib, et liikmesriigid pööraksid erilist tähelepanu negatiivsele mõjule, mida avaldab ajutiste lepingute süstemaatiline kasutamine noorte puhul. Sellel on suur mõju ka sotsiaalkindlustusvõrgule (vähem sissetakseid) ja liikmesriikide sotsiaalsele ühtekuuluvusele.

1.12 Komitee leiab, et investeringutel noorte tööalase konkurentsivõime suurendamiseks on määrav tähtsus Euroopa majanduste ja ühiskondade tuleviku jaoks. Heakskiidetud algatused peaksid olema lihtsasti ligipääsetavad kõigile noortele igasuguse diskrimineerimise või soolise kallutatuse ja neid peaksid saatma konkreetsed kaasamismeetmed. Asjaomased kohaliku, piirkondliku või riigi tasandi sidusrühmad (sealhulgas sotsiaalpartnerid ja noorteorganisatsioonid) tuleks kaasata algatuste kujundamisse, rakendamisse ja nende tulemuste hindamisse.

⁽²⁾ Vt „Key Data on Teachers & School Leaders in Europe”. 2013, Eurydice'i aruanne, Euroopa Komisjon.

1.13 Tuleks jätkata konkreetsete meetmete väljatöötamist riigi ja kohalikul tasandil, et pakkuda koos sotsiaalpartneritega ja kodanikuühiskonna osalusel kõigile kättesaadavat elukestvat õpet ja hinnata korrapäraselt selle tulemusi.

1.14 Töökohapõhise õppe mudelite, nt kaheosalise õppesüsteemi korral toimub märkimisväärne osa õppimisest ettevõtetes. Noortel töötajatel peab olema võimalus vaheldada kooliõpet töökohapõhise õppega ettevõttes. Komitee on veendunud mõnes liikmesriigis juba rakendatud kaheosaliste õppesüsteemide edukuses. Edukate õpipoisiõppeskeemide võti on nii avaliku kui ka easektori vahel jagatud vastutus tulevikku investeerimise ees.

1.15 Komitee soovib astuda samme, et tagada kavandatud tegevuste kvaliteet ja asjakohasus ning luua sobiv raamistik, mille abil sõnastatakse selgelt iga sidusrühma ülesanded, õigused ja kohustused ning muudetakse need praktikas kergesti jõustatavaks. Tööandjate ja ametiühingute vahelist sotsiaaldialoogi tuleks edasi arendada ja kasutada seda olulise tööriistana, mille abil tuvastada tööturu tulevase väljavaateid, edendada töökohtade loomist, jagada tööturu vajadustele paremini vastavaid koolitustavasid ning innustada noori naisi ja mehi parandama oma oskusi ja pädevusi, et tööstuse arenevatele vajadustele paremini vastata.

1.16 Praegune majandus- ja sotsiaalkriis surub Euroopa Liidu riikidele, eeskätt neile, mille suhtes kohaldatakse eelarve kohandamise programme, eelarveotsustes peale piiranguid – see on olukord, mida teravdab veelgi ELi enda eelarve vähendamine. Arvestades hariduse kesksel rollil tööalase konkurentsivõime arendamises, soovib komitee, et liikmesriigid suurendaksid kvaliteetseks hariduseks eraldatavaid vahendeid, mida ei tohiks pidada mitte kulutuseks, vaid oluliseks investeringuks kriisi ületamiseks ja kõigile parema tuleviku loomiseks. Seda silmas pidades toetas komitee Euroopa kodanikualgatust „Haridus on investering! Haridus ei ole puudujääk!”⁽³⁾. Komitee hoiatab, et haridus- ja koolituseelarvete kärpimine peidab endas ohtu, et eluliselt olulistest algatustest ja ettepanekutest saavad vaid hea tahte avaldused. Arvestades hariduse ja koolituse tähtsust noorte tööpuudusega võitlemisel, soovib komitee tungivaltp, et komisjon korraldaks 2015. aastal „Euroopa hariduse ja koolituse päeva”.

1.17 Komitee on seisukohal, et sektorid ja ettevõtted peaksid investeerima tootmisvahenditesse ning rakendama oma palgapoliitikat ja teabevahetusmeetmeid eesmärgiga suurendada tööstussektori ligitõmbavust. Dialoogi parandamine ettevõtete ja kutseõppeühenduste vahel võiks olla oluline samm tööalase konkurentsivõime teema käsitlemiseks ning võiks vähendada ebakõla nõudluse ja pakkumise vahel.

1.18 Kõiki algatusi noorte tööalase konkurentsivõime parandamiseks tuleks asjakohaselt rahastada Euroopa Sotsiaalfondi ja teiste struktuurifondide kaudu. Komitee soovib, et struktuurifondide kasutamisel pandaks erilist rõhku noorte tööalasele konkurentsivõimele, sh kasutamata vahendeid vajaduse korral ümberkavandades.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa tööstus hõlmab laias valikus ettevõtteid, sh suurettvõtted, VKEd ja mikroettevõtted, mille nõudmised tööjõule on erinevad. Seepärast on tarvis erinevate oskuste ja võimetega töötajaid. Haridus- ja koolitussüsteemide kavandamisel tuleks nende erinevustega arvestada. Tööandjate ja ametiühingute vahelist sotsiaaldialoogi tuleks edasi arendada ja kasutada seda olulise tööriistana, mille abil tuvastada tööturu tulevase väljavaateid, edendada töökohtade loomist, jagada tööturu vajadustele paremini vastavaid koolitustavasid ning innustada noori naisi ja mehi parandama oma oskusi ja pädevusi, et tööstuse arenevatele vajadustele paremini vastata.

⁽³⁾ Kodanikualgatuse algatasid Kreeka kodanikud ja seda propageeris võrgustik DIKTIO – „The Network”.

2.2 EL ja liikmesriigid vajavad sellist tööstuspoliitikat, mis soodustaks majanduskasvu ja julgustaks looma uusi väga kvaliteetseid töökohti⁽⁴⁾. Komisjoni arvates on tarvis ELi, liikmesriikide ja tööstuse tugevat partnerlust, et tagada tõhus koostööraamistik ning stimuleerida investeringuid tehnoloogiasse ja inimressurssidesse, mis annavad Euroopa tööstussektorile konkurentsieelise konkurentide ees kogu maailmast. Sellega toimetulekuks ja üldteema – tööalase konkurentsivõime tööstuses – käsitlemiseks kinnitas komisjon,⁽⁵⁾ et uue tööstuspoliitika üheks sambaks peaksid saama investeringud inimestesse ja oskustesse.

2.3 2008. aastal alanud finantskriis on lõõnud sügavaid haavu paljude Euroopa riikide majandusse ja seni on majanduse elavdamine olnud väga aeglane. Teema, mis võib majanduse elavdamise veel raskemaks muuta ja mille tagajärjed võivad tulevikku veelgi negatiivsemalt mõjutada, on noorte tööhõivekriis, mis nõuab, et valitsused, tööandjad, töötajad ja kodanikuühiskond tegutseksid ühiselt inimväärselt ja tootlike töökohtade edendamiseks, loomiseks ja säilitamiseks.

2.4 Näib, et Euroopa juhid võtavad seda kriisi tõsiselt, ent nagu komitee on toonitanud oma varasemates arvamustes,⁽⁶⁾ ei aita uued algatused probleemi lahendada, kui ei asuta selle juurte kallale. Teemast on kujunenud nii poliitiline kui ka majanduslik väljakutse. Oleks vale üldistada – olukord ei ole kõigis riikides ja kohalikul tasandil kindlasti ühesugune, ent paljude noorte eurooplaste jaoks, kes parajasti lõpetavad ja rahastavad oma õpinguid, on mitte lihtsalt lühiajalise töötotsa või praktikakoha, vaid tõelise töökoha leidmine, oma projekti või äri alustamine, iseseisev elu või perekonna ülalpidamine sellesama igapäevase heitluse osa. Kuigi tööpuudus ei ole Euroopas uus nähtus, on noorte kasvav tööpuudus praeguse majanduskriisi üks nähtavamaid tagajärgi nii töökohtade hävimise kui ka töökohtade loomata jätmise aspektist⁽⁷⁾.

2.5 Paljud ELi positiivsed algatused (nt noortegarantii algatus) pakuvad väljaõpet töökohal ja õpipoisiõpet. Ent need ei taga alati ligipääsu töökohale. Ja see toob esile olulise puuduva ühenduse: töökohad on tavaliselt majanduskasvu tulemus. Komitee on juba esile tõstnud, et ELi ja liikmesriikide tasandil on vaja tõelist majanduskasvu strateegiat, et toetada üha rohkemate ja stabiilsemate töökohtade loomist noorte jaoks. Komitee peab ülioluliseks, et valitsused teeksid mõjusaid ja kurssi parandavaid pingutusi kriisi halvenemise ärahoidmiseks. Nagu komisjoni teatises märgitud, on noored „Euroopa tulevase dünaamilisuse ja heaolu võti”⁽⁸⁾.

2.6 Puudub ühtne üldiselt heakskiidetud tööalase konkurentsivõime kontseptsiooni määratlus, tegemist on dünaamilise kontseptsiooniga ja üldine suundumus on laiendada seda ka taustateguritele. Hoolimata tööalase konkurentsivõime tähtsusest arutelus tööturu üle, on seda keeruline mõõta ja selle määratlemisele leidub mitmesuguseid lähenemisviise. Tööalast konkurentsivõimet kui sellist mõjutavad nii pakkumise poole kui ka nõudluse poole tegurid, mis sageli ei ole üksikisiku kontrolli all. Majandus- ja sotsiaalkriisi ajal peab Euroopa täielikult ära kasutama igasuguse sotsiaalmajandusliku taustaga inimeste võimaliku loominguulise, energia ja võimekuse. Tugevatel ja väga aktiivsetel kodanikuühiskonna organisatsioonidel on oluline edendav roll.

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjon kavandab, et 2020. aastaks peaks tööstuse osakaal ELi SKPs olema 16 %.

⁽⁵⁾ Euroopa Komisjon, 10. oktoober 2012, „Tugevam Euroopa tööstus majanduse kasvuks ja taastumiseks”.

⁽⁶⁾ ELT C 68/11, 6.3.2012, lk 11-14; ELT C 143/94, 22.5.2012, lk 94-101; ELT C 299/97, 4.10.2012, lk 97-102; ELT C 11, 15.1.2013, lk 8-15; ELT C 161, 6.6.2013, lk 67-72.

⁽⁷⁾ „Majanduslanguse ajal ei ole noored töötajad mitte ainult need, kes viimases järjekorras tööle võetakse, vaid ka need, kes esmajärjekorras lahti lastakse, sest vanemate töötajate koondamine on tööandjatele kulukam. Nooremaid töötajaid on väiksema tõenäosusega ettevõttes koolitatud, neil on vähem oskusi ja sageli on nende töölepingud ajutised.” – „Isegi kui noortel on töökoht, ei puugi see olla hea töökoht. Arenenud maailmas on noortel sageli ajutine leping, et neid oleks lihtsam koondada, või siis on nad nõõ vaeghõivatud, töötades oma kvalifikatsioonist madalamat kvalifikatsiooni nõudval töökohal.” (Maailma majandusfoorum – Noorte tööpuudus 2013. aastal visualiseeritud kujul (Youth Unemployment visualization 2013)) <http://www.weforum.org/community/global-agenda-councils/youth-unemployment-visualization-2013>.

⁽⁸⁾ COM (2013)447 final, juuni 2013.

2.7 Töölane konkurentsivõime sõltub suurel määral riigi ja kohaliku tasandi asutuste pakutava hariduse ja koolituse kvaliteedist ja asjakohasusest. Komitee märgib küll, et kohalikud omavalitsused tegelevad õige tasakaalu otsimisega, et võimaldada sellealaseid parandusi, ent leiab siiski, et Euroopa tasandil tehtud otsused ei kajastu praegustes haridus- ja koolitussüsteemides alati sidusalt. Hoolimata avatud koordineerimise meetodi kontekstis komisjoni poolt liikmesriikidele esitatud üleskutsetest jagada üksteisega oma institutsioonilisi vastuseid noorte liikuvuse ja koolituse probleemidele, parandada koolituse kvaliteeti, sertifitseerimist ja ajakohastamist, reageerida asjakohaselt tööturu vajadustele, pidada kinni ühiste eesmärkide saavutamise ajakavast, samuti võrdluskriteeriumidest ja tulemustest, analüüsida uuringute ja teadustööde järeldusi ja need integreerida, on ikka veel liiga palju institutsioonilisi tõkkeid ja liiga vähe tõelist pühendumist, mis takistab Euroopa hariduse ja koolituse tõelise ühisruumi loomist.

2.8 Tööandjad on teadlikud tänaste töötajate oskustest ja pädevustest, ent nad peavad olema teadlikumad tulevaste töötajate oskustest ja pädevustest kiirelt muutuvatel töökohal, iseäranis seepärast, et tehnoloogia arengu tõttu on töötajate jaoks hädavajalik pidevalt teadmisi omandada ja värskendada. Ettevõtete iseloomulikud jooned ja vajadused on erinevad ning seepärast on tingimata vaja, et haridus ja kutseõpe oleksid õpetatavate oskuste osas kohandatavad ja paindlikud. Nagu komitee rõhutas oma arvamuses SOC/476, on väga tarvis paremat ja asjakohasemat koostööd kõigi tasandite haridusasutuste ja tööstuse vahel.

2.9 Arvestades, et haridus ja kutseõpe ei ole konkreetse inimese tööalase konkurentsivõime kujundamise ainsad elemendid, on ainuüksi haridusele keskendumine liiga kitsendav lähenemisviis. Kvaliteetseid praktikasüsteeme, töökohal (koolis või ettevõttes) toimuvat väljaõpet või õpipõhiseid ja sihipäraseid tööhõiveprogramme tuleb pidada peamiseks viisiks, kuidas noored naised ja mehed tööturule tuua, ent neid ei tohi vaadelda tööalase konkurentsivõime probleemi lõpplahendusena. Oluline on tunnistada, et tööturg, nagu ka majandusinstitutsioonid on hõlmatud ühiskonda ja kultuuri, ning et tööturu tavadid kujundavad ka mitteametlikud normid ja kombid.

2.10 Komitee leiab, et Euroopa tasandil hariduse ja koolituse alal arutatut ja heakskiidetut ei saa pisendada ainult heade tavade tutvustamiseks. Seoses sellega loodetakse, et koolitussüsteemid suudavad vastata tööhõivevajadustele, valmistades ette uusi spetsialiste, kes suudavad toime tulla töökorralduses ja tänapäeva ühiskonnas toimuvate pidevate muutustega. Arvestades hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilises raamistikus (HK 2020) ja Brugge deklaratsioonis seatud tähtaegu, kutsub komitee hindama ja hoolikalt analüüsima võetud kohustuste rakendamist tegelikkuses ja eesmärkide täitmist.

3. Üldised märkused

3.1 CCMI on mitmes arvamuses toonud esile hulga majanduslikke, tööstuslikke ja sotsiaalseid probleeme, sh töölane konkurentsivõime ja ümberõpe, iseäranis praeguse kriisi tingimustes⁽⁹⁾. Seoses 2013. aasta juunis Euroopa Komisjonis heaks kiidetud Euroopa noortegarantii ja noorte tööhõive algatusega esitasid Euroopa sotsiaalpartnerid⁽¹⁰⁾ noorte tööhõive ühistegevuse raamistiku, milles keskenduti üleminekule koolist tööle, tööhõivele ja ettevõtluse arendamisele.

3.2 Noored on Euroopa olevik ja tulevik ning meie ühiskonna dünaamilisuse rikkalik allikas. Ent noorte sotsiaalne ja majanduslik kaasamine eeldab ja nõuab rida edukaid üleminekuid. Olukorras, kus üleminek täiskasvanuella on muutunud keerukamaks, on kõigile kvaliteetse hariduse pakkumine ja kaasavad tööturud nende edukate üleminekute peamiseks vahendiks. Vaja on terviklikku lähenemisviisi, et meetmete ja asjakohaste ressursside abil edendada noorte jaoks dünaamilist, avatud ja liikuvat tööturgu, keskendudes rohkemate ja paremate töökohtade loomisele, kvaliteetsetele õpitulemustele ning pakutavate ja vajaminevate oskuste paremale omavahelisele vastavusele, sh töökohas toimuva õppe kogu Euroopas levitamise kaudu.

⁽⁹⁾ „Tööstuspoliitikal on tugev sotsiaalne mõõde, mis mõjutab kõiki ühiskonnakihte [...], haridussektorit ja ülikoole, tarbijaid ja kodanikke. Tööstuspoliitika on seotud nii restruktureerimisega kui ka prognoosimisega. See peaks pakkuma kaasaegset haridust, koolitust ja teavet ning edendama tehnoloogiat, innovatsiooni, loomingulisust ja ettevõtlust. Demograafilist arengut tuleb samuti ennetada ja sellele asjakohaselt reageerida.” ELT C 327, 12.11.2013, lk 82.

⁽¹⁰⁾ ETUC, Business Europe, UEAPME ja CEEP, 11. juuni 2013.

3.3 Paljude liikmesriikide (iseäranis nende, mida praegune kriis tabas kõige raskemalt) kodanikuühiskonna organisatsioonid on eri moel rõhutanud, et on oluline kombineerida individuaalne tööturu vajadustele lähenemise viis kollektiivse lähenemisviisiga (taust, keskkond, töökorraldus ja töötingimused), milles võetaks arvesse noorte ootusi ja püüdlusi. Selleks et need meetmed oleksid täiesti tõhusad, tuleks neid toetada Euroopa tasandi rahastamise ja majanduskasvu parandavate meetmete kaudu ning nende puhul ei tohiks seada piiranguks mitte ainult noorte tööhõivealgatuse raames eraldatud 6–8 miljardit eurot, vaid seda summat tuleks märkimisväärselt suurendada.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Euroopa Õpipoiisõppe Liidu ja praktika kvaliteediraamistiku põhimõtted ja töömeetodid tugevdavad komitee veendumust, et õpipoiisõppe, tööpraktika ettevõttes ja praktika on noorte jaoks oluline võimalus omandada oskusi ja töökogemusi ning et need peaksid olema osa ettevõtte strateegiast. Komitee soovib liikmesriikidel ja tööstusel tagada kavandatud tegevuste kvaliteet ja asjakohasus ning luua sobiv raamistik, mille abil sõnastataks selgelt iga sidusrühma ülesanded, õigused ja kohustused ning muudetakse need praktikas kergesti jõustatavaks.

4.2 Arvestades, et tunnustatud eri tasemel akadeemilise kraadi omandamine on küll oluline, ent mitte enam piisav, on komitee seisukohal, et noortegarantii kavade ja programmide rakendamisel tuleks võtta konkreetseid meetmeid, et anda värskelele kõrgkoolilõpetajatele võimalus omandada tööoskusi, sh näiteks juhtimis- ja meeskonnatöoteadmised, probleemide lahendamise oskus ja loomingulised võimed, et suurendada oma võimalusi tööturul.

4.3 Töökohapõhise õppe mudelite, nt kaheosalise õppesüsteemi korral toimub märkimisväärne osa õppimisest ettevõtetes. Noortel töötajatel peab olema võimalus vaheldada kooliõpet töökohapõhise õppega ettevõttes. Komitee on veendunud mõnes liikmesriigis juba rakendatud kaheosaliste õppesüsteemide edukuses. Edukate õpipoiisõppeskeemide võti on nii avaliku kui ka easektori vahel jagatud vastutus tulevikku investeerimise ees.

4.4 Õppimist on mõtet soosida siis, kui see ei sõltu ainult pingutusest, mille iga inimene saab teha ja peab tegema. Vastasel juhul jäävad rühmad, kes on kõige ebasoodsamas olukorras või tõrjutud, tervikuna eraldatuks. Tuleks jätkata konkreetsete meetmete väljatöötamist riigi ja kohalikul tasandil, et pakkuda koos sotsiaalpartneritega ja kodanikuühiskonna osalusel kõigile kättesaadavat elukestvat õpet ja hinnata korrapäraselt selle tulemusi.

4.5 Haridus-/koolitussüsteemide läbivaatamisel on oluline tagada, et haridus jääks ligitõmbavaks ja konkurentsivõimeliseks elukutseks. Õpetaja elukutse taasväärtustamine on samuti kooskõlas tööturu arenevate vajadustega. Ühiskonna, tööstuse ja õpilaste erinevate nõudmistega toimetulekuks on tarvis hästi motiveeritud ja ettevalmistatud õpetajaid.

4.6 Haridus, koolitus ja karjäärinõustamine peaksid toetama noori naisi ja mehi nende püüdlustes omandada parem haridus, paremad kvalifikatsioonid ja oskused. Karjäärinõustamismaterjal peaks sisaldama selget teavet olemasolevate töökohtade ja tööväljavaadete kohta tööturul⁽¹¹⁾. Komitee tervitas Euroopa Komisjoni otsust luua Erasmus+ programm, mis toetab ka piiriülest kutseõpet, ja loodab, et see on täielikult toimiv 2014. aastaks, nagu kokku lepitud. On eriti tervitatav, et Euroopa Parlament ja nõukogu jõudsid hiljuti kokkuleppele kutse kvalifikatsioonide tunnustamise suhtes.

⁽¹¹⁾ ELT C 327, 12.11.2013, lk 58-64.

4.7 Liikmesriigid peaksid pakkuma stiimuleid ülikoolidele ning teadus- ja arendustegevuse üksustele, kes pakuvad globaliseerunud turu vajadustega kooskõlalist tasemeõpet; see võib aidata edendada ka kõrgetasemelist professionaalsust.

4.8 Kohustusliku koolituse kasutuselevõttu võiks pidada teatud laadi karjääritagatiseks. Ent õpipoisiõpe ja praktika ei tohi kujuneda odava või tasustamata tööjõu levimise võimaluseks. Sektori parimaid tavaid tuleb tunnustada ja kuritarvitusi ei tohi sallida. Igasuguse õppimis- või praktikaperioodi tulemuseks peab olema omandatud kvalifikatsioonid, mis on tunnustatud diplom või tunnistus.

4.9 Pidades silmas erinevusi tööturule sisenevate noorte meeste ja naiste vahel, toonitab komitee, et on oluline käsitleda noorte tööpuudust asjakohasest soolisest perspektiivist, sh vajaduse korral konkreetsete meetmete abil. Nõukogu soovitusel noortegarantii loomise kohta täpsustatakse seega, et noortegarantii kavades tuleks pöörata tähelepanu sihtrühmaks olevate noorte soole ja erinevustele⁽¹²⁾.

4.10 Töölase konkurentsivõime parandamiseks tuleb teha kõik võimalikud jõupingutused, et võtta arvesse tegelikke olusid kohapeal. Mida rohkem poliitikameetmetes seda tehakse, seda suurem on nende võimalus parandada tööalast konkurentsivõimet. Kõik majandusarengu toetuseks kavandatud meetmed peavad olema seotud kohapealsete tingimustega, sest see on ainus võimalus jätkusuutlike tippaavutusteni jõudmiseks. Kohalike partnerluste loomisest on kasu, et intensiivistada dialoogi ja tegevust noorte tööpuudusele vastu seismiseks. Kohalikud institutsioonid, samas piirkonnas tegutsevad ülikoolid, noorteorganisatsioonid, ametiasutused ja kutseõppeasutused, ühingud ja tööandjad peaksid leidma võimaluse teha koostööd võimalike ühisstrateegiate väljaselgitamiseks. Kohalikke iseärasusi ja vajadusi tunnustatakse paremini ja võetakse rohkem arvesse, et parandada noorte tööhõivevõimalusi.

4.11 Liikmesriigid peaksid koolide õppekavadesse hõlmama ka ettevõtluskursusi ja edendama ettevõtlust töökohapõhise kutseõppe mudelites, kooskõlas Euroopa Komisjoni algatatud uue tegevuskavaga „Ettevõtlus 2020”. Ettevõtlust tuleks käsitleda laia kontseptsioonina, mis hõlmab enam kui idufirmad. Inimesed peavad õppima ja mõistma, kuidas juhtida noorest eest saadik omaenese elu nagu ettevõtet. Ettevõtlusharidus peaks inimesi eluks ette valmistama, õpetades neid initsiatiivi näitama, vastutust võtma ja olukordi analüüsima. Komitee arvates on selliste pädevuste nagu loominguoskus, algatusvõime, visadus ja meeskonnatöövõime arendamine väga oluline kõigi ja mitte ainult tulevaste ettevõtjate jaoks, kes soovivad rajada ettevõtteid. Nende oskustega peaks kogu põlvkond olema võimeline kõigis sektorites tõhusalt töötama ja need peaksid kujundama Euroopa majanduse eduks vajaliku taristu.

4.12 Komisjon tunnustab, et Euroopa vajab „põhjalikku, kaugele ulatuvat kultuurilist muutust”,⁽¹³⁾ et võtta tõhusad ettevõtlusalase õppe meetodid kasutusele klassiruumides. Samuti soovib komitee teha muutusi õpetajakoolituses ja tagada, et liikmesriigid loovad piisavalt võimalusi õpetajate arendamiseks selles valdkonnas. Poliitika edukus sõltub sellest, kas on sobivaid töötajaid, keda tuleb koolitada ja toetada.

⁽¹²⁾ „Komisjon tunnustab, et sugu on üks mõtmeid, mida tuleks poliitikamõetmetes arvesse võtta, et võidelda tõhusalt noorte tööpuudusega [...]. Noorte naiste puhul on tõenäosus suurem kui noorte meeste puhul, et nad ei ole hõivatud ei töö, õpetegevuse ega koolitusega [...]. Noorte meeste jaoks on üleminekuetapp sageli edukam (nt lõppedes tähtajatu lepinguga). Seevastu noored naised osutuvad suurema tõenäosusega osalise ajaga ja ajutisteks töötajateks ning alustavad kahes mõttes ebakindlalt positsioonilt, s. t ajutise osaajaga töökohaga. Nõukogu soovitusel noortegarantii loomise kohta täpsustatakse seega, et noortegarantii kavades tuleks pöörata tähelepanu sihtrühmaks olevate noorte soole ja erinevustele.” Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse volinik László Andor, mai 2013.

⁽¹³⁾ Euroopa Komisjoni teatis „Tegevuskava „Ettevõtlus 2020””.

4.13 Varasemates arvamustes⁽¹⁴⁾ on komitee juhtinud tähelepanu sellele, milline mõju on tähtajatute lepingute rolli vähenemisel noorte naiste ja meeste tööhõivele, ja soovitanud kaaluda sellest arengust tulenevaid ohte. Praegu noorte puhul eriti nende karjääri alguses tavapärased ajutised lepingud on toonud kaasa segmenteerituma tööturu. Komitee soovitab, et liikmesriigid pööraksid erilist tähelepanu sellele aspektile, millel on suur mõju ka sotsiaalkindlustusvõrgule (vähem sissemakseid) ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele liikmesriikide ühiskondades.

4.14 Praegune majandus- ja sotsiaalkriis surub Euroopa Liidu riikidele, eeskätt neile, mille suhtes kohaldatakse eelarve kohandamise programme, eelarveotsustes peale piiranguid – see on olukord, mida teravdab veelgi ELi enda eelarve vähendamine. Komitee hoiatab, et haridus- ja koolituseelarvete kärpimine peidab endas ohtu, et eluliselt olulistest algatustest ja ettepanekutest saavad vaid hea tahte avaldused. Seda silmas pidades toetab komitee Euroopa kodanikualgatus „Haridus on investeering! Haridus ei ole puudujääk!”.

4.15 Kõiki algatusi noorte tööalase konkurentsivõime parandamiseks tuleks rakendada viivitamatult kogu Euroopas ning asjakohaselt rahastada Euroopa Sotsiaalfondi ja teiste struktuurifondide kaudu. Komitee leiab, et see on määrava tähtsusega investeering Euroopa majanduste ja ühiskondade tulevikku. Need algatused peaksid olema lihtsasti ligipääsetavad kõigile noortele igasuguse diskrimineerimiseta. Asjaomased kohaliku, piirkondliku või riigi tasandi sidusrühmad (sealhulgas sotsiaalpartnerid ja noorteorganisatsioonid) tuleks kaasata algatuste rakendamisse ja nende tulemuste hindamisse. Komitee soovitab, et struktuurifondide kasutamisel pandaks erilist rõhku noorte tööalasele konkurentsivõimele, sh kasutamata vahendeid vajaduse korral ümberkavandades.

Brüssel, 30. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ Komitee arvamus teemal „Noortele pakutavate võimaluste algatus”, ELT C 299, 4.10.2012, lk 97–102.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi tööstusharude tagasitoomine taasindustrialiseerimise raamistikus”

(2014/C 311/03)

Raportöör: **Edgardo Maria Iozia**Kaasraportöör: **José Custódio Leirião**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 19. septembril 2013. aastal vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„ELi tööstusharude tagasitoomine taasindustrialiseerimise raamistikus”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon võttis arvamuse vastu 8. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29. ja 30. aprillil 2014. aastal (29. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 139 ja erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on veendunud, et ELi majanduse allakäigu pidurdamiseks tuleb taashoogustada tööstust, ning eelkõige töötlevat tööstust, mis on tootmissüsteemi tugipunkt. Käesoleva omaalgatusliku arvamusega teeb komitee ettepaneku määratleda mõned kasulikud vahendid, millega toetada komisjoni algatust Euroopa Liidu taasindustrialiseerimiseks ja mille raames tõstetakse esile nende ettevõtete tagasitoomine, mis on oma tegevuse mujale ümber paigutanud. Ka Euroopa Komisjon on algatanud analüüsiprotsessi ettevõtete tagasitoomise küsimuses. Komitee tunneb heameelt selle üle, et Eurofundile on samaaegselt käesoleva arvamuse koostamisega tehtud ülesandeks hankida vajalikud andmed ettevõtete tagasitoomise nähtuse kui terviku mõistmiseks ja võimalike lahenduste leidmiseks.

1.2 Komitee toetab komisjoni asepresidendi Tajani pakutud projekti arendada ELi taasindustrialiseerimise poliitikat ja suurendada tööstuse panust ELi SKP-sse praeguselt 15,1 %lt vähemalt 20 %le. Samuti teeb ta ettepaneku laiendada ja tugevdada projekti järgmiste eesmärkidega: „Euroopa sotsiaalpakt uue säästva ja konkurentsivõimelise tööstuse jaoks”. Komisjon esitas oma äsjases teatises ⁽¹⁾ mõned prioriteedid, mille seas olid järgmised:

- Süvendada tööstuse konkurentsivõime toetamist, pöörates eelkõige tähelepanu tootlikkusele äriteenuste valdkonnas, et suurendada tööstuse konkurentsivõimet ja ELi majanduse konkurentsivõimet tervikuna.
- Maksimeerida siseturu potentsiaali, arendades vajalikke taristuid ja pakkudes stabiilset ja lihtsustatud õigusraamistikku.
- Rakendada otsustavalt regionaalarengu vahendeid koos riiklike ja ELi tasandi rahastamisvahenditega, toetamaks innovatsiooni, oskusi ja ettevõtlust.

1.3 Komitee kutsub Euroopa Liitu üles koostama kõnealuseid küsimusi käsitleva Euroopa tegevuskava ja soovib järgmist:

- kujundada poliitikameetmeid, et kiirendada uuendustegevust ja tootlikkust konkurentsivõimeliste loomise eesmärgil;
- leida uusi pangavahendeid, et lihtsustada juurdepääsu rahastamisele ja kiirendada vajalikke investeeringuid;

⁽¹⁾ COM(2014) 14 final.

- edendada meetmeid, mille eesmärk on tagada Euroopa töötleva tööstuse osalus väärtusahela kõigil etappidel;
- taasindustrialiseerimine ja ettevõtete tagasitoomine tuleks kaasata jätkusuutlikkusse Euroopa tööstuspoliitikasse, mis keskendub investeringutele, tehnoloogiale, ettevõtlusele, haridusele, uuendustegevusele, teadusuuringutele, energiahindadele, taristule, kaubandusele jms;
- tagada sidus, stabiilne ja turvaline regulatsioon;
- tagada siseturu tõhus toimimine;
- võtta vastu sellised keskkonnaseadused, mis on kooskõlas Euroopa tööstuse konkurentsivõime- ja investeerimistsüklitega;
- ajakohastada taristuid;
- rahastada ettevõtete vajadusi;
- toetada Euroopa energiapoliitikat;
- tagada kvaliteetsed töökohad Euroopa turul;
- tulla toime võimekuse ja kompetentsi puudusega töötlevas tööstuses;
- arendada inimressursside tõhusa haldamise süsteemi, mis edendab tegevust, ametialaseid pädevusi ja uuendustegevust, kasutades eelkõige ära loominguulisi võimalusi, mida pakuvad sellised kodanikuühiskonna organisatsioonid nagu inseneride ja teadlaste riiklikud ja Euroopa tasandi ühendused.

Liikmesriikidel palub komitee:

- rajada uusi tööstuspiirkondi ja -rajatisi või anda ajakohase tehnoloogilise taseme abil uus hoog nendele, kus tegevust on tootmistevõime ümberpaigutamise tõttu piiratud;
- ajakohastada või uuendada tootmisvahendeid ja -protsesse, et pidada sammu säästva arengu poliitika uute nõudmistega;
- tasakaalustada ja stabiliseerida maksusüsteemi, et edendada kodumaist tarbimist ja meelitada ligi välismaiseid otseinvesteeringuid;
- luua spetsiaalseid teabekeskusi tootmise ümberpaigutamise- ja tagasitoomisprotsesside jaoks;

1.4 Komitee peab esmatähtsaks sellist terviklikku tööstuspoliitikat, millel on Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil selged eesmärgid ja mis võib meelitada ligi investeeringuid kõigis (sh kõrgtehnoloogilistes ja madaltehnoloogilistes) tootmissektorites. Need poliitikameetmed peaksid keskenduma kogu väärtusahelale ning hõlmama teadusuuringuid, uuendus- ja arendustegevust.

1.5 Komitee on veendunud, et ELi taasindustrialiseerimiseks enne 2020. aastat tuleb tagada ambitsioonikad, kuid samas realistlikud eesmärgid. Kõnealusel kontekstis võivad väljaviidud tootmistevõime tagasitoomist edendavad poliitikameetmed aidata kaasa kavandatud eesmärkide saavutamisele.

1.6 Peamised põhjused tegevuse tagasitoomiseks Hiinast Lääneriikidesse on järgmised:

- ümberpaigutatud tegevuse prognoositust suuremad kulud;
- tootlikkuse suurenemine, kulude vähenemine ja suutlikkuse paranemine paljudes Lääneriikide ettevõtetes tänu programmide läbiviimisele pidevaks parandamiseks;
- soov viia tootmine ja kavandamine kohalikule tasandile, et tõhustada koostööd riigi tasandil;

- toodete üha suurenev keerukus ja vajadus pakendite muutmise järele klientide eelistuste rahuldamiseks;
- energiakulude vähenemine Ameerika Ühendriikides;
- Ameerika Ühendriikide keskvalitsuse varasemast mõjuvamad algatused majanduskasvu edendamiseks;
- ületootmise vajadus veokonteinerite täituvuse tagamiseks;
- toodete ootamine ebakindla kättetoimetamise, puuduliku kvaliteedi ja tollimenetluste tõttu;
- veokulude suurenemine pooltühjana sõitvate laevade tõttu;
- suured varud transiitkauba, tsüklite, julgeolekuvarude, ebakindlate kättetoimetamisaegade ja kvaliteedikontrollide tõttu;
- ühekordsete kulude suurenemine;
- palju rohkem talitlushäireid kui kohalikes tingimustes, materjalide ja lubatud kõrvalekallete täiendavad kontrollid, klientide suurem rahulolematuus;
- vastuvõtva riigi ja päritoluriigi vaheliste kuluerinevuste vähenemine (tööjõu- ja transpordikulud);
- operatiivsed tegurid nagu vähendatud paindlikkus tegevustasandil ning tellimuste ja kättetoimetamiskoha osas, viivistasud hilinevad tellimuste eest;
- veokonteinerite mõõtudest tulenevad tellimuste miinimumkogused;
- puudused klientide nõudlusele vastamisel tootmiskoha ja arengukeskuste füüsilise vahemaa tõttu;
- tootmine ja kättetoimetamine, mõju toote kasutustsükli pikkusele;
- tarneahela koordineerimise suurendatud kulud;
- kvaliteediprobleemid (toodete madal kvaliteet);
- oskuste kättesaadavus (kvalifitseeritud tehnikute ja töötajate puudus vastuvõtvas riigis);
- kõrge töötuse määr päritoluriigis;
- vahetuskursiga seonduvad riskid.

1.7 Tänapäeva turgudel konkureerimiseks vajavad tootmisektorid usaldusväärseid ja paindlikke tarneid. Tootmise tagasitoomine on üks valikutest, mille võivad ettevõtted kõnealuste vajaduste täitmiseks teha. Komitee arvates peaks keskne toetuspoliitika neile tootmisektoritele, kes otsustavad tootmise tagasi tuua ja/või seda Euroopasse laiendada, seisnema soodsa keskkonna loomises ettevõtete rahastamiseks, ametialaste oskuste ja konkurentsivõimeliste energiahindade tagamiseks ning juurdepääsu loomiseks rahastamisele ja turgudele.

1.8 Komisjon rõhutas, et „ELi tööstuse jaoks tõusid elektri jaehinnad 2008. aastast 2012. aastani aastas keskmiselt 3,5 % ja gaasi hinnad 1 %. Selle tulemusena on elektri hinnad tööstuse jaoks Rahvusvahelise Energiaagentuuri andmetel ELis hinnanguliselt kaks korda suuremad kui Ameerika Ühendriikides ja Venemaal ning 20 % kõrgemad kui Hiinas ⁽²⁾. Gaasi puhul on hinnavahe veel suurem: gaas on ELis tööstusele kolm-neli korda kallim kui konkurentidele Ameerika Ühendriikides, Venemaal ja Indias, 12 % kallim kui Hiina konkurentidele, kuid odavam kui Jaapanis. Sellegipoolest võivad tööstustarbivate makstavad hinnad liikmesriigiti erineda.” ⁽³⁾

1.9 Komitee uuris põhjalikult energiamahukate tööstusharude teemat Euroopas ⁽⁴⁾ ja pakkus välja mitmeid meetmeid ja soovitusi, et nad saaksid Euroopas tootmist jätkata. Sel puhul kordab ta oma üleskutset ELi institutsioonidele võtta vastu ühine energiapoliitika ning tegeleda kapitali ja energia kui tootmistegurite konkurentsivõime probleemiga. Komitee kutsub sotsiaalpartnereid üles tugevdama oma koostööd arengupaktis, milles võetakse arvesse ja kaitstakse Euroopa sotsiaalmudelit ja selle eripära, tagamaks, et saavutatakse Lissaboni lepingu sotsiaalse turumajanduse eesmärgid.

1.10 Poliitikavaldkondade kooskõlastamisel on oluline mõju. Eelkõige peaks edasine areng põhinema üleminekul vähese CO₂-heitega majandusele ja see nõuab teadusuuringute, õigusnormide ja toetusprogrammide kooskõlastamist. Teiseks mõjutab see sotsiaalselt jätkusuutlikku arengut ning seeläbi ka konkurentsivõime ja sellise tööhõive vahelisi seoseid, mille all mõeldakse kvaliteetseid ja kaasavaid töökohti kõigi jaoks, mis omakorda võib parandada kvaliteeti ja anda seeläbi lisaväärtust konkurentsivõimelisuse näol.

1.11 Komitee leiab, et reaalmajandusele keskendunud ettevõtete ja pankade parem suhtlus võib luua viljakaid koosmõjusid ning anda samal ajal võimaluse kasutada ära konkurentsieelseid, mis seonduvad nende osalusega välisurgudel.

1.12 Euroopa ettevõtted peaksid eelkõige panustama toodete uuenduslikkusesse, kvaliteeti, usaldusväärsusse, tulemuslikkusesse ja funktsionaalsusse. Nad peaksid parandama ka oma keskkonnajalajälge ning innustama tootmisprotsesside raames ettevõtete sotsiaalset vastutust. Ettevõtete konkurentsivõime kindlustamiseks on aga samavõrd vajalik, et kontrolli all hoitaks kuluaspekte – eelkõige palga- ja energiakulused – ning et selleks võetaks vajalikke meetmeid.

1.13 Tootmissüsteemide, taristu ja majanduse üleminek jätkusuutlikkusele ning demograafilised muutused, uute põlvkondade koolitus ning Euroopa tööjõu kohanemine rahvusvahelise tööjaotusega nõuab suuri investeringuid, et saavutada kõnealused eesmärgid Euroopa tasandil sidusalt ja kooskõlastatult.

1.14 Oluline on säilitada suur ja mitmekülgne tootmisbaas Euroopas, et säilitada ametialased oskused, mida on raske uuesti välja arendada, kui need on juba kaotsi läinud. Konkreetsed töötleva tööstusega seonduvad pädevused eri tööstusharudes võivad laiemas kontekstis anda olulise panuse uute toodete arendamisse.

1.15 Oluline on tugevdada ja säilitada Euroopa teadus- ja uuendustegevusega seonduvaid pädevusi, mis tagavad säästva, stabiilse ja kestva arengu. Sel eesmärgil on vaja arukaid, tõhusaid ja otstarbekaid seadusi, et luua parimad tingimused, suunata tehnoloogia juhtimist, luua kvaliteetseid töökohti teadus- ja arendustegevuse ning töötleva tööstuse valdkonnas ning edendada turvalisust ja jätkusuutlikkust ⁽⁵⁾.

Ettevõtted, kes kaaluvad tootmistegevuse ümberpaigutamist, peaksid teadma, mida nad soovivad saavutada ning milliseid vahendeid ELis kasutada. Neil peab olema juurdepääs usaldusväärsetele andmetele, teabele ja nõustamisele, et näha ette nii eeliseid kui puudusi, sealhulgas tegelikke kulusid. ELi ja liikmesriikide esindused olulistest riikides peaksid sarnaselt piirkondlike ja kohalike omavalitsustega tugevdama oma toetust ettevõtetele, et kontrollida, kas sama eesmärgi on võimalik saavutada ka Euroopa Liidus.

⁽²⁾ Neid hindu ei ole korrigeeritud kvaliteedierinevuste seisukohast, kuna ELi elektrivarustuskindlus on suurem, kuna siin esineb vähem katkestusi kui nimetatud riikides.

⁽³⁾ COM(2014) 14 final.

⁽⁴⁾ ces1857-2011_ac_et.do.

⁽⁵⁾ INT/451: Konkurentsivõimet toetav teadus- ja arendustegevus. – ELT C 277, 17.11.2009, lk.1.

1.16 Tootmise tagasitoomise peapõhjused esitatakse punktis 1.6.

1.17 Komitee tervitab asjaolu, et Euroopa Komisjon on tootmise tagasitoomise protsessi lisamas tööstuse tegevuskavasse, nähes selles võimalust arendada tööstustegevust, luua uusi töökohti ja teha tootvast tööstusest Euroopa tuleviku käimapanev jõud. Eurofoundiga hiljuti sõlmitud lepe kujutab endast esimest väikest sammu õiges suunas.

2. Sissejuhatus

2.1 „Me ei tohi lasta tööstusel jätkuvalt Euroopast lahkuda. Meie käsutuses olevad andmed näitavad üliselgelt, et Euroopa tööstus võib aidata suurendada majanduskasvu ja luua töökohti. Oleme nüüdseks paika pannud tingimused Euroopa jätkusuutlikuks taasindustrialiseerimiseks, et edendada vajalikke investeeringuid uutesse tehnoloogiatesse ja luua taas usalduslik ja ettevõtlust soodustav keskkond. Koos töötades ja usaldust taastades saame tööstuse tagasi Euroopasse tuua (6).”

2.2 Viimastel aastatel on tootmine järk-järgult liikunud Euroopast kolmandatesse riikidesse, mis on kaasa toonud järkjärgulise deindustrialiseerimise, mis on vähendanud selle osakaalu Euroopa SKPs mõne aastaga 20 %-lt 15 %-le. ELi tootmissektoris on alates 2008. aastast kaotatud 3,5 miljonit töökohta.

2.3 Tootmistegevuse ümberpaigutamine ehk otsus oma tootmistegevuse väljaviimise kohta teistesse riikidesse on vähemalt 70datest aastatest alates olnud üks levinumaid strateegiaid peamiste tööstusriikide tootmisettevõtete jaoks läänes. Sageli kaasneb selle juhtimistasandi otsusega otsus kasutada tootmistegevuses allhankeid (outsourcing), mis aitab kaasa selliste majanduslike nähtuste loomisele nagu „Global factory”, „International supply chain” ja „Global commodity chains”, mida määratletakse mõistega „Global value chains” (7).

2.4 Protsessi, milleks on rikkuste ümberpaigutamine OECD riikidest suurtesse suure elanikearvuga keskmise sissetulekuga riikidesse, on suures osas juhtinud Hiina ja India, kuid ka teised riigid aitavad sellele kaasa, sh Brasiilia ja Lõuna-Aafrika. Maailma 20 suurimas tööstusriigis, sh Ameerika Ühendriikides ja ELis (Saksamaa, Itaalia, Prantsusmaa, Ühendkuningriigid, Hispaania ja Madalmaad), on 1990. aastast toimunud töötleva tööstuse väga suur allakäik. USAs vähenes 1987. aastast alates erasektori tööhõive tootmissektoris 21 %lt vähem kui 11 %le (8).

2.5 „Euroriikide kriisivastased strateegiameetmed tuleks läbi vaadata, kuna need võivad olukorda veelgi keerukamaks muuta”. Kui selle kriisi põhjused peituvad euroala riikide majanduserinevuste suurenemises, siis peaksime oma kokkuhoiupoliitikat korrigeerima. Üksnes sellise poliitika abil ei ole võimalik lahendada Euroopa vähese konkurentsivõime probleemi. Pigem võib see olukorda veelgi raskemaks muuta” (9).

2.6 Püsiv majanduskriis ja eelarvekriis mõnedes suure tootmissektoriga riikides on toonud endaga kaasa ka teiste tootmistegevuste veelgi suurema vähenemise. Kõrge energiahind, eelkõige energiamahukates tööstussektorites (nt terasetööstuses) on pidurdanud investeeringuid ja mõnel juhul toonud endaga kaasa tootmise ümberpaigutamise.

(6) „Industrial revolution brings industry back to Europe”, 10. detsember 2012, volinik Antonio Tajani.

(7) Centro Europa Ricerche aruanne rahvusvahelistumise teemal, nr 3/2013 lk 57.

(8) The Mechanics Behind Manufacturing Job Losses, William T. Gavin, Economic Synopses, 2013, nr 20.

(9) Loeng. London School of Economics. 3. detsember 2013.

2.7 EL peaks panustama progressi võimaldava tehnoloogia kasutamisse ja tootmise automatiseerimisse. Teised tegurid, nt puhas ja kõrgeltarenenud tootmine, investeeringud arukatesse võrkudesse, energiatõhusus ja säästev liikuvus on Euroopa tööstuse tuleviku jaoks olulise osatähtsusega, kuna need võimaldavad luua lühikeses perspektiivis uusi töökohti.

3. Euroopa tööstuspoliitika ja taasindustrialiseerimine

3.1 Euroopa Liidu tööstuspoliitika praegune eesmärk on parandada kehtivat õigusraamistikku ja tugevdada ettevõtete konkurentsivõimet nii, et ettevõtted võiksid säilitada oma osatähtsuse jätkusuutliku majanduskasvu ja tööhõive liikumapaneva jõuna Euroopas. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 173 on ELi tööstuspoliitika õiguslik alus.

Taasindustrialiseerimise all mõeldakse arvukaid algatusi ja programme majanduse ja tootmise arengu toetamiseks piirkondades, mida on mõjutanud tööstus-, sotsiaalmajanduslikud ja keskkonnakriisid. Euroopal on praegu enam kui kunagi varem vaja reaalmajanduse toetust majanduskasvu ja tööhõive taastamiseks taasindustrialiseerimise uue faasi kaudu. Tööstus on oluline käimapanev jõud. Võib väita, et 100 uut töökohta kõnealusel sektoris aitavad luua sama palju töökohti teistes majandusvaldkondades⁽¹⁰⁾. Euroopa Komisjon kutsus 22 jaanuaril 2014 vastu võetud teatises „Euroopa tööstuse taassünd” liikmesriike üles tunnustama tööstuse keskset tähtsust töökohtade loomise ja majanduskasvu jaoks, ning lülitama süstemaatilisemalt konkurentsivõimega seonduvad teemad kõikidesse poliitikavaldkondadesse⁽¹¹⁾.

3.2 2012. aastal tutvustas komisjon Euroopa taasindustrialiseerimise strateegiat, eesmärgiga suurendada tootmissektori panust Euroopa majandusse nii, et selle panus ELi SKP-sse oleks 2020. aastaks 15 % asemel 20 %. Kõnealusel algatus põhineb neljal sambal: suuremad investeeringud uuendustegevusse, väljaõpe, mis on ettevõtete vajadustega tihedalt seotud, parem juurdepääs rahastamisele ja turgudele⁽¹²⁾.

3.3 Komitee leiab, et EL peaks arendama ühtset strateegia: Euroopa tööstuspoliitikat, mis määratleb strateegilised sektorid, et tugevdada kogu tootmisahelat, vaatamata sellele, kas tegemist on lõpp- või pooltoodanguga. Komitee on koostanud arvamuse⁽¹³⁾ komisjoni teatise kohta teemal „Euroopa terasetööstuse tegevuskava”⁽¹⁴⁾, milles komitee määratleb konkreetsed ja kiireloomulised meetmed töötleva tööstuse ühe esmatähtsa elemendi toetamiseks: kvaliteetsed põhitarbeained, mis kujutavad endast tõelist lisaväärtust järgmise etapi tööstuse, sh eelkõige masina-, elektroonika- ja inseneritööstuse, peenmehhaanika, autotööstuse, ehituse ja laevaehituse jaoks.

3.4 Paljudes tööstuste muutusi käsitletud arvamustes on komitee soovitanud lahendusi ja pakkunud välja lähenemisviise selleks, et Euroopa tööstus saaks enda positsiooni tagasi. Komitee on täiesti veendunud, et tööstuse elavdamine on esmatähtis majandusarengu, majanduskasvu ja heaolu ehk Euroopa sotsiaalmudeli alustala jaoks.

3.5 „Tootmissektor on endiselt majanduskasvu „mootor”: piirkondades, kus tööstuse osakaal on suurenenud, on SKP on kasvanud kõige rohkem. Selle tõsiasi üheks selgituseks on, et tootmissektor suurendab toodetes ja protsessides rakendatava innovatsiooni kaudu tootlikkust ka teistes sektorites: teenuste elektrooniliseks muutmine ei oleks iialgi toimunud ilma arvuti tootmiseta. Lisaks teostatakse tootmissektoris teadusuuringuid ja arendustegevust, millele innovatsioon tuginebki.⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾”

⁽¹⁰⁾ <http://www.labanconota.it/finanza/globalizzazione-delocalizzazione-reindustrializzazione.html>.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/index_en.html.

⁽¹²⁾ Tugevam Euroopa tööstus majanduse kasvuks ja taastamiseks. Tööstuspoliitika ajakohastatud teatis (COM(2012) 582), 10. oktoober 2012.

⁽¹³⁾ Vastuvõtmisel. CCMI/117 – „Euroopa terasetööstuse tegevuskava”

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 407 final.

⁽¹⁵⁾ *Is industry a driver for wealth? The affirmative response of the European regions.* (Tööstuse stsenaariumid – Confindustria uurimiskeskus, juuni 2011).

⁽¹⁶⁾ 4. peatükk, „A „manufacturing imperative” in the EU: the role of industrial policy”. Euroopa konkurentsivõime aruanne 2013, „Towards Knowledge Driven Reindustrialisation”.

3.6 Kasutada olevate Euroopa vahendite mahtu on suurendatud. Teadusuuringute, arendustegevuse ja innovatsiooni programmi „Horisont 2020” eelarvet suurendati 54 miljardilt 80 miljardile eurole. Liikmesriigid võivad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest saada vähemalt 100 miljardit eurot selleks, et rahastada innovatsiooni tehtavaid investeeringuid kooskõlas tööstuspoliitika prioriteetidega. Ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmi COSME eelarve ajavahemikuks 2014–2020 on 2,3 miljardit eurot. SPIRE (Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency – Jätkusuutlik töötlev tööstus ressursi- ja energiatõhususe kaudu) on uus, 2013. aasta detsembris programmi „Horisont 2020” raames sõlmitud avaliku ja erasektori partnerlus, millele eraldatakse ELi vahenditest järgmise seitsme aasta jooksul kokku 900 miljonit eurot⁽¹⁷⁾.

3.7 „Nanotehnoloogia, mikro- ja nanoelektronika, k.a pooljuhtide valdkonnas, kõrgtehnoloogilised materjalid, biotehnoloogia ja fotoonika, automatiseerimine ja 3D-printimine on kõik valdkonnad, mis kasvavad ELis hoogsalt. Kõnealuste tehnoloogiate valdamisega kaasneb võimalus juhtida üleminekut teadmuspõhisele vähese süsinikdioksiidiheitega majandusele⁽¹⁸⁾.”

3.8 Euroopa Parlamendi aruande eelnõus taasindustrialiseerimise kohta konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse edendamiseks⁽¹⁹⁾ rõhutatakse, et „Euroopa tööstuse tugevus tulevikus põhineb strateegial „Tööstuse taassünd jätkusuutliku Euroopa nimel” (Renaissance of Industry for a Sustainable Europe – RISE), mis taotleb tehnoloogilist, ärilist ja sotsiaalset innovatsiooni kolmanda tööstusrevolutsiooni suunas, sealhulgas vähese CO₂-heitega aktiivne moderniseerimine”.

3.9 Euroopa ühine tulevik on kaasaegse tööstuse piirkonnana, ent see nõuab tõelist aktiivset moderniseerimist vähemalt neljal tasandil: tehnoloogilise ja tootmise innovatsiooni tugevdamine koos investeeringutega teadusuuringutesse ja konkurentsivõimesse; ametiasutuste tegevuse kiirendamine, selgitamine ja lihtsustamine; VKEde elu lihtsustamine; asjakohase IT- ja teetaristu (Euroopa Ühendamise Rahastu (Connecting Europe Facility – CEF), TEN-T, TEN-E ja digitaalarengu tegevuskava) hoogne arendamine; kapitali liikumine nii, et see oleks kättesaadav ning aitaks taotleda ja ligi meelitada erasektori ressursse ning et seda kasutataks ka investeeringute tegemiseks keskpikas perspektiivis.

4. Tootmise tagasitoomine

4.1 Tootmise tagasitoomine (reshoring) on vabatahtlikkusel põhinev ettevõtlusstrateegia eelnevalt ümberpaigutatud (ettevõttesiseses või sisseostetud) tootmistevõime osaliseks või täielikuks tagasitoomiseks selle päritoluriiki (backshoring) või päritoluriigi piirkonda⁽²⁰⁾. Tootmistevõime ümberpaigutamine (offshoring) tähendab seda, et ettevõtte viib oma tootmise või osa sellest Euroopa riigist kolmandasse riiki.

4.2 Viimastel aastatel on paljudes tööstusharudes otsustatud paigutada osa tootmisahelast ümber väljapoole Euroopa Liitu. Alguses läheneti tärkava majandusega riikide turgudele, hiljem juhitudi otsuste tegemisel ennekõike madalamatest tööjõukuludest ja ressursside lähedusest. Kõnealune suundumus on viinud olukorrani, kus 500 miljoni elanikuga Euroopa turg on praeguseks muutunud väljastpoolt Euroopa pärinevate tööstustoodete suurtarbijaks. Millised tegurid võiksid soodustada kõnealuste ettevõtete tagasitoomist? Riigi või ELi tasandil tooks osa kõnealuste ettevõtete tagasitoomine kasu, mida ei tohiks alahinnata: uute töökohtade loomine, oskusteabe kao vähendamine ja asjaomase riigi brändi (made in) tugevdamine. Arvestades arvukaid olulisi tööku ja tegureid, mis mõjutavad otsuse tegemist tootmistevõime väljaviimiseks ja/või tagasitoomiseks, on asjakohane üksikasjalikult analüüsida kaasnevaid eeliseid ja puudusi nii riigi kui ka üksikettevõtte tasandil.

4.3 Ettevõtete Euroopast Aiasse ümberpaiknemise protsess jätkub. Ajavahemikul 2007–2009 paigutas ligi 40 % rohkem kui 50 töötajaga ettevõtetest vähemalt osa oma tootmistevõime ümber, eelkõige siis, kui tegemist on kõrge energiatarbimisega tootmisega. Ent on mitu Kes- ja Ida-Euroopa riiki, kus tootmissektoril on endiselt märkimisväärne osakaal majandustegevuses.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/research/press/2013/pdf/ppp/spire_factsheet.pdf.

⁽¹⁸⁾ 5. peatükk. EU production and trade based on key enabling technologies. Euroopa konkurentsivõime aruanne 2013, „Towards Knowledge Driven Reindustrialisation”.

⁽¹⁹⁾ Raportöör: Reinhard Bütikofer PR\936863IT.doc PE510.843v01-00 2013/2006(INI).

⁽²⁰⁾ Uni-Club MoRe Back-reshoring Research Group.

4.4 Jätkuva kriisi tõttu on Euroopa ettevõtted väga ettevaatlikud ning väldivad edaspidiste investeeringute kavandamist ja praeguste tarnijate vahetamist.

4.5 ELis mõjutavad tagasitoomise protsessi negatiivselt mitmesugused tegurid, näiteks:

- väga tugev euro;
- madal tootlikkus;
- kõrged sotsiaalkulud võrreldes teiste riikidega, kus tööjõukulud on palju väiksemad ja kus puudub sotsiaalkaitse;
- suurenevad energiakulud;
- positiivsete lahenduste puudumine.

Üks võimalus võiks olla konkreetsete algatuste käivitamine ettevõtete tagasitoomiseks eriti ebasoodsas olukorras olevatesse piirkondadesse.

4.6 Tootmistevõime Ameerika Ühendriikidesse tagasiviimise suundumus

4.6.1 USA ettevõtted viivad järjest rohkem tootmistevõimet tagasi oma koduriiki. Muutuses kajastub tõsiasi, et Hiina on aastaid kestnud palkade kiire kasvu ja mitmesuguste teiste tegurite tagajärjel kaotanud konkurentsieelise madalate kuludega tootmiskohana. Üks tegur, mis on soodustanud tagasiviimist, on olnud energiahindade vähenemine USAs.

4.6.2 Hiinas on viimase aja suundumust mõjutanud tööjõukulude ja energiahindade suurenemine, innovatsioonile avaldunud mõju, intellektuaalse omandi vargused ning kõiki kulusid ja riske arvestava ja arvutava kogukulude analüüsi laiem kasutamine. Kasutuskulude kogusummat (Total Cost of Ownership – TCO) kasutades aitavad ärianalüüsiga tegelevad ettevõtted välja selgitada tööpoolest kõik tootmise väljaviimisega seotud kulud.

4.6.3 Tootmise tagasitoomisega hõlmatud tööstussektorite hulka kuuluvad seadmete tootjad ja autotööstus, esmased metallid, masinaehitus, metallitooted, robotika, meditsiini- ja teadusinstrumendid, tervishoid, arvutid ja elektroonika, kemikaalid, plastid, pakendid jne.

4.6.4 Tagasitoomise loogika rakendub kõigi tootmisesektori ettevõtete otsustes. Kuna ettevõtted analüüsivad kulude kogusummat endisest ulatuslikumalt, tuvastavad nad, et tööjõukulude suurenemine ja tegevuse ümberpaigutamise varjutud kulud viivad sageli konkurentsieelise kaotamiseni.

4.6.5 Ühendriikide keskvalitsus ja erinevad ühendused tegutsevad koos liikumises uue brändi „Made in America, Again” loomiseks eesmärgiga ergutada kliente ostma USAs valmistatud tooteid ja seadmeid. „Reshore now” on teine riiklik algatus ettevõtete USAsse tagasitoomise edendamiseks ⁽²¹⁾.

4.6.6 Koduriiki tagasitoodud ettevõtetel õnnestub üldjuhul vähendada oma varusid 50 %, ent on ka juhte, kus varude vähendamine osutub kolme- kuni kuuekordseks. Varude vähendamise põhjused on paremad maksetingimused, väiksemad ladustamisele kuuluvad kogused ning lühemad ja kindlamad kättetoimetamise tähtajad.

4.6.7 Massachusettsi Tehnoloogiainstituudi (Massachusetts Institute of Technology – MIT) läbiviidud küsitluses küsiti ettevõtetelt muu hulgas, missugused valitsusmeetmed võiksid mõjusaks osutada. Viis esimest meetet, mida USA valitsus võiks rakendada oma riigi ettevõtete tagasitoomise stimuleerimiseks, on tähtsuse järjekorras järgmised:

⁽²¹⁾ <http://www.reshorennow.org>

1. maksude vähendamine (68,3 %);
2. maksusoodustused (65,9 %);
3. stiimulid teadus- ja arendustegevuseks (60,0 %);
4. hariduse/koolituse parandamine nõutavate oskuste tagamiseks (43,8 %);
5. taristu parandamine (38,0 %).

4.6.8 Boston Consulting Groupi kohaselt on kolm olulisimat tegurit tagasitoomise otsuse tegemisel järgmised: (i) tööjõukulud, (ii) lähedus klientidele, (iii) toote kvaliteet. Muude teguritena on toodud kvalifitseeritud töötajate kättesaadavus, transpordikulud, kättetoimetamise ajad ja äri tegemise hõlpsus. On märke sellest, et Ameerika Ühendriigid on muutumas arenenud maailma madalate kuludega tootjaks, mistõttu nad on üha atraktiivsemad.

4.7 Millised on ettevõtete ELi tagasitoomise protsessi kohta tehtud uurimiste või küsitluste tulemused? Ettevõtete ELi tagasitoomise protsessi kohta on tehtud vähe uurimisi ja küsitlusi. Saksa ettevõtete ümberpaigutamise kohta koostatud uurimusest selgub, et üks kuuendik kuni neljandik kõnealustest ettevõtetest viis oma tegevuse koduriiki tagasi nelja aasta jooksul. Prantsuse IT-ettevõtted, mis paigutasid oma IT-tegevuse ümber, kurtsid ettenägematute kulude, puuduliku kvaliteedi ja logistiliste probleemide üle. 2008.–2009. aastal oma tootmise ümber paigutanud Ühendkuningriigi tootmissektori ettevõtete kohta teostatud uurimusest nähtub, et 14 % neist on praeguseks oma tegevuse jälle koduriiki tagasi toonud⁽²²⁾. See mõte kerkis üles Euroopa Komisjoni teatises COM(2010) 614 „*Üleilmastumise ajastu uus tööstuspoliitika – jätkusuutlikkus ja konkurentsivõime kesksel kohal*”, ent dokumendis ei kasutatud konkreetset sõna „reshoring” (tagasitoomine).

5. Brüsselis ja Bergamos toimunud arutelu tulemused

5.1 Avalikel aruteludel, mille Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Brüsselis ja Bergamos korraldas, tutvustati tootmise ümberpaigutamisel ja tagasitoomisel saadud kogemusi ning võimalikke tulevasi stsenaariume erinevates tootmissektorites Euroopa taasindustrialiseerimise protsessi raames.

5.2 Maailmamajandust juhivad peamiselt turujõud, millel on oluline mõju ettevõtte otsusele oma tootmistegevuse ümberpaigutamiseks või tagasitoomiseks.

5.3 Ühendkuningriigis teostatud uuringust selgub, et tegevuse ümberpaigutamine madalata tööjõukuludega riikidesse ei ole alati edu aluseks. Väärtusahela ja tarneahela struktuur on kõnealuse edu jaoks määrava tähtsusega. Isegi kui kulud on endiselt kesksel kohal, ei ole kuluvõrrand mitte ainult tööjõukulude summa, vaid seda mõjutavad ka logistika ja haldamisega seonduvad kulud. Uuringus kinnitatakse, et ettevõtete tagasitoomise kolm peamist põhjust on oodatust väiksem kulude kokkuvõtte (50 %), kvaliteediprobleemid (43 %) ja turu lähedus (36 %). Teiste põhjuste hulgas on suutlikkus lühikestest kättetoimetamisegaegadest kinni hoida, tarnijate nähtavus ja stabiilsus ning intellektuaalomandi kaitse.

5.4 Juurdepääs turule ja klientidele on praegu ja jääb edaspidigi otsuse tegemisel võtmeteguriks. Mõnes sektoris on välisturgude teenindamist takistavaid geograafilisi tõkkeid, sh kohalikud nõudmised, millest tuleneb vajadus omaenda tootmise ümberpaigutamise strateegia järele, et olla esindatud vastavatel kohalikel turgudel.

5.5 Ligipääs taristule, energiale ja transpordile on ettevõtete jaoks esmatahtis. Praegu on riike, mis oma kaasaegse ja ligipääsetava taristu poolest on suutelised konkureerima Euroopa riikidega. Tulevaste investeeringute tegemist kõnealusesse sektorisse tuleks tõsiselt kaaluda.

5.6 Kutseõpe ja haridus on väga olulisel kohal ning neid ei tohi alahinnata. Arengumaades on tehtud ja tehaksegi praegu suuri investeeringuid noorte haridusse, nii et nad suudaksid konkureerida Euroopa noortega. Viimased lahkuvad oma koduriikidest kvalifitseeritud töökohtade puuduse väljavaadete tõttu. Komitees on praegu koostamisel arvamus hariduse, kutsealase väljaõppe ja ettevõtete omavahelise suhte kohta.

⁽²²⁾ Leibl, P., Morefield, R. and Pfeiffer, R. (2011), *A study of the effects of backshoring in the EU*, Proceedings of the 13th International Conference of the American Society of Business and Behavioral Sciences http://asbbs.org/files/2010/ASBBS_%20Proceedings_13th_Intl_Meeting.pdf.

5.7 Euroopa Ametiühingute Konföderatsioon (ETUC) võttis 7. novembril 2003 vastu kvaliteetseid töökohti ja jätkusuutlikku tulevikku soodustavate investeeringute kava („Investment plan for good jobs and a sustainable future”) eesmärgiga elavdada majanduskasvu Euroopas, luua kuni 11 miljonit uut töökohta ja ergutada rahvusvahelisi ettevõtteid paigutama oma tegevust ümber Euroopasse, arvestades dünaamilist nõudlust.

5.8 VKEdele avaldas suurte tööstusettevõtete ümberpaigutumine kaudset mõju, kuna vähenes tellimuste maht komponentide tootmiseks. Näiteks viis autotööstus oma tootmise tärkava turumajandusega riikidesse peamiselt sealsete turgude suureneva nõudluse tõttu. Autotööstuses prognoositakse umbes 70 000–85 000 töökohta kadu.

5.9 Metallitoodete sektoris prognoositakse suurt nõudlust, mis 2025. aastaks tuleb rohkem kui kahe kolmandiku ulatuses tärkava turumajandusega riikidest. Seetõttu tuleb kõnealuses sektoris luua ülemaailmsete kontaktide võrgustik ja tagada esindatus turgudel. Euroopa metalli- ja inseneritööstus viivad oma tegevust arengumaadesse mitte ainult kulukaalutlustel, vaid ka nõudluse rahuldamiseks strateegia „in country for country” abil ning toodete ja teenuste kätetoimetamise tagamiseks kohalikele tootjatele ja tarbijatele.

5.10 Bergamos toimunud avalikus arutelus jõuti järgmistele järeldustele ⁽²³⁾:

- tootmise ümberpaigutamine mujale ei ole lõppenud;
- tootmise tagasitoomine päritoluriiki või selle läheduses asuvasse riiki on kaks võimalust, ent need ei ole ainsad võimalused;
- tagasisaadud töökohad ei ole alati need samad, mis enne ümberpaigutamist (erinev arv, teistsugused töökohtade profiilid);
- ettevõtjatel tuleb arvestada kõigi ümberpaigutamisega seonduvate kulude kogumahuga ja mitte ainult tööjõukuludega (investeeringud töökapitali, vigaste osade ülevaatamine);
- ametiühingutel tuleb arvestada tööjõukulusid tooteühiku kohta ja mitte tööjõukulusid töötunni kohta (toote/protsessi uuendamine, töökorraldus);
- poliitilistel otsusetegijatel tuleb arvestada kõiki äritegevust mõjutavaid tegureid.

Brüssel, 29. aprill 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽²³⁾ Uni-Club MoRe Back-reshoring Research Group.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse muutused Euroopa farmaatsia-sektoris”

(2014/C 311/04)

Raportöör: **Pedro Augusto Almeida Freire**

Kaasraportöör: **Enrico Gibellieri**

19. septembril 2013. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Tööstuse muutused Euroopa farmaatsiasektoris”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 8.aprillil 2014. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014. aastal (29. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 195, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 12.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Farmaatsiasektor on Euroopa tuleviku seisukohalt ülimalt suure strateegilise tähtsusega sektor. Euroopal kui ühel ülemaailmsetest farmaatsiaalase innovatsiooni keskustest on sellekohane rikkalik pärand ning palju eeldusi jätkuvalt edu saavutada. Tulevane edu sõltub siiski innovatsiooni asjakohast rakendamist toetavast poliitilisest keskkonnast Euroopa tervishoiusüsteemides.

1.2 Farmaatsiatööstuses on mitte ainult iga töötaja kohta kõrgeim lisandväärtus, suurim teadusuuringute ja arengumaht ning kõigi kõrgtehnoloogiliste sektorite suurim kaubandusbilansi ülejääk, vaid see lisab majanduskasvule unikaalse panuse ka oma toodete kaudu, mis aitavad kaasa elanikkonna tervisele. See sektor ei koosne mitte ainult suurtest paljude töötajatega ettevõtetest, vaid ka väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest, mille marginaalid erinevad sageli vastavalt ettevõtte suurusele. Farmaatsiaspektori partnerlussuhted kogu maailma ülikoolide ja teiste institutsioonidega moodustavad integreeritud bioteaduste „süsteemi”.

1.3 Üha tugevneva ülemaailmse konkurentsi taustal arvab komitee, et praegu on õige aeg nõuda uut Euroopa bioteaduste strateegiat, millega saaks tagada ühtsena lähenemisviisi sellele ainulaadsele tööstusharule, et see kõigile sidusrühmadele jätkuvalt kasu tooks.

1.4 Komitee soovib, et uus bioteaduste strateegia võiks hõlmata kolme elementi:

- sotsiaalpoliitikaalased soovitused – need keskenduvad sektori kaasabile lahendada Euroopa ees seisvaid väljakutseid seoses vananeva elanikkonna krooniliste haigustega ning täita vajadust vähendada tervishoiu ebavõrdsust;
- teaduspoliitikaalased soovitused – tuleks teha tõsisid jõupingutusi paremini koordineeritud ja strateegilisemate üleeuroopaliste teadusuuringute väljatöötamiseks; ning
- **majanduspoliitikaalased soovitused** – milles selgesõnalisemalt tunnustatakse, et investeeringud tervishoidu, sealhulgas ravimitesse, on väga olulised kõigile ühiskonnakihtidele. Komitee soovib, et kõik liikmesriigid teeksid farmaatsiatööstusega koostööd kokkuleppel, millega tagatakse kõigi Euroopa tarbijate (s.t patsientide) võrdne ligipääs kaasaegsetele meditsiiniteenustele.

1.5 Euroopa Ravimiameti rolli ja sõltumatust tuleks tugevdada.

1.6 Euroopa peaks piiriüleste partnerluste kaudu otsima võimalusi tugevdada ja konsolideerida oma positsiooni farmaatsiatööstuse ülemaailmse liidrina.

1.7 Kogu Euroopas tuleks teha jõupingutusi, et vähendada ebavõrdsust ravimite kättesaadavuse osas.

1.8 Teaduspoliitiliste soovitustega peaks Euroopa jätkuvalt järgima oma meditsiiniliste ja bioteadusuuringute koordineeritud strateegiat ning pöörama suuremat tähelepanu biomeditsiini alasuuringutele, -haridusele ja -koolitusele, et ülemaailmsel tasandil saavutada strateegia „Euroopa 2020” toetuseks teaduslik juhtpositsioon ja edendada konkurentsivõimet.

1.9 Euroopa Komisjon peaks farmaatsiaspektori tööstuspoliitikat käsitleva tulevase teatise üheks osaks võtma intellektuaalomandi.

1.10 Farmaatsiasektor annab oma panuse strateegiasse „Euroopa 2020”, mis keskendub aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu loomisele, rõhutades tugevalt kvaliteetsete töökohtade loomise ja vaesuse vähendamise tähtsust. See tuleb saavutada tõhusamate investeeringutega haridusse, teadusuuringutesse ja innovatsiooni, tekitades samas nõudluse uuenduslike toodete ja teenuste järele ning edendades kvaliteetse tööhõivega majandust, et tagada sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus.

1.11 Neid algatusi tuleb toetada tõhusa sotsiaalvaldkonna dialoogiga ja erinevaid sidusrühmi arvestava lähenemisviisiga.

1.12 Komitee innustab komisjoni viivitamatult tegutsema farmaatsiaspektori strateegia loomise nimel et kindlustada Euroopas hästi toimiv farmaatsiatööstus kogu väärtusahela ulatuses (teadusuuringud ja arendustegevus, tootmine, turustamine ja jaotamine).

2. Farmaatsiatööstuse ajalooline ülevaade ja praegune olukord

2.1 Euroopas asuv farmaatsiatööstus annab Euroopa Liidule olulise panuse mitte ainult majanduslikus mõttes, vaid ka kvaliteetse tööhõive, teadusuuringutesse investeerimise ja rahvatervise valdkonnas. Euroopa on viimase 60 aasta jooksul teinud suuri edusamme eeldatava eluea pikendamisel ja tervise parandamisel. Innovatiivsete ravimite kasutamine on neis hiljutistes arengutes etendanud olulist rolli. Nüüd seisab Euroopa vastamisi uute väljakutsetega.

2.2 Ebavõrdsus tervishoiuteenuste kättesaadavusel püsib ning krooniliste ja degeneratiivsete haiguste tulemusel elab rohkem inimesi pikemat aega koos mõne meditsiinilise puude või haigusega. Sellel on negatiivne mõju tervishoiukuludele ja tulemuslikkusele.

2.3 Oluline prioriteet on farmaatsiatoodete kindla ja tõhusa varustusahela tagamine Euroopa tarbijatele. Teoreetiliselt peaks Euroopa õigusraamistik tagama, et patsientidele tagataks ravimite samad kvaliteedinõuded olenemata sellest, kus ravim on toodetud. Võltsitud ravimeid käsitleva direktiivi rakendamisest saab kahtlemata tähtis verstapost, sest see parandab veelgi varustusahela kindlust ja hoiab ära toodete võltsimisohu; oluline osa on seejuures Euroopa kõigi ravimipakendite varustamisel koodi ja seerianumbriga, mis parandab jälgitavust.

2.4 Euroopa Ravimiamet (EMA) asutati 1995. aastal ning see sarnaneb üldjoontes USA toidu ja ravimiametile (FDA), kuid ei ole FDA stiilis tsentraliseeritud. Euroopa Liit ja farmaatsiasektor rahastasid EMA loomist, püüdes ühtlustada (kuid mitte asendada) olemasolevaid riiklikke tervishoiu järelevalveasutusi, mille võrgustik jätkab koostööd EMAgaga, samuti saab EMA kaudseid toetusi liikmesriikidelt.

3. Tööstuse muutused farmaatsiaektoris

3.1 Keskmiselt kulub 12 aastat, et välja töötada reguleerijate sätestatud kvaliteedi-, tõhusus- ja ohutusnõuetele vastav uus ravim. Iga ravimi kohta, mis toob sisse piisavalt raha, et selle väljatöötamine end ära tasuks, kontrollitakse umbes 25 000 keemilist ühendit, millest keskmiselt 25 saadetakse kliinilistele uuringutele ja viis litsentseeritakse. Innovatsiooniprotsessi lahutamatu osa on väljapraakimine. Võttes arvesse suurt riski ja tohutuid eelnevaid investeeringuid erasektori farmaatsiaettevõtete poolt, pakutakse ravimite valmistamisel kasutatud tehnoloogiate puhul teatavat hulka ajutisi turustamise ainuõigusi näiteks patentide kaudu.

3.2 Farmatseutilisi uuendusi inspireerivad uued teadusharud, mis on seotud eelkõige bioloogiaga. Edusammud genoomikas, proteoomikas ja nanotehnoloogias ning täpsemate biomarkerite avastamine pakuvad suurepäraseid võimalusi arstidele kättesaadavate ravimite edasiarendamiseks. Farmaatsiaektoris toimuvad struktuurimuutused, mida on tinginud esmatasandi arstiabi menutoodete asendamine spetsialiseeritumate toodetega; geneerilise konkurentsi tugevnemine ning jätkuvad tootlikkuse väljakutsed teadus- ja arendustegevuses. Jätkuv probleem on ka teadus- ja arendustegevuse kulutuste säilitamine, pidades silmas survet lühikese aja jooksul aktsionäridele väärtusi toota.

3.3 Sektor annab otseselt tööd 700 000-le mitmesuguste teaduslike ja tehnoloogiliste erialade spetsialistile (kellest 70 % on naised) ning loob kaudselt veel 3-4 korda rohkem töökohti. Tegemist on kvaliteetse tööandjaga, kelle töötajad on hea haridusega ning sektoris luuakse ühe töötaja kohta rohkem lisandväärtust kui muudes kõrgtehnoloogia sektorites. Teiste sektoritega võrreldes on farmaatsiaettevõtted makromajanduse lühiajalistele tõusu- ja langustsüklitele vastupidavamad. See tugevus on Euroopa jaoks väga oluline.

3.4 Ravimite olemusring on oivaline raamistik, millega tagada uute kasulike tehnoloogiate pidev vool, tagades samas ka eelarve mõistliku jätkusuutlikkuse. Selle võib jaotada kolme etappi.

1) **Teadus- ja arendustegevus** – mille käigus erasektori ettevõtted uute ravimite turuletoomiseks riske võtavad.

2) **Patendikaitsega turg** – investeerimiskulude katmiseks on ettevõtete jaoks oluline, et tervishoiusüsteemid uusi tehnoloogiaid asjakohaselt kasutaksid ja maksaksid asjakohast hinda, mis peegeldab ravimi väärtust ning antud tervishoiusüsteemi teenuste taskukohasust.

3) **Patendikaitseta turg (geneerilised ja biosimilar-ravimid)** – seal konkureerivad tooted tekitavad ravimite turustamise ainuõiguse lõppedes hinnaerosiooni ning seega ka sääste tervishoiusüsteemidele, mida saab kasutada uute ravimite rahastamiseks.

3.5 Viimastel aastatel on selle nn olemusringi terviklikkus surve alla sattunud. Teadus- ja arendustegevuse etapp on muutunud pikemaks, kulukamaks ja riskantsemaks. Suurema hulga andmete nõudmine, mida tervishoiusüsteemides soovivad mitte ainult reguleerijad vaid ka rahastajad, tähendab seda, et farmaatsiaettevõtted on kohustatud varasemast rohkem aega kulutama uuringutele võrdlusterapiate kohta. Patendikaitsega turuetapi jooksul on rahastajad muutunud teadlikumaks ja diskrimineerivamaks, nõudes veel rohkem tõendeid mitte üksnes ohutuse ja mõjususe, vaid ka kulutõhususe kohta.

3.6 Uued teadusharud pakuvad rohkem võimalusi uute teraapiate paremaks suunamiseks konkreetsete iseärasustega patsientidele.

3.7 Turu suurus, millel farmaatsiaettevõtted suudavad oma kulud tagasi teenida, on muutunud väiksemaks kui varasemate põlvkondade ajal, aga tootearenduse hind on tõusnud ja jätkab endiselt tõusmist.

3.8 Ka riikide valitsused on viimaks õigusega hakanud otsima võimalusi patendikaitseta turgude majandusliku tõhususe suurendamiseks. Hinnakonkurents, mis võimaldab vanemate ravimitega odavamalt ravi, on tähtis moodus, mida kasutades valitsused saavad oma eelarveid hallata. Siiski on tarvis saavutada asjakohane tasakaal.

3.9 Kuigi on mõistlik eeldada vanemate ravimite mõistuspärast kasutamist, on äärmiselt oluline, et kasutataks uuemaid ja innovatiivseid ravimeid. Euroopa lõikes on suuri erinevusi innovatiivsete raviviiside kättesaadavuses patsientidele. See ei tähenda ainult, et paljudele patsientidele jäävad parimad raviviisid kättesaamatuks, vaid õhnestab ka tööstusharu elujõulisust Euroopas.

3.10 Euroopa Komisjoni prognooside kohaselt tõuseb Euroopas üle 65-aastaste elanike arv 2050. aastaks 75 % võrra. See tähendab, et nende tööealiste inimeste osakaal, kes maksavad pensionäride heaolu – tervishoiu ja pensionide – eest, muutub hoopis väiksemaks. Töötajate koormuse vähendamiseks on oluline, et võimalikult suur osa tööealisest elanikkonnast oleks piisavalt heas vormis ja terve.

3.11 Heal tasemel tervishoid võib tuua kasu kolmel olulisel viisil: tuua tööle inimesed, kes parajasti üldse ei tööta; vähendada puudumist töökohalt ning viimaks aidata lahendada nn haigena tööloleku probleemi, mille puhul töötajad, kes võivad kannatada mingi tervisevaevuse või puude all (kuid käivad siiski tööle), saavad tänu paremale tervishoiule tootlikumaks muutuda.

3.12 Farmaatsiatööstus on juhtiv kõrgtehnoloogiline sektor kaubandusbilansi ülejäägi poolest (2011. aastal ulatus see 48,3 miljardini) ning suurima suhtarvuga teadus- ja arendustegevuse investeeringute ja lõppmüügi vahel. Selle liikmetele saab osaks 19,1 % kogu maailma ettevõtete investeeringutest teadus- ja arendustegevusse. Erasektori ettevõtted kulutavad teadus- ja arendustegevusele aastas umbes 100 miljardit dollarit, sellest umbes 30 miljardit eurot Euroopas. Suurima osa neist kuludest moodustavad kliinilised uuringud, mis hõlmavad mitte üksnes laborikatseid, vaid ka turustamisjärgseid uuringuid, mida nõutakse veel ka pärast seda, kui toode on turule toodud.

3.13 Praegu ei mõista paljud Euroopa patsiendid uute ravimite kasulikkust. Selle tagajärjel ei halvene mitte ainult eurooplaste tervis ja tootlikkus, vaid Euroopa ei kasuta ka oma potentsiaali majandusliku väärtuse suurendamiseks. ELi eesistujariigi Leedu korraldatud tervishoiukonverentsiks avaldatud IMSHealthi uues uurimuses esitatakse uus teave, mis näitab erinevusi ravimite kättesaadavuses Euroopa Liidu lõikes. Kõige ebasoodsamas olukorras on vaesemate liikmesriikide tarbijad.

3.14 Sellise olukorra parandamiseks peab EL looma poliitikakeskkonna, milles uute raviviiside maksumus määratakse kooskõlas riigi maksevõimega ja nende nõudmistega. Ravimid ei sarnane ühelegi muule kaubale, kuna ühiskond eeldab, et kõigile patsientidele oleksid kättesaadavad ravimid, mida nad vajavad. Oodatakse Euroopa poliitikakujundajate aktiivset reageeringut tagamaks, et Euroopa ühtne turg toimiks kõigi Euroopa kodanike parimates huvides.

Ravimikulutustele on seatud kunstlik ülempiir, mis viib rahvatervise halvenemisele. Riikides, kus finantskriisi tagajärjel ravimikulutusi märkimisväärselt vähendati või finantskoormus kolmandatest osapooltest rahastajatelt üksikisikutele nihutati, muutus rahvatervis otsekohe halvemaks ning suurenes muude, kallimate tervishoiuteenuste maht, et ravimite halba kättesaadavust kompenseerida.

4. Euroopa uus bioteaduste strateegia

4.1 Kuigi Euroopal on jätkusuutlikuks majanduskasvuks palju eeldusi, jääb ta tegelikkuses siiski alla USA-le, kes on bioloogilisi ravimeid käsitlevas teadustegevuses liidrikojal.

4.2 Ülemaailmne farmaatsiatööstus on koondunud peamiselt ELi ja USAsse ning võib aidata tegeleda võrdsuse probleemiga, võimaldades mõlemal blokil kaitsta nende endisi ja tulevase investeringuid ravimitesse. Seepärast on oluline, et käimasolevates läbirääkimistes Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse üle kindlasti põhjalikult läbi arutataks nii majanduslik kui ka sotsiaalne mõde.

4.3 Keskmise sissetulekuga riigid peaksid oma elujärge parandades hakkama tasuma oma õiglast osa selle kasvava ülemaailmse turu innovatsioonikuludest. Praegu seda mitte ainult ei toimu, vaid sellistes riikides nagu India tugevneb ka suundumus rakendada sundlitsentsimist kõrvuti muude sarnaste strateegiatega, nagu näiteks ulatuslik hinnasurve Koreas. Tuleviku probleemide ja võimalustega tegelemiseks ning neist kasu saamiseks oleme koostanud oma järeldused lähtudes kolmest peamisest perspektiivist – sotsiaalsest, teaduslikust ja majanduslikust – ning lisanud neist igähele soovitud.

4.4 Sotsiaalpoliitiliste soovitude puhul peab pöörama tähelepanu Euroopa rahvastiku tervisenäitajate parandamisele, pidades silmas demograafilisi muutusi ja kroonilistest haigustest tingitud probleeme. Tervis on majandusliku õitsengu eeltingimus.

Euroopas püsib endiselt tohtu ebavõrdsus nii liikmesriikide sees kui ka nende vahel. Kui selles suhtes kiiresti midagi ette ei võeta, muutub olukord meie rahvastiku vananedes hullemaks.

4.5 Nende probleemide lahendamisele aitaks kaasa paremate ravimite kasutamine ja uuendustegevus meditsiinivaldkonnas. Varane diagnoosimine, parimate tavade kasutamisele suunamine ja patsientide lojaalsuse suurendamine on otsustava tähtsusega ülesanded, mille tulemuste parandamiseks farmaatsiatööstus ja tervishoiuteenuste osutajad saavad koostööd teha. Tuleks põhjalikult kaaluda sellise keskkonna loomist, milles farmaatsiatööstus saab hinnad määrata riikide maksevõime alusel, riskimata seejuures tarneahelate ümbersuunamisega.

4.6 ELi struktuurifondidest rahastamist tuleks paremini ära kasutada tervishoiu infrastruktuuri kvaliteedi parandamiseks.

4.7 Euroopa riikide valitsused peaksid eesmärgiks seadma Euroopa raamistiku kehtestamise, mille abil saaks hinnata krooniliste haiguste raviprogramme, määrates kindlaks tervikliku hoolduse võrdluskriteeriumid ja ideaalpatsiendi käitumisviisi, ning nii odavate kui ka uuenduslike ravimite kasutamise selles raamistikus. Rajades aluse laiaulatuslikele organisatsioonilistele partnerlustele, mille abil välja töötada krooniliste haiguste sekundaarseid ennetusprogramme, saavad oma panuse krooniliste haiguste ravi edukasse rakendamisse anda paljud sidusrühmad, näiteks riikide valitsused, patsientide ja arstide organisatsioonid, sotsiaalpartnerid ja muud kodanikuühiskonna institutsioonid. Selles mõttes on komisjoni ühismeede krooniliste haigustega võitlemiseks suur samm õiges suunas.

4.8 Praegu hallatakse kogu Euroopas biomeditsiini alaseid alusuuringuid paljude eraldiseisvate killustatud programmide kaudu nii liikmesriikide kui ka Euroopa Liidu tasandil. Mitmele suurepärasele Euroopa algatusele vaatamata on liikmesriikide vaheline konkurents tegelikkuses liiga suur ning ei tehta ka piisavalt jõupingutusi sidusa üleeuroopalise strateegia kehtestamiseks. Selle tagajärjeks on erinevad kvaliteedi hindamise kriteeriumid, topelttöö, rahaliste vahendite raiskamine – ning Euroopa jääb USAst maha paljudes biomeditsiiniliste uuringute valdkondades, mis viib konkurentsivõime vähenemisele.

4.9 Alus- ja riikidevaheliste uuringute tugevdamine ning maailmatasemel teaduskeskuste loomine Euroopas on ülimalt tähtis tagatis, et Euroopa jääks teadus- ja arendustegevuse ning tootmise investoritele endiselt ahvatlevaks. Kuna Euroopal on pidevalt jäänud täitmata eesmärk investeerida teadus- ja arendustegevusse 3 % SKPst, siis on tarvis teaduse põhialused ja haridus taas tähelepanu keskmesse seada. Sellised algatused nagu innovatiivsete ravimite algatus ja „Horisont 2020” saavad kaasa aidata avatud innovatsiooni ja koostöö kultuuri juhtimisele ning luua sihtotstarbelisi investeringuid stimuleeriva rahastamisvahendi.

4.10 Majanduspoliitiliste soovitude puhul peaks EL edendama „majanduskasvu ja stabiilsuse raamistiku” sisseviimist üleeuroopalisse bioteaduste süsteemi, et kõigi jaoks parandada stabiilsust ja prognoositavust. Niisuguse valdkondliku sotsiaaldialoogi toel loodud raamistiku eesmärk võiks olla uute väärtuslike uuenduste kasutuselevõtu julgustamine, tagades samas valitsuse suutlikkuse hallata eelarvet prognoositaval viisil. Niisugune raamistik tuleks rakendada liikmesriikide tasemel, et võtta arvesse erinevusi demograafilises arengus, tegelikus nõudluses, inflatsioonis, tehnoloogia arengus jne. Tuleks arvestada ka sotsiaalse mõõtmega.

4.11 Paljudes riikides on eelarve konsolideerimisprogrammide raames ravimikuludele osaks langenud ebaproportsionaalselt suur kärpekoormus, vaatamata sellele, et on tõestatud nende suurem väärtus võrreldes teiste tervishoiukuludega. See muudab olukorra tööstusharu jaoks ettearvamatuks, annab Euroopa innovatsioonikohustuste kohta segadust tekitavaid signaale ning seab potentsiaalselt ohtu liikmesriikide suutlikkuse tervishoidu ravimite ja muude tehnoloogiate asjakohase kasutamise abil jätkuvalt tõhustada.

4.12 Tervishoiu jätkusuutliku rahastamise toetamine on võtmeteema Euroopa majanduse sidusrühmade ja eriti tarbijate jaoks. Jätkusuutlikuma lähenemisviisi väljatöötamine ravimikuludele võib tagada rahastamise suunamise suurimat kasu andvatesse valdkondadesse. Väga oluline on määratleda, milliseid võimalusi on ravimihalduse parandamiseks. Kõigis ELi liikmesriikides tuleks tagada tervishoiu ja ravimite rahastamise miinimumtase.

4.13 See peaks hõlmama ka majanduskasvuga seotud realistlikke ootusi, milles võetakse arvesse elanikkonna vananemist, tegelikku innovatsiooni ja pikaajalise tervishoiu kulutõhususe kaalutlusi. Niisugune raamistik võiks leevendada viimase kolme kuni viie aasta jooksul tervishoiu rahastamises täheldatud kahjulikke kõikumisi ning anda kõigile tervishoiusüsteemi kaasatud osalistele võimaluse pikaajaliseks planeerimiseks.

4.14 Komisjoni hiljutise Tajani algatuse kaudu on edukalt tehtud olulist tööd ning saavutatud eetika ja läbipaistvuse osas häid tulemusi; väikeriikides on paranenud ravimite, harva kasutatavate ravimite ja käsimüügiravimite kättesaadavus; komitee toetab ka biosimilar-ravimite kasutamist ja kontrollitud sissetoomise lepinguid.

4.15 Komitee mõistab, et komisjon kavandab farmaatsiaspektori tööstuspoliitika kohta uut olulist teatist. See tuleb õigel ajal ning komitee innustab komisjoni koostama põhjalikku tegevuskava, millega Euroopas kindlustatakse hästi toimiv farmaatsiatööstus kogu väärtusahela ulatuses (teadusuuringud ja arendustegevus, tootmine, turustamine ja jaotamine).

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Euroopa Liidu roll sunniviisilise töö vastases võitluses Euroopas ja maailmas – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus ILO 2014. aasta konverentsiks” (omaalgatuslik arvamus)

(2014/C 311/05)

Täiskogu 2013. aasta 11. detsembri istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Euroopa Liidu roll sunniviisilise töö vastases võitluses Euroopas ja maailmas – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus ILO 2014. aasta konverentsiks”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 10. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (30. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 167, vastuhääli ei olnud, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

Inimkaubandusel ei ole kohta tsiviliseeritud ühiskonnas. Sellele vaatamata areneb kõnealune nähtus pidevalt ning sellest on saanud tööturu teatud valdkondade lahutamatu osa ja suur turg organiseeritud kuritegevuse jaoks. 2014. aasta juunis toimival Rahvusvahelise Töökonverentsi 103. istungil on päevakorras arutelu, mille eesmärk on tõhustada sunniviisilise töö vastast võitlust. Alates Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) esimestest konventsioonidest, mis koostati asjaomasel teemal 1929. aastal (nr 29) ja 1957. aastal (nr 105), on sunniviisilise töö olemus muutunud. Varem oli see eelkõige riigitasandi probleem, kuid praegu on see koondunud erasektorisse ning kasvanud globaliseerumise, rändevoogude, mitteametliku majanduse ja kuritegelike võrgustike globaliseerumise tagajärjel. Euroopa Liit võttis vastu inimkaubandusevastase direktiivi, milles käsitletakse ühtlasi sunniviisilist tööd⁽¹⁾. Käesoleva aasta juunis peaks liikmesriigid ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni sotsiaalpartnerid vastu võtma uue rahvusvahelise vahendi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võiks sellega seoses teha ettepanekuid, mis põhinevad ELi oma territooriumil ja väljaspool seda saadud kogemustel, rõhutades eelkõige rolli, mida etendab või võiks etendada kodanikuühiskond põhiõiguste tegelikul rakendamisel. Tööturu vaatlusrühmale tehakse ülesandeks jälgida inimkaubandusevastase direktiivi ja ILO poolt sunniviisilise töö vastu võitlemiseks vastuvõetud tekstide rakendamise arengut.

1.1 Soovitused

1.2 Euroopa Liidule:

võtta vastu ILO ühine seisukoht, et inimkaubanduse tõkestamise, selle vastase võitluse ja inimkaubanduse ohvrite kaitse Euroopa direktiivi ning inimkaubanduse kaotamist käsitleva ELi strateegia⁽²⁾ (2012) eesmärgid oleksid kaasatud rahvusvahelisse tööõigusesse.

1.3 Liikmesriikidele:

— võtta järgmisel rahvusvahelisel töökonverentsil vastu konventsiooni nr 29 täiendav protokoll koos sellele lisatud soovitusel, mis hõlmab tööalase eksploateerimisega seonduvat inimkaubandust, täites õiguslüngad ennetuse, ohvrite kaitse ja neile põhjustatud kahju hüvitamise ning inimestega kaubitsejate karistamisega seonduvates valdkondades, võttes rahvusvahelisse õigusesse üle ELi õiguse olemasolevad sätted;

— ratifitseerida koduabiliste inimväärse töö konventsioon nr 189;

⁽¹⁾ 2011/36/EU.

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52012DC0286:EN:NOT>.

- tugevdada tööinspeksioonide meetmeid ja nende koostööd Euroopa tasandil;
- kooskõlastada inimkaubanduse ja sisserände alased poliitikameetmed ning tagada inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset käsitleva direktiivi 2011/36/EL tõhus rakendamine⁽³⁾;
- kõrvaldada kõnealuse nähtuse põhjused, vähendades ohvrite vaesust ja haavatavust ning suurendada üldsuse teadlikkust.

1.4 Ettevõtetele-tööandjatele ja investoritele:

- tagada, et tarneahelas oleks välistatud sunniviisiline töö ning et seal järgitaks inimõigusi nii Euroopas kui kolmandates riikides, rakendades OECD suuniseid rahvusvahelistele ettevõtetele ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) kolmepoolse deklaratsiooni suuniseid rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta;
- jälgida asjaomaseid töid ja osaleda Euroopa Komisjoni poolt peatselt käivitatava inimkaubandusevastase Euroopa ettevõtluskoalitsiooni tegevuses.

1.5 Ametiühingutele:

koolitada ametiühinguliikmeid, et nad oskaksid pöörduda ohvrite poole ja neid abistada asjaomases protsessis, eelkõige sellistes tundlikes sektorites nagu põllumajandus, ehitus, restorani- ja hotellimajandus või majapidamistööd; teha koostööd valitsusväliste organisatsioonidega, mis on spetsialiseerunud ohvrite ja mitte kurjategijatena käsitatavate ebaseaduslike rändajate abistamisele.

1.6 Ühendustele:

Tarbijaühendused peavad tegelema toodete päritolu küsimusega ning nõudma kogu tootmisahela läbipaistvust.

Ühendused, kes aitavad ebaseaduslikke rändajaid, korraldavad koduabiliste tegevust või võitlevad prostitutsiooni kaotamise eest, peaksid olema tunnustatud ja arvestatavad partnerid võitluses sunniviisilise töö vastu.

2. Üldised märkused

2.1 Mis on sunniviisiline töö?

177 riigi poolt ratifitseeritud ILO konventsiooni nr 29 artiklis 2 määratletakse sunniviisilist tööd kui „igasugust tööd või teenistust, mida nõutakse mis tahes isikult ükskõik missuguse karistusega ähvardades ning milleks see isik ei ole ennast vabatahtlikult pakkunud“. See määratlus hõlmab sunnitöölaagri vange, võlaorjust, inimkaubandust sunniviisilise töö eesmärgil (töötajad, kellele ei ole makstud palka, kelle isikut tõendavad dokumendid on konfiskeeritud jms). Raske on teha vahet tööalase ekspuuteerimise ja sunniviisilise töö vahel. Rahvusvahelise Tööbüroo andmeil on sunniviisilise töö puhul üldjuhul tegemist aeganõudva ja vaearikka tööga väga rasketes tingimustes väga väikese palga eest või tasustamata tööga, mida tehakse ilma asjaomase osapoole nõusolekuta ja karistuse ähvardusel. Tegemist võib olla füüsilise karistusega, sh peksmine, piinamine, seksuaalne väärkohtlemine või psühholoogilise karistusega, sh ülemäärane võlgnevus, isikut tõendavate dokumentide konfiskeerimine, ähvardused teavitada migratsiooniametit või represseerida perekonda jms⁽⁴⁾. Mineviku orjaahelad on asendatud hirmu ja majandussurvega.

Sunniviisilist tööd määratletakse ka tööalase ekspuuteerimise ühe vormina vastavalt inimkaubandust käsitlevale direktiivile 2011/36/EL.

⁽³⁾ EÜT L 101/1, 15.4.2011

⁽⁴⁾ ILO ja Euroopa Komisjon soovisid eksperdirühmalt rakenduslikke näitajaid inimkaubitsemise tuvastamiseks. Dans ce document, une page est consacrée spécifiquement à l'exploitation par le travail http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—declaration/documents/publication/wcms_105023.pdf.

2.2 Kus leiab aset sunniviisiline töö?

Majapidamistes, põllumajanduses, ehituses, töötlevas tööstuses (tekstiilitööstus, mänguasjade tootmine) esineb seda kõige enam. Kui sunniviisiline töö erasektoris kujutab endast peamiselt ebaseaduslikku tegevust, siis seaduslikku majandustegevusse levib see allhangete ja tööbüroode kaudu. Nii võtab sunniviisiline töö maad mh väga suurte eraettevõtete tarneahelas. Viimasel juhul on kõige sagedamini tegemist sunniviisilise tööga väljaspool Euroopa Liitu ning kõige enam on see levinud Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas (56 %). Kesk- ja Lõuna-Euroopa ning Sõltumatute Riikide Ühendusse kuuluvad riigid moodustavad piirkonnad, kus sunniviisiline töö on kõige enam levinud kogu maailmas (1 000 elaniku kohta 4,2). Selle piirkonna 19 riigist asub 13 ELi vahetus läheduses. Kuid vastupidiselt paljude inimeste hulgas levinud arusaamale ei ole Euroopa Liidus ja tööstusriikides sunniviisiline töö välistatud (siin esineb seda 7 %) ⁽⁵⁾. Sunniviisilist tööjõudu on tuvastatud naiskoduabiliste ja põllumajandustöötajate hulgas kõigis ELi liikmesriikides. Täiskasvanud ja lapsed on samuti sunnitud tegelema ebaseadusliku või mitteametliku majandustegevusega, sh kerjamisega. Neid arve tuleb võrrelda arvudega, milles väljendatakse Euroopa Liidus esinevat korrupsiooni, mis muudab võitluse sunniviisilise töö vastu veelgi raskemaks.

2.3 Kes teeb sunniviisilist tööd?

Kuigi kogu sunniviisiline tööjõud ei koosne ebaseaduslikest rändajatest, on selge, et kõnealused töötajad on kõige haavatavamad ja moodustavad ohvritest enamuse. Olles sattunud nõiaringsi, ei julge ohvrid kurta, kartes päritoluriiki tagasisaatmist. Sageli on inimestega kaubitsejad samuti ebaseaduslikud rändajad, kes kasutavad ära oma kaasmaalasi. Sunniviisiline töö ähvardab kõige enam järgmisi elanikkonna rühmi: etnilised või rassilised vähemused, rändajad, vaesed ning nende seas eelkõige naisi ja lapsi. Naised on enamuses seksuaalse ärakasutamise ning koduste tööde ohvrid, kuna nad on isoleeritud. Ohvrid on sageli haavatavad isikud, kes ei ole ametiühingu liikmed ning ei suuda ennast ise kaitsta. Mitteametliku majanduse levik pakub võimalusi inimestega kaubitsejatele. Tööinspeksiooni ja politsei nõrkus ei võimalda selle arenguga võidelda.

Majanduskriis, mis 2008. aastast alates läbib Euroopat, on sundinud kvalifitseeritud töötajaid lahkuma oma päritoluriigist, et leida tööd rikkamates riikides. Nende päritoluriikides jääb nüüd nende oskustest puudu ning seal tuleb rakendada veelgi kaugemalt tulnud sisserändajaid, kes otsivad samuti paremaid elutingimusi. Lõpuks leiavad nad end raskustes, mida nad ei olnud endale ette kujutanud, ilma dokumentideta, ajutistel töökohtadel, ilma sotsiaalkaitseta, ning neil puudub võimalus naasta oma kodumaale. Selline olukord, mis muudab paljud perekonnad haavatavaks, on soodne pinnas inimestega kauplejate paljunemiseks.

2.4 Sunnitöö arvudes

- Maailmas on vastavalt 2012. aasta koostatud ILO hinnangule ligi 21 miljonit sunniviisilise töö ohvrit, kellest 58 % moodustavad naised ja tütarlapsed. Üks neljandik ohvritest on alla 18-aastased lapsed. Ligikaudu 19 miljonit neist kasutatakse ära eraisikute või -ettevõtete poolt ja üle 2 miljoni on mõne riigi või mässulise rühmituse poolt. Eraisikute või ettevõtete poolt ärakasutatud ohvrite hulgas on 4,5 miljonit seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil ärakasutatud isikut. Vastavalt ILO asjaomastele andmetele kestab ohvrite sunniviisiline töö keskmiselt 18 kuud.

Vastupidiselt eelarvamustele on inimkaubandust käsitlevatele 2013. aasta Eurostati andmete kohaselt enamus liikmesriikides tuvastatud ohvritest ELi kodanikud, aastatel 2008–2010 moodustasid nad 61 %. Samuti oli enamusel inimestega kaubitsejast, kellele on jälile saadud, ELi kodakondsus (2008. aastal 67 %-l, 2010. aastal 76 %-l) ⁽⁶⁾. Kolmandatest riikidest pärit tuvastatud või eeldatavate ohvrite protsent kolmekordistus ajavahemikus 2008–2010, kasvades 12 %-lt 37 %-le, kinditades asjaolu, et kolmandatest riikidest pärit rändevood jäävad ka edaspidi haavatavuse teguriks. 2010. aasta andmetel olid inimkaubanduse tuvastatud või eeldatavaid ohvreid kõige enam järgmistes riikides: Itaalia (2 381), Hispaania (1 605), Rumeenia (1 154) ja Madalmaad (993); kõige vähem järgmistes riikides: Ungari (10), Portugal (8), Malta (4) ja Leedu (3) ⁽⁷⁾. ELi liikmesriikides on 880 000 sunniviisilisest töötajast hinnanguliselt 270 000 (30 %) seksuaalse ärakasutamise ohvrid ja 610 000 (70 %) sunniviisilise töö ohvrid ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/Trafficking_in_Persons_2012_web.pdf.

⁽⁶⁾ EUROSTAT (2013) Trafficking in Human Beings (Inimkaubandus) http://ec.europa.eu/anti-trafficking/EU+Policy/Report_DGHome_Eurostat.

⁽⁷⁾ Tuleb rõhutada, et Eurostati 2013. aasta andmed põhinevad üksnes liikmesriikide esitatud arvudel ning need ei kajasta inimkaubanduse tuvastamata ohvreid. Kõik liikmesriigid ei ole andmeid esitanud. Samuti on eri ametiasutuste poolt kasutatud meetodid väga erinevad. Seepärast võivad otsesed võrdlused riikide vahel olla petlikud.

⁽⁸⁾ ILO (2012): „Rahvusvahelise Tööbüroo hinnangulised andmed sunniviisilise töö kohta maailmas: Tulemused ja meetodid“, Genf, 2012. Rahvusvahelise Tööbüroo andmed (vastupidiselt registreeritud juhtumite arvule) nende isikute kohta, keda kasutatakse ära sunnitöö (sealhulgas seksuaalsel) eesmärgil, on hinnangulised. Need arvud vastavad minimaalsele hinnangule, kuna rakendati andmete väärtustamise ja ekstrapoleerimise rangeid kriteeriume. Hinnangud on koostatud piirkonniti. Hinnangud riikide kaupa ei ole kättesaadavad, kuna väga vähesed riigid on koostanud hinnanguid üleriigilisel tasandil. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—declaration/documents/publication/wcms_182004.pdf.

2.5 Kuidas toimub inimkaubandus?

Inimkaubanduse ja sunnitöö vaheline seos on tugev ja seda tunnustatakse dokumentides (kuigi sunniviisilise töö ohvrid ei ole kõik inimkaubanduse ohvrid). Vaesus ja/või relvastatud konfliktid ning geograafiliselt lähedikkude asuvate piirkondade ebavõrdne areng käivitavad väljarände protsessi. Inimestega kauplevad kasutavad järgmisi vahendeid: pettus, ähvardus, võlad. Ohvrid värvatakse, transporditakse või majutatakse sageli jõu, sunni või pettusega. Võlad ja nendega manipuleerimine on üks vahend inimese üle kontrolli saamiseks ja selle säilitamiseks. Võõrtöötajad laenavad sageli suuri summasid, et maksta inimestega kauplevatele transpordi korraldamise ja reisidokumentide saamise eest ning katta töökoha saamisega seonduvad kulud. Selle raha on potentsiaalne sisserändaja laenanud sõpradelt, vanematelt, lähtuvalt põhimõttest, et tal on hiljem võimalik toetada oma perekonda ja kindlustada oma tulevik. Mõte naasmisele, suutmata seejuures oma võlgu tasuda, on paljude rändtöölise jaoks vastuvõetamatu, isegi siis, kui nad saavad aru, et lubatud tööd ei eksisteeri ning et neid kasutatakse ära igavesti. Summad, mis nad võlgnevad oma passide ja transpordi ning majutuse ja toidu eest, on erakordselt suured. Paljudes riikides puudub rändtöölistel juurdepääs õiguskaitsele⁽⁹⁾.

2.6 Sunniviisilise töö tagajärjed

Lisaks sellele, et tegemist on inimõiguste rikkumisega, kahjustab sunniviisiline töö ettevõtteid ja töötajaid. Ausatele ettevõtetele pakuvad kõlvatut konkurentsi ettevõtted, kellel on juurdepääs sunniviisilise töö tulemusel saadud toodetele. Töötajate seisukohast aitab sunniviisiline töö kaasa palkade ja töötingimuste ning sotsiaalse solidaarsuse rahastamise taseme langusele.

2.7 Kelle arvel toimub sunniviisiline töö?

Inimestega kauplemine on väga tulus äri: need, kes tellivad või sunnivad tegema sunniviisilist tööd, saavad tohutut ebaseaduslikku kasumit. 2005. aastal ulatus sunniviisilise töö tulemusel saadav iga-aastane tulu maailmas hinnanguliselt 44,3 miljardi USA dollarini, millest 31,6 miljardit saadi inimestega kauplemise tulemusel. Sellest 15,5 miljardit USA dollarit (49 %) teenitakse sunniviisilise tööga tööstusriikides,⁽¹⁰⁾ sh ELi liikmesriikides. Inimkaubandus on sarnaselt relva- ja uimastiiriga tulus kuritegelikele võrgustikele.

3. Konkreetsete märkused

3.1 Sunniviisilise töö vastu võitlemise vahendid

Mitte nõustuda sunniviisilise tööga on üks ÜRO, ILO, OECD ja Euroopa Liidu kinnitatud tööõiguse põhiõigus, koos ühinemisvabaduse ja kollektiivse läbirääkimise õiguse, tööhõive alumise vanusepiiri (laste töö keelustamine) ning diskrimineerimise keeluga tööl ja kutsealal (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 5, Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 4). Lisaks ILO konventsioonile nr 29 ja 105 võimaldavad võtta meetmeid koduabiliste inimväärse töö konventsioon (nr 189), tööinspeksioonide konventsioonid (nr 81 ja 129), rändtöölise konventsioonid (nr 97 ja 143) ning eratööhõivebüroode konventsioon (nr 181).

Põhiõigus on universaalne ja seda tuleb rakendada ka riikides, kes ei ole ratifitseerinud kõnealuseid põhikonventsioone ILO deklaratsiooni põhjal aluspõhimõtete ja -õiguste kohta tööl ning selle järelmeetmete kohta. Vastavalt ÜRO juhtpõhimõtetele ettevõtete ja inimõiguste alal on rahvusvahelised ettevõtted, tahes milline ka poleks riigi osatähtsus nende asukohariikides, vastutavad inimõiguste järgimise eest⁽¹¹⁾.

Sunniviisiline töö on üks ekspuuteerimise vorm vastavalt Euroopa direktiivile 2011/36/EL. Direktiivis määratletakse kõiki ekspuuteerimise vorme kuriteona ning ühtlustatakse sunniviisilist tööd kasutavate ekspuuteerijate ja ettevõtete karistused. Selles sisalduvad ka sätted ennetusmeetmete, ohvrite kaitse ja neile tekitatud kahju hüvitamise kohta.

⁽⁹⁾ Nt pidi üks liri tööandja maksma 90 000 euro ulatuses trahvi sunnitöölisele maksmata palga eest. Tööandja kaebas edasi, rõhutades asjaolu, et töötajal ei ole õigust hüvitisele, kuna ta viibib riigis ebaseaduslikult, ning võitis kohtuprotsessi (<http://www.mrci.ie/resources/publications/mrciupdates/the-fight-for-justice-muhammads-story-part-ii/>).

⁽¹⁰⁾ Patrick Belser, „*Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits*”, töödokument, Genf, Rahvusvaheline Tööstööbüroo, 2005. http://www.ilo.org/sapfl/Informationresources/ILOPublications/WCMS_081971/lang-en/index.htm.

⁽¹¹⁾ Inimõiguste ning rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude äriühingute küsimusi käsitleva ÜRO peasekretäri eriesindaja John Ruggie aruanne (2011), UN GA A/HRC/17/31 www.ohchr.org/Documents/.../GuidingPrinciplesBusinessHR_FR.pdf.

Vaatamata õiguste kinnitamisele ja arvukatele rahvusvahelistele dokumentidele ei ole sunniviisiline töö kadunud. Kuritegelikud võrgustikud kasutavad ära piiriprobleeme ja eri süsteemide seaduslünki.

ILO konventsioone tuleb täiustada, et nad vastaksid sunniviisilise töö praegustele vormidele. Neis ei viidata inimkaubandusele, asjakohastele ennetus- ja ohvrite kaitsemeetmetele ega ohvritele tekitatud kahju hüvitamisele.

3.2 Õiguslüngad

Lai kuristik haigutab õigusjõu (põhiõigused) ja arvukate õigusnormide nagu (ÜRO) eeskirjad, (ILO) konventsioonid või (OECD) vabatahtlikud suunised rahvusvahelistele ettevõtetele, ⁽¹²⁾ ISO 26000, ⁽¹³⁾ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) kolmepoolse põhimõtete deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika kohta, ⁽¹⁴⁾ ning nende rakendamise vahel. Kuigi tegevusplaanid on olemas, puuduvad nende jaoks sageli eelarvevahendid, järelmeetmed ja hindamismeetmed. Kõnealuste vahendite vahel puudub sidusus: rändepoliitika, piirikontroll ja inimõiguste kaitse on sageli vasturääkivuses, samas kui koostööpoliitikameetmetes, mis võiksid tõhustada võitlust inimkaubanduse ja sunniviisilise töö vastu, ei mainita kõnealust aspekti.

Tekstide üleküllus ei taga tõhusust. Rahvusvaheliste institutsioonide omadele lisandub praegu terve rida eramärgistusi: käitumisjuhendid, sertifikaadid, märgised jms. Euroopas on 240 märgist, millest paljud on määratletud ilma, et seejuures oleks ette nähtud mingid kontrollimeetmed. Mõned rahvusvahelised ettevõtted näiteks võtavad endale oma käitumisjuhendis kohustuse järgida kohalikkude õigust kõikjal: see on kahtlase väärtusega kinnitus riikides, kus diskrimineeritakse naisi või ei kaitsta ametiühingute vabadusi. Leidub käitumisjuhendeid, mis on koostatud selleks, et rahustada tarbijaid ja investeerijaid, ilma mingite kontrollimeetmete kehtestamiseta ning ilma tegeliku mõjuta sunniviisilisele tööle, mis võimaldab vähendada kulusid ja suurendada kasumit.

3.3 Võidelda sunniviisilise töö vastu ELi territooriumil ja väljapool seda

3.3.1 Täita õiguslüngad olemasolevates dokumentides. Rahvusvahelises Tööorganisatsioonis peaksid liikmesriigid rääkima ühel häälel, et võtta vastu ILO konventsiooni nr 29 lisaprotokoll ja soovitus asjakohaste ennetus- ja ohvrite kaitsemeetmete ning ohvritele tekitatud kahju hüvitamise kohta.

Euroopa Liidu territooriumil

- Euroopa Liit võttis vastu direktiivi 2011/36/EL inimkaubanduse vastase võitluse kohta ja asjaomase strateegia (Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus SOC/467). Inimkaubandusevastase võitluse ELi strateegias on üks konkreetne meede pühendatud tööalasele eksploateerimisele kui ühele väheuuritud vormile ning selles nähakse ette terve rida meetmeid, mis hõlmavad tööinspektoreid ja pädevaid asutusi ning Euroopa Komisjoni. Sellele vaatamata ei ole asjaavaldatud dokumendid avaldanud veel oodatud mõju. Lisaks sellele, et majanduskriisi tagajärjel vähenesid politsei ja tööinspeksiooni vahendid ning arenes mitteametlik majandus, suurenes ka vaesus ja ebakindlus, rõhutades sunniviisilise töö leviku ohtu. Ennetusmeetmed on kindlasti teadlikkuse tõstmine, haridus, teavitamine, aga ka võitlus mitteametliku majanduse ja vaesuse vastu, pöörates seejuures erilist tähelepanu kõige haavatavamatele elanikkonna rühmadele, sh rändajad, kes ei räägi vastuvõtva riigi keelt.
- Tööinspeksioonile tuleb tagada piisavad kontrollivahendid, tõhustada koostööd Euroopa tasandil, luues piiriüleste küsimustega tegelemiseks agentuuri ning laiendades tööinspeksioonide koostööplatvormi volitusi nii, et see hõlmaks sunniviisilist tööd, ning kooskõlastada teiste (maksuhaldusega tegelevate) pädevate asutuste tegevus, et võidelda mitteametliku töötamise vastu.
- Tööinspektorid, sotsiaaltöötajad ja ametiühingutegelased peaksid lähtuma järgmistest näitajatest (kas töötajal on pass, kas ta võib vabalt liikuda, kas talle on makstud palka jne), et tuvastada sunniviisilist tööd ja pöörduda politseisse ⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) suunised rahvusvahelistele ettevõtetele <http://www.oecd.org/fr/daf/inv/mne/principesdirecteursdelocdealintentiondesentreprisesmultinationales.htm>.

⁽¹³⁾ ISO 26000 – Sotsiaalne vastutus <http://www.iso.org/iso/fr/home/standards/iso26000.htm>.

⁽¹⁴⁾ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) kolmepoolse põhimõtete deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika kohta, 2006, 4. väljaanne. http://www.ilo.org/empent/Publications/WCMS_124923/lang-fr/index.htm.

⁽¹⁵⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—declaration/documents/publication/wcms_105023.pdf.

- Töölevõtmise ja töötajate paigutamise tegevaid talitusi, kes võtavad tööle teistest liikmesriikidest ja mujalt (sh ehitus-, põllumajandus-, jäätme- ja korrashoiuga tegevast sektoris jne) tuleb kontrollida ja jälgida pettuse vältimiseks. Inimkaubandusevastase võitluse ELi strateegias nähakse ette Euroopa Komisjoni koostöö Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondiga (Eurofound), et arendada suuniseid heade tavade kohta avaliku sektori asutustele, kes teostavad järelevalvet töölevõtmise ja töötajate paigutamise tegevate talituste üle, ning ajutist tööd vahendavatele tööbüroodele, eesmärgiga ennetada inimkaubandust. Suunised peaksid käsitlema ka selliste asutuste litsentseerimissüsteeme ning nende asutuste vastutustundlikku tegevust.
- Ohvreid tuleb kaitsta, tagades nende õigused – ka tagasiulatuvalt – (saadaolev töötasu, sotsiaalkaitse) ning hüvitades nende kantud kahju täies ulatuses. Neid ei tuleks karistada selliste rikkumiste eest nagu sisseränne, võltsitud isikut tõendavate dokumentide olemine ja sunniviisil tehtud kuriteod⁽¹⁶⁾. Inimestega kaubitsejad on kurjategijad, keda tuleb karistada. Inimestega kaubitsejate konfiskeeritud varast peaks olema võimalik hüvitada nende ohvritele tekitatud kahju.
- Ohvritel peab olema võimalik kohtusse pöörduda ning selleks peab neil olema luba jääda asjaomase riigi territooriumile kogu kohtumenetluse ajaks, isegi juhul, kui nad on sisenenud ELi territooriumile ebaseaduslikult. Elamisloa andmine ei peaks sõltuma ohvrite soovist teha koostööd politsei ja kohtuga, kuna paljud neist on traumeeritud ja neil on sageli väga negatiivsed kogemused seoses politseiga. Nad võivad karta, et tunnistades oma ekspluateerijate vastu, võidakse hakata taga kiusama nende perekonda kodumaal. Direktiivis 2011/36/EL nähakse ette teatud arv kohustusi liikmesriikidele ohvrite abistamiseks ja kaitsmiseks. Kõnealuste meetmete rakendamine peab olema võimalikult tõhus, et tagada ka kõige haavatavamate ohvrite asjakohane kaitse.

3.3.2 Väljaspool ELi tuleb paremini arvesse võtta globaliseerumise tõttu esilekerkinud uusi osalejaid, sh valitsusvälised ja rahvusvahelised organisatsioonid. WTO eeskirjades ei ole piisavalt selgelt ära toodud ILO konventsioonid. ILO vaatleja peaks osalema WTO töödes. ILO kontrollimehhanismide järelduste ja soovitude rakendamist ILO liikmesriikide seadustele ja tavadele tuleb samuti tõhustada. Kõnealustele soovitudele ei järgne sageli järelmeetmeid nende rakendamiseks vajaliku poliitilise tahte ja/või vajalike finantsvahendite ja asjakohase haldusvõimekuse puudumise tõttu.

3.3.3 EL valmistab ette ettevõtete sotsiaalse vastutuse direktiivi,⁽¹⁷⁾ milles nõutakse, et üle 500 töötajaga ettevõtted kaasaks oma tegevusaruandesse mittefinantsdeklaratsiooni selle mõju kohta, mida avaldab nende tegevus keskkonna-, sotsiaal- ja personalivaldkonnas, sh inimõiguste kaitse ja korrupsiooni vastu võitlemiseks tehtavad jõupingutused. Kõnealune direktiiv on kooskõlas ILO eeskirjadega (komitee arvamus INT/698).

3.3.4 Arengu- ja välisabipoliitika võiks olla tõukejõuks juhul, kui antud abi on kooskõlas põhiõiguste järgimisega nii riikide kui teiste osalejate, sh eelkõige nende rahvusvaheliste ettevõtete poolt, kes kasutavad abi saavate riikide ressursse. Lisaks sellele peaks arenguabi sisaldama haldussuutlikuse parandamise projekte, mis hõlmavad ka tööinspektoritele ja sotsiaalpartneritele suunatud asjakohast koolitust ILO konventsioonide rakendamise kohta. Kaubandus- ja arengupoliitika-meetmed peaksid üksteist toetama inimõiguste paremaks rakendamiseks. Sunniviisilist tööd käsitlevate ILO konventsioonide (nr 29 ja 105) ja teiste ILO põhikonventsioonide ratifitseerimine ja tõhus rakendamine peaks sisalduma ELi ja kolmandate riikide kaubandus-, koostöö- ja assotsiatsioonilepetes ning alluma korrapärasele järelmeetmetele. Kodanikuühiskonna organisatsioonid peavad olema kaasatud järelmeetmeid teostavate organite kaudu, mis on pühendatud kaubanduslepete ja neis sisalduvate kaubandust ja säästvat arengut hõlmavate peatükkide rakendamisele.

⁽¹⁶⁾ OSCE guidelines on non-punishment 2013 (OSCE suunised karistamata jätmise kohta), <http://www.osce.org/cthb/101083>.

⁽¹⁷⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mittefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt – COM(2013) 207 final – 2013/0110 (COD).

3.3.5 Kodanikuühiskonna kaasamine

3.3.5.1 OECD soovib oma juhtpõhimõtetes rahvusvaheliste ettevõtete kohta⁽¹⁸⁾ suurendada ettevõtete osatähtsust inimõiguste järgimisel ja edendamisel. Seda soovitatakse ka John Ruggie aruandes (ÜRO),⁽¹⁹⁾ kus kaasatakse ka valitsused, ettevõtted, kodanikuühiskond ja investorid. Selles aruandes soovitatakse ettevõtetele teostada riskianalüüsi (hoosuskohustus). Ettevõtted peavad end kaitsma ning osalema aktiivselt inimõiguste rikkumise vastases võitluses. Rahvusvahelistel ettevõtetele ja investoritele tuleb võtta vastutus, kuna mängus on nende huvid, kuid ühtlasi seetõttu, et valvsuse puudumisel oleks võimalik neid karistada. Ettevõtted peavad samuti vastutama ILO normide rakendamise eest. Nende deklaratsioonide täpsust peavad kontrollima sõltumatud finantstegevuse välist tegevust hindavad reitinguagenduurid.

3.3.5.2 Paljud rahvusvahelised ettevõtted on ELi päritoluga, olles juhtival kohal nende rahvusvaheliste raamlepingute valdkonnas, mis on allkirjastatud rahvusvaheliste ametiühingute liitudega, eelkõige ettevõtjate sotsiaalse vastutuse küsimuses, hõlmates ka sunniviisilise töö vastast võitlust. ELi uuendatud strateegias⁽²⁰⁾ aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse kohta eeldatakse, et Euroopa ettevõtted võtavad endale vastutuse austada inimõigusi⁽²¹⁾.

3.3.5.3 Ka investeringud on liikumapanev jõud: paljud investorid on võtnud omaks ÜRO vastutustundliku investeerimise põhimõtted,⁽²²⁾ ning sotsiaalselt vastutustundlikud investeringud moodustavad praegu 22 % investeringute kogusummast, millest 49 % on Euroopa investeringud.

3.3.5.4 Ettevõtted võivad sekkuda vastutustundliku hankepoliitika kaudu, samuti nagu haldusasutused ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, tagades riigihangete puhul selle, et nendega koostööd tegevad ettevõtted on võtnud tarvitusele meetmed sunniviisilise töö kõrvaldamiseks oma tarneahelast.

3.3.5.5 Euroopa valitsusvälised organisatsioonid on samuti juhtival kohal tarbijaõiguste valdkonnas, et teada, kus ja millistes tingimustes on toodetud riided ja kingad⁽²³⁾ või kolmandatest riikidest pärit toiduained. Suurema läbipaistvuse ja jälgitavuse nõue kõigi elementide puhul, mis moodustavad ühe toote või teenuse, peaks võimaldama sunniviisilise töö kõrvaldamist.

3.3.5.6 Paljudel ametiühingutel on kogemusi, mida jagada: koolituste loomine, et teada kuidas käsitleda sunniviisilist tööjõudu, ebaseaduslike rändajate abistamisele spetsialiseerunud valitsusväliste organisatsioonide töömeetodid, kuid kõik maailmas ei ole veel teadlikud kõnealuse probleemi ulatusest – paljud mõtlevad, et see toimub mujal, või, et nad ei saa midagi teha. Riigid võiksid aidata ametiühingutel organiseerida mitteametliku sektori töötajaid.

Tellimuse esitanud riikide ametiühingud peaksid tellimusi täitvates riikides toetama ametiühingutesse ühinemist ning kolmandate riikide töötajate nõudmist toimetulekut võimaldava palga ja mõistliku tööaja järele.

Euroopa valdkondliku sotsiaaldialoogikomiteed on teadlikkuse tõstmise ja sunniviisilise töö vastu võitlemise üks vahend.

Brüssel, 30. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽¹⁸⁾ <http://www.oecd.org/fr/daf/inv/mne/principesdirecteursdelocdealintentiondesentreprisesmultinationales.htm>.

⁽¹⁹⁾ http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/A.HRC.17.31_fr.pdf.

⁽²⁰⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0681:FIN:fr:PDF>.

⁽²¹⁾ ELi uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas. 2011–2014 COM(2011) 681 final <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0681:FIN:et:PDF>.

⁽²²⁾ ÜRO vastutustundliku investeerimise põhimõtted on ära toodud veebilehel <http://www.unpri.org/> (inglise keeles).

⁽²³⁾ Kampania Clean Clothes (puhtad riided) veebileht: <http://www.cleanclothes.org/> (inglise keeles).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tarbijakaitse ja ülemäärase võlgnevuse asjakohane käsitlemine sotsiaalse tõrjutuse vältimiseks” (ettevalmistav arvamus)

(2014/C 311/06)

Pearaportöör: **Reine-Claude Mader**

6. detsembri 2013. aasta kirjas palus Kreeka alaline esindaja Euroopa Liidu juures Theodoros Sotiropoulos tulevase Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi Kreeka nimel vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistav arvamus teemal

„Tarbijakaitse ja ülemäärase võlgnevuse asjakohane käsitlemine sotsiaalse tõrjutuse vältimiseks”.

Arvestades töö kiireloomulisust määras komitee täiskogu 498. istungjärgul 29. ja 30. aprillil 2014 (29. aprilli 2014. aasta istungil) pearaportööriks Reine-Claude Maderi ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 164 vastu hääletas 12 ja erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tunneb suurt muret ülemäärase võlgnevuse probleemi pärast, mis on võimendunud finantskriisi, elukalliduse tõusu ja arvelduskrediidi suurenenud kasutamise tõttu. Komitee on oma erinevates arvamustes korduvalt rõhutanud vajadust võtta meetmeid Euroopa tasandil.

1.2 Komitee märgib, et kuigi ülemäärase võlgnevuse põhjused on kindlaks tehtud, ei ole selle kohta ühtlustatud määratlust ning puuduvad vahendid täpse ülevaate saamiseks liikmesriikide tegelikust olukorrast. Seetõttu kutsub komitee üles võtma vastu ühist määratlust.

1.3 Viimane peaks hõlmama järgmisi tegureid: (i) leibkond olulise mõõtühikuna ülemäärase võlgnevuse kvantifitseerimiseks; (ii) rahalised kohustused; (iii) mitteametlikud rahalised kohustused perekonnas või kogukonna; (iv) maksevõimetus; (v) struktuuriline ülemäärane võlgnevus; (vi) väärikas elatustase ja (vii) maksejõuetus.

1.4 Komitee rõhutab, et tarbijakaitse peab olema tõeliselt integreeritud kõikidesse ühtse turu elluviimiseks võetavatesse meetmetesse.

1.5 Ülemäärase võlgnevuse käsitlemiseks on vaja haridust, ennetustööd ja kohandatud menetlusi, mis aitavad ülemäärase võlakoorma all kannatavaid inimesi taas majandusellu integreerida.

1.6 Selle saavutamiseks on äärmiselt oluline omada terviklikku pilti leibkondade ülemäärase võlgnevuse probleemist ja võtta tõhusaid meetmeid.

1.7 Rahandusalast õpetust tuleks anda esmajärjekorras koolides, kuid see peab olema kättesaadav ka igal ajal ja kõikidele. Sellega seoses julgustab komitee korraldama teavituskampaaniaid, milles peaksid kogemuste täiendavuse tagamiseks osalema kõik sidusrühmad.

Komitee rõhutab tarbijajühenduste ja perede ühenduste äärmiselt olulist rolli teabe levitamisel ja abi andmisel seda soovivatele inimestele.

1.8 Vahendeid üleliigse võlgnevuse olukorra ennetamiseks ja käsitlemiseks on võetud kasutusele mitmetes liikmesriikides, kuid need ei ole ühtsed.

Komitee on seisukohal, et kõikides liikmesriikides tuleb kasutusele võtta asjakohane ja ühtne menetlus, mis põhineb põhiõiguste harta artiklil 38, ELi toimimise lepingu artiklil 114 või ELi toimimise lepingu artiklil 81, kooskõlas üldpõhimõtetega, mille komisjon esitab direktiivi ettepanekus. See näitab konkreetselt Euroopa Parlamendi huvi Euroopa kodanike probleemide lahendamise vastu.

1.9 Need põhimõtted peavad hõlmama kiiret ja tasuta menetlust, teiste menetluste peatamist ülemäärase võlgnevuse ohjamiseks algatatud menetluse korral, nõuete kontrollimist, peamise elukoha säilitamist, tavavõlausaladajate võrdsetel alustel kohtlemist, võlgade tühistamise võimalust kõige koormavamates olukordades ja kohustust jätta ülemäärase võlakooorma all kannatavatele inimestele piisavalt vahendeid igapäevaste vajaduste inimväärseks rahuldamiseks, et integreerida tarbija võimalikult kiiresti taas majandus- ja ühiskondlikku ellu.

1.10 Komitee tuleb samuti meelde tähelepanu, mida ta pöörab pangateenuste kasutamise võimalusele, mis peab olema ülemäärase võlakooorma all kannatavatele inimestele tagatud, et vältida mis tahes sotsiaalset tõrjutust.

1.11 Ülemäärase võlgnevuse vastane võitlus eeldab ka liigkasuvõtmise reguleerimist Euroopa tasandil.

1.12 Ülemäärase võlgnevuse juhtumite arvu vähendamiseks ei piisa aga üksnes asjakohase käsitlusvahendi rakendamisest. See peab käima käsikäes kodumajanduse ja rahandusala õpetuse arendamiseks võetavate meetmetega, mis tähendab, et selle eesmärgi saavutamiseks tuleb eraldada vajalikud vahendid.

1.13 Lõpetuseks juhib komitee tähelepanu asjaolule, et kontrolli võlaprobleemi üle ei ole võimalik saavutada ilma asjakohaste tekstide järgimiseta. Siinkohal tuleb komitee meelde oma toetust vastutustundliku laenuandmise põhimõttele, mis nõuab laenu- ja kindlustusandjalt õiglase ja eetilise tavade kasutamist.

2. Sissejuhatus

2.1 Komisjon märkis 2013. aastal oma „sotsiaalsete investeeringute paketi“⁽¹⁾ väljatõstmise ja kodutuks jäänud inimeste arvu märkimisväärset suurenemist alates kriisi algusest ning et ülemäärane võlgnevus oli üks sellise olukorra põhjuseid.

2.2 Ülemäärase võlgnevuse nähtus võimendus 1980. aastate alguses ning mõjutab üha suuremat hulka inimesi, jätmata puutumata ühtki sotsiaalset/töölalast kategooriat.

2.3 Ülemäärast võlgnevust ei saa enam käsitada üksikisiku vajadustest ja soovidest tingitud probleemina. Nüüdseks tuleb seda käsitleda sotsiaalse ja ühiskondliku kriisi väljendusena.

2.4 2013. aastal nentis Euroopa Keskpank, et rohkem kui pool euroala elanikest on võtnud finantsasutustest laenu⁽²⁾.

2.5 Nimetatud uuringu kohaselt tekib ülemäärane võlgnevus üldiselt sissetulekute ootamatu vähenemise tagajärjel, mis on tingitud eelkõige töökaotusest, haigusest, lahutusest või ka ületarbimisest⁽³⁾.

2.6 Pärast Taanit, kus 1984. aastal võeti kasutusele terviklik vahend üksikisikute ülemäärase võlgnevuse käsitlemiseks, sai Prantsusmaast teine Euroopa riik, kus 31. detsembri 1989. aasta seadusega üksikisikute ja leibkondade ülemäärase võlgnevusega seotud probleemide ennetamise ja reguleerimise kohta⁽⁴⁾ võeti vastu sarnased meetmed.

2.7 Ülemäärane võlgnevus puudutab kõiki liikmesriike, kuigi erineval määral. See probleem on suurenenud koos finantskriisiga, mis muutis paljude riikide majanduse ebastabiilseks. Probleemi käsitlemine on seda olulisem, et selle finantsstabiilsuse all kannatavad kõik majandusosalejad; ettevõtteid, eelkõige VKEsid on nõrgendanud ka asjaolu, et maksejõuetuks muutunud kliendid ei suuda maksta arveid.

⁽¹⁾ COM(2013) 83 final; EMSK arvamus ELT C 271, 19.9.2013, lk 91.

⁽²⁾ Euroopa Keskpank, 2013. Eurosüsteemi kodumajapidamiste ja tarbimise uuring; esimese vooru tulemused, Statistics Paper Series, aprill 2013, lk 57–71.

⁽³⁾ Eurofound 2013, Kodumajapidamiste ülemäärane võlatase ELis: mitteametlike võlgade roll, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg.

⁽⁴⁾ Prantsuse Senati dokument: „Le traitement du surendettement“ (ülemäärase võlgnevuse käsitlemine). Justiitsministeeriumi Euroopa asjade osakond. Aprill 1998.

2.8 Praegu on üha rohkem põhjust muretsemiseks, kuna see probleem puudutab vaeseid töötajaid ja töötuid, kellel on kuhjunud maksmata arveid esmaste teenuste, nagu elektrienergia, vee, kindlustuse ja telefoni eest ning kes hilinevad üüriarvete maksmisega, samuti keskklassi kuuluvaid inimesi, sageli elu keerdkäikude tagajärjel, aga ka pensionäre, kelle pensionid on kokkuhoiupoliitika tagajärjel vähenenud ja kes toetavad rahaliselt oma lähedasi⁽⁵⁾. Ülemäärase võlgnevuse põhjused on kindlaks tehtud. Need on töötus, ebakindlad töökohad ja teatavad perekondlikud olukorrad. Kõige enam kannatavad selle probleemi all ühe vanemaga perekonnad. Probleem võib tekkida teatavate elusündmuste – lahutus, eraldi elama asumine, surm, haigus või kulukat ravi nõudev puue – tagajärjel. Ülikoolide üle jõu käival õppemaksudel teatavates liikmesriikides on samuti oluline roll noorte ülemäärases võlgnevuses.

2.9 Ülemäärase võlgnevuse hiljutine suurenemine hõlmab veel ühte sotsioloogilist kategooriat: keskklassi kuuluvaid inimesi, kes on kaotanud töö ning seisavad silmitsi oma eluaseme hüpoteeklaenu suurte maksetega, ilma et neil oleks lähiajal väljavaateid uue töö leidmiseks.

2.10 Seega puudutab see probleem eri inimrühmi ning nii nende rühmade vahel kui sees on ülemäärasel võlgnevusel palju erinevaid põhjuseid ja tagajärgi.

2.11 Ülemäärase võlgnevuse riski võimendab sümmeetria puudumine sissetulekute kasvu ja elamiskulude suurenemise vahel, mis on seotud eluviisi muutumise, liikmesriikide kokkuhoiupoliitika ning asjaoluga, et suurenevad igapäevased kulud, nagu elektrienergia, eluase, elektroonilise side, telefon, transport ja finantskulud.

2.12 Heaoluühiskonnas agressiivsete ja eksitavate reklaamikampaaniate õhutusel laenu võtmise vähesed sissetuleku kompenseerimiseks ning kaupade ja teenuste ostmiseks on paljudel juhtudel veel üks ülemäärase võlgnevuse algpõhjuseid. Sellega seoses tuleb märkida, et laenu võtmise seisukohast on haavatavad inimrühmad kõige halvemas seisus, sest vähesed maksevõime tõttu puudub neil juurdepääs kõikidele laenuvormidele. Neile pakutakse sageli kõige kallimaid võimalusi, nn arvelduskrediiti, mis sageli hõlmab eri kanalite kaudu levitatavaid väga kõrge intressimääraga kaarte.

2.13 Sageli saadetakse sellist tüüpi krediitkaartide pakkumisi inimestele posti teel koju ja nendega on kaasas sellist laadi kiri: „Õnnitleme! Olete võitnud tasuta krediiti, mille tagasimaksmisega ei kaasne mingeid kulusid!”, hoolimata tarbijate teavitamisele ja tarbijakaitsele kehtestatud eeskirjadest. Komitee nõuab, et selliste kaartide kasutamise tähtaja ja ülemmäära üle peetaks ranget järelevalvet.⁽⁶⁾

2.14 Hüpoteeklaenu ja tarbijakrediidi intressimäärade küsimus väärrib samuti erilist tähelepanu. Teatavaid laene antakse fikseerimata, muutuvate intressimääradega, mis võivad turuolukorra muutumisel märkimisväärselt suurenedada.

2.15 Mõnikord antakse teatavaid laenusid leibkondade maksevõime suurendamise ettekäandel järk-järgult suurenevate intressimääradega, eeldades, et hiljem sissetulekud suurenevad, kuid kriisi tõttu seda ei juhtunud, sest teatavates riikides kehtestati palkadele ülemmäärad ja osal juhtudel palgad vähenesid.

2.16 Lisaks puuduvad teatavates liikmesriikides ühtlustamatuse tõttu Euroopa tasandil liigkasuvõtmist reguleerivad eeskirjad.

2.17 Teatavad ülemäärastes võlgades leibkonnad, kes ei suuda makseid või tagasimakseid õigeaegselt tasuda, seisavad silmitsi suurema sotsiaalse tõrjutuse ohuga, nad võivad ilma jääda põhiteenustest ja neid võidakse elukohast välja tõsta, rääkimata sellisest ebastabiilsusest tingitud raskustest tervishoiuteenustele juurdepääsul. Näitena võib tuua Hispaania, kus 2012. aastal tõsteti kodust välja 75 000 ülemäärastes võlgades inimest, mis on 16,7 % rohkem kui 2011. aastal⁽⁷⁾.

2.18 Kuigi ülemäärase võlgnevuse põhjused ei ole kõikides liikmesriikides täpselt ühesugused, on siiski jõutud kokkuleppele selle peamiste põhjuste suhtes. Meil puuduvad aga vahendid olukorra vajaliku täpsusega hindamiseks Euroopa tasandil, nagu on rõhutatud komitee oma varasemates arvamustes⁽⁸⁾. Samuti puuduvad vastavad Euroopa registrid. Lisaks eeldab selliste registrite loomine esmajärjekorras „ülemäärase võlgnevuse” määratluse ning selle hindamiseks kasutatavate kriteeriumide ja meetodite osas kokkuleppele jõudmist.

⁽⁵⁾ Eurofound 2013, samas.

⁽⁶⁾ ELT C 18, 19.1.2011, lk 24.

⁽⁷⁾ L'Expansion.com koos AFP-ga, avaldatud 22.3.2013.

⁽⁸⁾ ELT C 44, 16.2.2008, lk 74.

2.19 Komitee on seda juba täheldanud ning kutsunud üles algatama sellise rohelise raamatu koostamist, milles antaks soovitusi toimivate lahenduste kohta, ja elektroonilist konsulteerimist.

2.20 Sellega seoses soovib komitee, et Euroopa tasandil võetaks kasutusele ühtne ja toimiv ülemäärase võlgnevuse määratlus, mis põhineks tõsiasjal, et tarbija ei suuda kõikide oma võlgadega toime tulla, olenemata nende laadist ja nendega kaasnevatest kohustustest. Ilma sellise määratluseta, mis võimaldaks seda mitmetahulist nähtust täpselt hinnata, võivad riiklikud meetmed osutada asjatuks.

2.21 Komitee toetab ülemäärase võlgnevuse Euroopa vaatlusrühma loomist, millega ei kaasne täiendavaid eelarvekulutusi ning millesse kaasatakse liikmesriikide juba olemasolevad ja tõhusad tavad.

2.22 Lõpetuseks on komitee seisukohal, et ülemäärast võlgnevust tuleb käsitleda rahanduslase õpetuse kaudu juba enne selle tekkimist, pidades seda äärmiselt oluliseks vahendiks vastutustundliku ja kontrollitud tarbimise arendamisel.

3. Ülemäärase võlgnevuse ühtne Euroopa määratlus

3.1 2008. aasta veebruaris avaldatud uuringu⁽⁹⁾ kohaselt, milles antakse ülevaade 18 liikmesriigis ja ühes Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni kuuluvas riigis⁽¹⁰⁾ kasutatud ülemäärase võlgnevuse määratluste ja selle käsitlemiseks võetud meetmete kohta, puudub ühine arusaam ülemäärase võlgnevuse määratlusest, kuna kontseptsioonid on riigiti väga erinevad.

3.2 Ülemäärane võlgnevus on keeruline, mitmetahuline ja edasiarenev nähtus, nagu rõhutati 2013. aastal Euroopa Komisjoni tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi tellimisel koostatud statistilises analüüsis⁽¹¹⁾.

3.3 Nagu märkis ka Euroopa Nõukogu,⁽¹²⁾ võib ülemäärane võlgnevus hõlmata nii laenude osamaksete kui ka igapäevaste arvetes tasumisel esinevaid probleeme.

3.4 Nendest erinevatest allikatest nähtub, et enamikul juhtudel kasutatakse mõõdetühikuna leibkonda. Peaaegu pooltes liikmesriikide määratlustes osutatakse võlgnevuse kestusele või selle struktuurilisele olemusele. Enamasti osutatakse kohustuste täitmise suutlikkusele.

3.5 Esile võib tuua mõned alljärgnevad ühised tegurid, mida võib kasutada ühise alusena.

3.6 Komitee on seisukohal, et ülemäärase võlgnevuse ühise määratluse väljatöötamisel tuleb arvesse võtta alljärgnevatid tegureid:

- leibkond olulise mõõdetühikuna ülemäärase võlgnevuse kvantifitseerimiseks⁽¹³⁾;
- rahalised kohustused. Nende hulka kuuluvad eluasemelaen, tarbijakrediit, telefoni, elektroonilise side, põhiteenuste (vesi, küte, elekter, tervishoid jne) arved, üürimaksud, jooksvad kulud (toit, transport, koolituskulud jne);
- mitteametlikud rahalised kohustused perekonnas või kogukonnas. Komitee rõhutab selle kriteeriumi arvessevõtmise olulisust, kuna sellel on ülemäärases võlgnevuses üha suurem roll;

⁽⁹⁾ Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi tellimisel OEE (Hoiuste Euroopa vaatluskeskus), CEPsi (Euroopa Poliitikauuringute Keskus) ja PFRC (Bristolil ülikooli uurimiskeskus Personal Finance Research Centre) poolt läbi viidud uuring.

⁽¹⁰⁾ Austria, Belgia, Bulgaaria, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Leedu, Luksemburg, Madalmaad, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Soome, Tšehhi Vabariik, Ühendkuningriik ja Norra.

⁽¹¹⁾ The over-indebtedness of European households: updated mapping of the situation, nature and causes, effects and initiatives for alleviating its impact. Civic Consulting of the Consumer Policy Evaluation Consortium (CPEC), 17.1.2013

⁽¹²⁾ Ministrite Nõukogu soovitus [Rec\(2007\)8](#) liikmesriikidele võlaprobleemide juriidiliste lahenduste kohta. Euroopa Nõukogu, 20.6.2007.

⁽¹³⁾ Antud määratlus on üle võetud Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 95) meetodikast.

- maksevõimetus. Liiga suure võlakoorma all kannatav leibkond ei ole suuteline jooksvate kulude ning lepinguliste ja mitteametlike rahaliste kulutustega toime tulema;
- struktuuriline ülemäärane võlgnevus. See on ajaline kriteerium, mis peaks hõlmama püsivaid ja järjepidevaid rahalisi probleeme;
- väärikas elatustase. Leibkond peab olema suuteline oma lepinguliste ja mitteametlike rahaliste kohustustega toime tulema, ilma et seeläbi väheneksid minimaalsed kulutused, mis on vajalikud elatustaseme säilitamiseks;
- maksejõuetus. Leibkond ei ole suuteline oma rahalist olukorda parandama, kuigi kasutusele võetakse nii finants- kui ka muud varad.

4. Ülemäärase võlgnevuse ennetamine

4.1 Rahandusalane õpetus ja vastutustundlik tarbimine

4.1.1 Ülemäärase võlgnevuse juhtumite arvu vähendamiseks ei piisa üksnes asjakohase õigusvahendi rakendamisest. Selleks on vaja terviklikku lähenemisviisi. Ülemäärase võlgnevuse võimalikult suurel määral vältimiseks tuleb võtta ennetavaid meetmeid.

4.1.2 Vajadus rahandusalase õpetuse järele on finantsteenuseid käsitlevates aruteludes korduvalt esile kerkinud, kuid selleks ei ole eraldatud piisavalt vahendeid. Selles veendumiseks tuleb kõrvutada reklaamile kulutatavaid ja rahandusalasele õpetusele eraldatavaid summasid.

4.1.3 Komitee toetatavate meetmete hulgas on komitee juba rõhutanud vajadust arendada edasi inimestele säästva tarbimise õpetamist⁽¹⁴⁾. Komitee peab rahandusalast õpetust äärmiselt oluliseks, kuna see aitab inimestel oma eelarvet kontrolli all hoida ja vältida ülemäärast võlgnevust.

4.1.4 Komitee märgib, et ükski nimetatud 18 liikmesriigist ei maininud teenusepakkuja poolt pakutavat ennetavat õpetust. Komitee soovib, et Euroopa Liit viiks haridussüsteemi seatud eesmärkide tasemele.

4.1.5 Komitee kutsub üles kaasama rahandusalase õppe koolide õppekavadesse. Sellega seoses juhib komitee tähelepanu vajadusele kohandada seda õpetust vastavalt sihtrühma vanusele ja teadmiste, et see vastaks nende vajadustele.

4.1.6 Komisjon peaks samuti ergutama liikmesriike kehtestama riiklikku rahandusalase õpetuse programmi, mida viivad läbi õpetajad või mida täidetakse avaliku ja erasektori partnerluste raamistikus, ning reklaamima veelgi rohkem Euroopa tasandil olemasolevaid vahendeid.

4.1.7 Komitee on seisukohal, et rahandusteemat käsitlevaid teavitus- ja teadvustamiskampaaniaid tuleb tugevdada, kuna sellisest õpetusest peab olema võimalik osa saada kogu üldsusel. Komitee on seisukohal, et selliseid kampaaniaid võivad korraldada erinevad sotsiaalmajanduslikud osalejad, ametivõimud, valitsusvälised organisatsioonid, kutseühingud ja tarbijajühendused. See võimaldab erinevatel teabeallikatel üksteist üldise huvi eesmärgil täiendada. Lisaks on vajadust sellise teabe levitamise järele tunnistanud mitmed riigid, kus on kasutusele võetud kodanikele kättesaadavaid programme.

4.1.8 Komitee on samuti seisukohal, et inimestele, kes seda soovivad, tuleb kogu nende elu jooksul tagada lihtne juurdepääs teabele, nõuannetele ja abile oma eelarve juhtimisel või selliste raskuste lahendamisel, millega nad võivad kokku puutuda oma laenuasutuse, teenuseosutaja või haldusasutusega suhtlemisel. Komitee on sellega seoses seisukohal, et oluline on toetada ja väärtustada tarbijajühenduste poolt juba tehtud tööd, kuna need ühendused on üldsusele lähedal ja annavad sellele abi, korraldades teabekoosolekuid, kus toetatakse ja aidatakse abivajavaid isikuid tasuta.

⁽¹⁴⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 24.

4.1.9 Kokkuvõttes ei ole võlaprobleemi võimalik kontrolli alla saada, kui seejuures ei järgita tarbijakrediiti, eluasemelaenu ja ebaausaid kaubandustavasid (ebaõiglasel tingimused, eksitav reklaam, agressiivne ükselt uksele müük) ⁽¹⁵⁾ käsitlevate tekstide põhimõtteid ja sisu.

4.2 Ülemäärase võlgnevuse vältimine vastutustundliku laenamise soodustamise ja ettevõtetele kehtivate teavitamiskohustuste rikkumise korral hoiatavate karistuste kehtestamise teel

4.2.1 Ettevõtted peavad käituma vastutustundlikult alates pakkumiste tegemisest ja reklaamide levitamisest kuni tarbijatele nõuannete ja selgituste andmiseni, kui nad otsustavad laenu võtta. Selleks on vaja personaalset lähenemisviisi, mis ei ole kahjuks praegu laialdaselt levinud praktika, hoolimata sellest, et enamikus liikmesriikides on vastavad kehtivad õigusaktid ja käitumisjuhendid olemas. Toodete läbipaistvus, eelkõige välisvaluutas antavate laenude korral, nendega kaasnevad riskid käendaja ja laenuvõtja kaudselt vastutava abikaasa jaoks ning antava teabe selgus peavad olema normiks kasutatavast kanalist sõltumata.

4.2.2 Komitee toetab vastutustundliku laenuandmise põhimõtet selles osas, et see hõlmab kõiki lepingupooli ⁽¹⁶⁾. Laenuandmise kontrollimine registre abil on selle lähenemisviisiga kooskõlas.

4.2.3 Selles tundlikus kontekstis on komitee seisukohal, et erilist tähelepanu tuleb pöörata isikuandmete töötlemisele.

4.3 Ülemäärase võlgnevuse vältimine laenuandmise ja eelkõige laenuettevõtete sektori reguleerimise teel

4.3.1 Direktiivis 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid, ⁽¹⁷⁾ antakse liikmesriikidele juhiseid, kuidas kehtestada krediidiandjatele ja kredidivahendajatele kohustus teavitada reklaamides tarbijaid selgesõnaliselt, pakkudes neile võrdlusarvuseid, ning nähakse ette peamised finantsandmed, mis peaksid lepingus sisalduma.

4.3.2 See direktiiv, mis põhineb tarbija teavitamisel, ei ole ülemäärase võlgnevuse ennetamiseks piisav.

4.3.3 Seda valdkonda käsitlevates tõhusates õigusaktides tuleb sätestada ettevõtjate ja tarbijate koolitamise meetodid.

4.3.4 Seega on teatavad liikmesriigid nimetatud direktiivist kaugemale läinud ja seadnud tingimuseks, et tarbijakrediidi lepingus tuleb hoiatada tarbijat teatava kuritarvitamise eest või tuletada talle meelde tema õigust saada üksikasjalik tagasimaksegraafik.

4.3.5 Komitee on seisukohal, et õigusaktid peavad olema täpsemad ja sihiteadlikumad kui direktiiv 2006/114/EÜ eksitava ja võrdleva reklaami kohta, ⁽¹⁸⁾ et keelata teatavate eksitavate või pahatahtlike reklaamide kasutamine, eelkõige selliste reklaamide kasutamine, mis on suunatud haavatavatele tarbijatele või tarbijatele, kes juba praegu ei suuda oma võlgu tagasi maksta ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁵⁾ Neid teemasid on käsitletud direktiivis 2011/83/EL tarbija õiguste kohta (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

⁽¹⁶⁾ ELT C 44, 16.2.2008, lk 74 ja ELT C 318, 29.10.2011 lk 24.

⁽¹⁷⁾ ELT L 133, 22.5.2008, lk 66.

⁽¹⁸⁾ ELT L 376, 27.12.2006, lk 21.

⁽¹⁹⁾ Näiteks sellised juhtumid, kus reklaamis pakutakse „tasuta krediiti”, „isegi kohtuprotsesside korral” või „isegi riigipanga registrisse kantud isikutele” või kui selles julgustatakse tarbijaid varasemaid laene ebaõiglastel tingimustel refinantseerima või kui selles rõhutatakse krediidi andmise lihtsust või kiirust.

4.4 Võtlus liigkasuvõtmise vastu

4.4.1 Euroopa tarbijad oleksid paremini kaitstud, kui liigkasuvõtmist reguleeritaks Euroopa tasandil. Peamine liigkasuvõtmise vastases võitluses kasutatav mehhanism seisneb selles, et krediidi kulukuse määra tuntud meetodi alusel fikseeritakse maksimaalse krediidikulukuse määr, mis sisaldab kõiki laenulepinguga seotud intresse ja kulusid ning mida väljendatakse protsendimäärana; see võib varieeruda olenevalt laenu liigist ja laenatavast summast.

4.4.2 Selles küsimuses on olukord Euroopas väga erinev⁽²⁰⁾.

4.4.3 Üldiselt on üksikisikutele antavate laenude puhul kasutusel tagatised, kuid osa riike on oma liigkasuvõtmist käsitleva korra ettevõtetele antavate laenude puhul täielikult liberaliseerinud. Erandiks on jäänud üksnes Itaalia ja Prantsusmaa.

4.4.4 Enamikus riikides on intressimäärade üle kontrolli teostamise aluseks pigem kohtupraktika kui seadused. Nii on see näiteks Ühendkuningriigis ja Hispaanias.

4.4.5 Saksamaal hindavad kohtud liigkasuvõtmist turu keskmiste intressimäärade alusel, mida Bundesbank avaldab igakuiselt eri liiki laenude kohta. Intressimäär peetakse liiga suureks, kui see on kaks korda suurem kui turu keskmine intressimäär.

4.4.6 Sarnaselt Prantsusmaaga on ka Itaalias olemas intressimäärased reguleeriv seadus. Seal hinnatakse intressimäär samuti kord kvartalis. Kuid liigkasuvõtmiseks peetakse intressimäär, mis on rohkem kui 50 % suurem kui keskmine pankade kehtestatud intressimäär.

5. Ülemäärase võlgnevuse käsitlemine

5.1 Mitmed liikmesriigid on võtnud kasutusele kohtumenetlused ülemäärase võlgnevuse ohjamiseks. Võttes arvesse kättesaadavaid andmeid ja hoolimata kõiki 28 liikmesriiki hõlmavate õigusaktide võrdlevate või statistiliste uuringute puudumisest, saab siiski teha järelduse, et ülemäärase võlgnevuse käsitlemise üldiseks eesmärgiks on pakkuda leibkondadele lahendust sotsiaalse tõrjutuse vältimiseks ning võimaluse korral oma võlgade tagasimaksmiseks sellises ulatuses, nagu nende rahalised vahendid võimaldavad. Teatavates süsteemides nähakse ette võlgade osalise või täieliku kustutamise võimalus, kui liiga suure võlakoorma all kannatavate inimeste olukord on parandamatu ning eesmärgiga anda neile teine võimalus.

5.2 Ettevõtete maksejõuetuse seadus, mille kohta on komitee samuti arvamuse koostanud, on selles valdkonnas huvitav näide⁽²¹⁾.

5.3 Enamik Euroopa riikidest on ülemäärase võlgnevuse käsitlemiseks kehtestanud kohtumenetlused, mis varieeruvad nii oma olemuse, juurdepääsutingimuste kui ka käsitletavate võlaliikide poolest.

5.3.1 Need kõik annavad kohtunikule võimaluse kehtestada võlglastele ja nende võlausaldajatele võla tasumise ajatamise kava. Otsusele eelneb tavaliselt nn rahumeelne etapp, mille jooksul üritatakse jõuda eri poolte vahel kava üle kokkuleppele, ning kui see eesmärk on saavutatud, siis annab sellele kavale heakskiidu kohtunik⁽²²⁾.

⁽²⁰⁾ Prantsusmaa tarbijakaitse seaduse (*Code de la Consommation*) artikkel L313-3. Prantsusmaal on liigkasuvõtmise õigusrikkumine, mille eest võidakse määrata karistuseks kaheaastane vabadusekaotus ja/või kuni 45 000 euro suurune rahaträhv. Lisaks tuleb tagastada ülemääraselt võetud summad ja lisada need tasutud laenu põhisummale. Kui laen on vahepeal juba tagasi makstud, peab laenuandja tagastama ebaõiglaselt makstud summad koos intressidega. Iga finantskategoriat jaoks on kehtestatud liigkasuvõtmise määr. Liigkasuvõtmise määra määrab kord kvartalis Prantsusmaa keskpang ning seejärel avaldatakse see ametlikus väljaandes (*Journal Officiel*).

⁽²¹⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 55.

⁽²²⁾ See on kaasatud tegelikku kohtumenetluse ja põhineb kohtuotsusel antud menetluse vastuvõetavuse kohta (Prantsusmaa, Belgia) või siis on kohustuslik eeltingimus, kuid ei ole kohtumenetluse osa (Madalmaad).

5.3.2 Lisaks kohtuniku sekkumisele võib selline menetlus ette näha ka avaliku teenistuja määramise (Belgias võlavahendaja, Madalmaades kuraator), kelle ülesandeks on võtta vastu avaldused nõuete kohta, neid kontrollida, uurida liiga suure võlakoorma all kannatavate isikute elamistingimusi ja varalist olukorda, määrata vajaduse korral kindlaks sissetulekud, mis on vajalikud nende jooksvate kulude katmiseks, hoida ülejäänud tulud alles võlgade maksmiseks, korraldada asjaomaste isikute teatava vara müüki, koostada maksuvõla tasumise ajatamise kava ning kontrollida selle täitmist ja jälgida liiga suure võlakoorma all kannatavate isikute head tahet⁽²³⁾.

5.3.3 Sellega seoses rõhutab komitee vajadust näha Euroopa tasandil ette, et teatavaid elutähtsaid varasid ei arestita ühelgi juhul ega müüda madala hinna eest.

5.3.4 Sellise menetluse algatamine muudab enamasti võimatuks olukorra, kus tavavõlausaldajad annavad üksikisiku kohtusse, et asjaomastel isikutel tema vara või sissetulekud ära võtta. Loomulikult ei lasta neil veel rohkem võlgadesse langeda, vastasel korral jäävad nad ilma võla tasumise ajatamise kava menetlusest saadavast kasust.

5.3.5 Komitee on seisukohal, et nimetatud menetluste ühtlustamine aitaks kaitsta tarbijat sotsiaalse tõrjutuse ohu eest, tingimusel et need on kiired, lihtsad ja tasuta võlgnikele, kes on niigi delikaatses olukorras.

5.3.6 Lisaks tuleb otsus kohtumenetluse peatamise kohta kuulutada välja menetluse alguses, et vältida võlausaldajate poolset survet.

5.3.7 Komitee juhib tähelepanu vajadusele näha ette nõuete kontrollimise etapp, nii et seejuures järgitaks eri poolte õigusi.

5.3.8 Komitee märgib, et teatavates riikides käsitletakse peamise elukohta küsimust eraldi, et vältida perekondade väljatõstmist nende elukohast. Komiteel on selle asjaolu üle hea meel ning ta on seisukohal, et sellist praktikat tuleks süstemaatiliselt rakendada, et vältida perekondade sotsiaalset tõrjutust, mis peab üldsuse huvides olema peamine eesmärk.

5.3.9 Komitee soovib pakkuda võlgade osalist või täielikku kustutamist kõige koormavamates olukordades, et vältida sotsiaalse tõrjutuse ohtu.

5.3.10 Komitee on seisukohal, et ülemäärase võlgnevuse käsitlemise menetlusega ei tohiks kaasneda oluliste pangateenuste kasutamise võimaluse kaotamine, kuna need on majandus- ja ühiskondlikuks eluks hädavajalikud.

5.3.11 Komitee rõhutab, et nende meetmete toimumiseks eraldatavad vahendid peavad võimaldama olukordade personaalset käsitlemist. Sellega seoses tundub olevat asjakohane pakkuda toetuskeeme inimestele, kes seda vajavad.

6. Kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamine ühtse turu elluviimisele kaasa aitamiseks

6.1 Komitee on seisukohal, et selle eesmärgi saavutamiseks tuleb kõikides liikmesriikides kasutusele võtta ühtne menetlus, mis põhineb põhiõiguste hartal, ELi toimimise lepingu artiklil 114 või ELi toimimise lepingu artiklil 81, kooskõlas peamiste põhimõtetega, mille kohta komisjon peaks tegema ettepaneku direktiivis, järgides alljärgnevat suuniseid ühtsema siseturu saavutamiseks.

6.2 Komitee rõhutab, et osa nendest meetmetest on teatavates liikmesriikides juba kasutusel ning need vääriskid ka teistes liikmesriikides kasutuselevõtmist.

⁽²³⁾ Mõnikord ei ole nimetatud järelevalverolli ette nähtud, vaid mitmeid eespool nimetatud ülesandeid täidavad valitsusasutused (Prantsusmaal *Commission départementale*).

6.3 Abivahendid liiga suure võlakoorma all kannatavatele inimestele

6.3.1 Finantsteenuste ja tarbimisalane nõustamine, pankade ja krediitiasutuste kohustus pakkuda nõustamist ning abi eelarve juhtimisel ei ole võlgades olevate inimeste jaoks sageli piisavad või asjakohased. Seega peavad riiklikud ametiasutused pakkuma raskustes olevatele inimestele sotsiaalabiteenuseid, millega saab neile soovi korral pakkuda kohest abi, või tasuta juriidilist abi. Sellega seoses võiksid liikmesriigid toetada tarbijakaitseühenduste rolli juriidilise abi andmisel ja selle ametlikuks muuta.

6.3.2 Sotsiaalabi võib ette näha kõige raskemate võlaprobleemide korral, et katta elektri- ja gaasitarbimise, eluaseme, toidu, tervishoiuga seotud kulud ning võlausaldajatele võlgade osalise või täieliku tasumisega seotud kulud.

6.3.3 Lisaks tuleks võtta kasutusele vahend inimeste konkreetse olukorra analüüsimiseks, neilt nõutavate summade seaduslikkuse kontrollimiseks, võlausaldajatega võla tasumise ajatamise kava üle läbirääkimiste pidamiseks või muude lahenduste – näiteks kohtumenetlus – leidmiseks, nende õigustest ja kohustustest teavitamiseks.

7. Ülemäärase võlgnevuse Euroopa vaatlusrühm

7.1 Komitee toetab ülemäärase võlgnevuse Euroopa vaatlusrühma loomist, millega ei kaasne täiendavaid eelarvekulutusi. See vahend võiks põhineda olemasolevatel siseriiklikel süsteemidel ning peaks võimaldama korvata praegust usaldusväärse statistika puudumist, võimaldades põhjalikult analüüsida ülemäärase võlgnevuse põhjuseid, asjaomaste inimeste tüpoloogiat, võrrelda eri liikmesriikide olukorda ja selle parandamiseks kavandatud meetmeid ning mõõta selle nähtuse arengut.

7.2 Vaatlusrühma võiks täiendada foorumiga, mis on avatud kõikidele huvitatud isikutele ning kus peetakse dialoogi heade tavade üle.

7.3 Tarbijate ülemäärase võlgnevuse vastu võitlemiseks ja sotsiaalse tõrjutuse vältimiseks on vaja terviklikku lähenemisviisi. Selle probleemi vastu ei saa võidelda üksikute ja Euroopa tasandil kooskõlastamata meetmetega. Tarbijate, ametiasutuste ja ettevõtjate jaoks on äärmiselt oluline teha rohkem koostööd, et võtta kasutusele loominguilisemad ja tõhusamad meetmed.

7.4 Vaatlusrühm võib koosneda osakondadest, kus käsitletakse järgmisi valdkondi: andmete kogumine, olemasolev õigusraamistik ning teadlikkuse tõstmise ja koolitusmeetmed.

7.5 Vaatlusrühma liikmed peaksid tulema nii avalikust kui ka erasektorist. Erasektorit võiksid esindada kutseühingute ning liikmesriikide ja Euroopa tarbijaühenduste liikmed, kes on pärit eri majandussektoritest ja geograafilistest piirkondadest ning osalevad ülemäärase võlgnevuse vastases võitluses. Nad osaleksid aktiivselt vaatlusrühma osakondade töös, asjaomasel juhul spetsialiseerunud töörühmade raames.

7.6 Avalikku sektorit võiksid esindada liikmesriikide poolt määratud siseriiklikud eksperdid, kes on loonud suhteid erasektoriga ning omavad kogemusi ülemäärase võlgnevuse ja tarbijakaitse valdkonnas. Liikmesriikide esindajatel peaks olema ka mõningane kogemus üldsuse teadlikkuse tõstmise valdkonnas.

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 498. ISTUNGJÄRK 29.–30. APRILLIL 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa tööstuse taassünd”

(COM(2014)14 final)

(2014/C 311/07)

Raportöör: **Ulla Sirkeinen**

28. jaanuaril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa tööstuse taassünd”

COM(2014) 14 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektisioon võttis arvamuse vastu 31. märtsil 2014. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (29. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 139, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 2. .

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab teatist tööstuse taassünni kohta ja teeb järgmised järeldused:

- Euroopa tööstuse ees seisvad väljakutsed ei kahane ning ilma konkurentsivõimelise tööstusliku baasita ei ole võimalik Euroopa majanduskasvu ega töökohtade juurdeloomist tagada;
- ELi tööstuspoliitika kohta on vaja tugevamat meetmetepaketti, et veenda ettevõtteid Euroopasse investeerima;
- kaasav ja keskkonnahoidlik on lähiaastate peamine väljakutse;
- ELi tasandi tööstuspoliitika peamine roll on integreerida eri poliitikavaldkondi ja levitada vastavalt parimaid tavasid;
- liikmesriikide peamine roll on tagada, et taristud teadmiste, teabe, transpordi ja energia valdkonnas toimiksid korralikult ja tõhusalt kõigi jaoks;

- teatisest nähtub, et palju on lõpetamata töid, ja selles rõhutatakse vajadust meetmete rakendamise järele ELi ja liikmesriikide tasandil;
- komisjon edastab tähtsa sõnumi selle kohta, et on oluline integreerida Euroopa tööstus rahvusvahelistesse väärtusahelatesse.

1.2 Komitee soovib asjaomastel sidusrühmadel toetada ja kiiresti rakendada teatises esitatud seisukohad ja ettepanekud.

1.3 Lisaks soovib komitee:

- täiendada eesmärki, mille raames viia 2020. aastaks tööstuse osakaal 20 %-ni SKP-st, kvalitatiivsete aspektidega, eelkõige pidades silmas lisaväärtuse loomist rahvusvahelisel tasandil;
- kombineerida Euroopa tööstuse keskkonnahoidlikumaks muutmise eesmärk tugeva suundumusega uute tehnoloogiate ning teadmistepõhise, suure lisaväärtusega ja konkurentsivõimelise tööstus- ja teenindussektori arendamise suunas;
- võtta Euroopa tööstuspoliitika põhieesmärgiks parandada Euroopa ettevõtete väljavaateid saavutada võtmepositsioone rahvusvahelistes väärtuste võrgustikes ja viia väärtuste loomine Euroopas maksimumini;
- omistada rohkem tähelepanu teenuste rollile ja arendada vastavaid meetmeid, eriti seoses iseseisvate teadmistepõhiste teenustega, kuna neil on suur potentsiaal tootlikkuse mootoritena kõigis majandussektorites;
- et innustada innovatsiooni eluterve konkurentsi tagamiseks, peaksid ELi konkurentsi- ja riigiabi meetmed aitama ettevõtetel saavutada ELi majanduskasvu eesmarke, eelkõige seoses töökohtade ümberpaigutamisega, ilma konkurentsi moonutamata ning kõikjal maailmas tuleks püüelda võrdsete tingimuste poole;
- kõik osalejad, sealhulgas tööandjad ja töötajad, tuleb kaasata tööstusele soodsa, prognoositava keskkonna loomisesse, kasutades piirkonnakeskseid algatusi;
- tugevdada ELi mikromajanduspoliitika juhtimisstruktuure Euroopa Ülemkogu selgel juhtimisel ja sel moel, et konkurentsivõime nõukogu analüüsiks nõukogu teiste koosseisude otsuseid hoolikalt konkurentsivõime seisukohast ja komisjon tagaks poliitikameetmete ettepanekute tõhusa integreerimise;
- suunata ELi innovatsiooniinvesteeringud järjepidevalt kuude komisjoni määratletud üldvaldkonda, võttes arvesse uusi väljakutseteroheid tehnoloogial, nagu suurandmed, robootika ja 3D-printimine; ja
- võtta kõik mõistlikud meetmed, et vähendada Euroopas energiahindu.

2. Sissejuhatus

2.1 Majanduskriis on toonud ilmsiks, **kui oluline on tööstus majandusliku stabiilsuse, tööhõive, innovatsiooni ja Euroopa riikide majanduse rahvusvahelise osakaalu jaoks**. Tööstuse arvele jääb üle 80 % Euroopa ekspordist ja 80 % erasektori teadusuuringutest ja innovatsioonist. Umbes 15 % Euroopa töökohtadest on tööstuse valdkonnas, lisaks sellele loob iga tööstuses olev töökoht 1,5–2 töökohta muudes sektorites. Pealegi on tööstusvaldkonna töökohad tänapäeval kvaliteetsed töökohad, mille palgad on üle keskmise. Tööstus ei ole eesmärk omaette, vaid vahend tööhõive saavutamiseks ja hea elatustaseme säilitamiseks.

2.2 ELI tööstus loob endiselt suure osa ülejäägist tööstuskaupade kaubanduses ja on säästva arengu aspektist maailmas liider. Nagu näitab aga 2013. aasta Euroopa konkurentsivõime aruanne, on **Euroopa tööstuse osakaal maailma tööstuse kogutoodangust** viimase aastakümne jooksul langenud. Tootlikkuse lõhe Ameerika Ühendriikidega võrreldes on taas süvenenud. Pärast mõningast taastumist aastatel 2009–2011 on tööstuse osa ELi SKP-st libisenud tagasi 15,1 %-le, kaugelt alla 2020. aastaks seatud 20 % eesmärgi. Alates 2008. aastast on kadunud 3,5 miljonit töökohta. Olukord erineb liikmesriigiti siiski palju.

2.3 Tööstuspoliitika on tõepoolest üks strateegia „Euroopa 2020” juhtalgatustest. Komitee koostas **arvamused komisjoni peamiste ettepanekute kohta 2010. ja 2012. aastaks**⁽¹⁾ ja valmistas ette ka terve rea muid arvamusi tööstuspoliitika eri aspektide kohta, sealhulgas ka valdkondlikud analüüsid tööstuse muutuste nõuandekomisjoni⁽²⁾ töö raames, hetkel tööstuse Euroopasse tagasi toomise ja noorte tööalase konkurentsivõime teemal. Käesolev arvamus toetub nimetatud varasematele arvamustele ja täiendab neid.

2.4 Panusena Euroopa Ülemkogu tööstuspoliitika alasesse debatti, mis on kavandatud 2014. aasta märtsiks, sätestatakse **teatistes komisjoni peamised tööstuspoliitika alased prioriteetidid**. Teatistes **antakse ülevaade juba võetud meetmetest ja esitatakse ettepanekuid mõnede uute meetmete võtmiseks** nimetatud prioriteetide saavutamise kiirendamiseks. See näitab, et tööstuspoliitika ja muud ELi poliitikavaldkonnad integreeruvad järk-järgult üha enam, ja selgitab, miks see ühtlustamisprotsess peab jätkuma.

3. Üldised märkused

3.1 **Komitee tervitab komisjoni teatist**, mis on koostatud majanduskriisi olukorras ja milles kajastub mure Euroopa tööstuse konkurentsivõime pärast. Tööstuse ees seisvad väljakutsed ei vähene – hoopis vastupidi. Ülemaailmne majanduslik olukord muutub pidevalt ja seda aina kiiremas tempos, millega meie ettevõtted peavad suutma sammu pidada. Ilma konkurentsivõimelise tööstuseta ei suuda Euroopa tagada suuremat majanduskasvu ja arvukamaid töökohti. Lähene misviisiga, mis põhineb üksnes disaini- ja inseneritööl ilma tootmise ja lõpptarbijatega kokku puutumata, ei õnnestu ilmselt pikas perspektiivis edu saavutada.

3.2 Olukorra tõsidust arvesse võttes **oleks komitee oodanud ELi tööstuspoliitika kohta tugevamat ettepanekute kogumit koos selge nägemuse** ja kiireloomuliste meetmetega. On vaja selgeid sõnumeid, veenmaks ettevõtteid selles, et Euroopa jääb ka tulevikus atraktiivseks investeerimispiirkonnaks. Võrreldes 2010. ja 2012. aasta teatistega hõlmab kõnealune teatis vähe uusi elemente. Tehakse peamiselt kokkuvõtteid võetud ja kavandatud meetmete kohta tööstuspoliitika peamistes prioriteetsetes valdkondades, nagu eespool nimetatud. Sellest ilmneb, et palju on lõpetamata töid ja selles rõhutatakse vajadust meetmete rakendamise järele ELi ja liikmesriikide tasandil.

3.3 Komitee toetab teatise järeldusi, sealhulgas eesmärki viia tööstuspoliitika osakaal SKP-st 20 %-ni, kuid soovib oma toetust sellele täpsustada: 20 % eesmärk on puhtkvantitatiivne, kuid ELi püüdlustega saavutada sotsiaalselt ja keskkonnaalasel jätkusuutliku konkurentsivõime oleks rohkem kooskõlas **kvalitatiivsete aspektide lisamine**. 20 % eesmärgiga peaksid kaasnema muud eesmärgid, mida komitee palub komisjonil veel täpsustada, kaaludes eelkõige teemasid, mis annaksid lisaväärtust rahvusvahelises kontekstis.

3.4 Komitee tervitab eriti komisjoni selget sõnumit selle kohta, et oluline on **Euroopa ettevõtete integreerimine rahvusvahelistesse väärtusahelatesse**. Tegelikult võiks tänapäevaseid kõrgelt spetsialiseerunud, väga keerukaid ja dünaamilisi tööstustegevusi kirjeldada kui väärtusvõrgustikke. Kogu maailma ettevõtted võistlevad võtmepositsioonide pärast neis võrgustikes. Euroopa tööstuspoliitika põhieesmärgiks peaks olema parandada Euroopa ettevõtete väljavaateid saavutada neid võtmepositsioone ja viia väärtuste loomine Euroopas maksimumini. Poliitikameetmed ja eesmärgid tuleb kujundada sellele vastavalt.

⁽¹⁾ ELT C 327, 12.11.2013, lk 33, ELT C 327, 12.11.2013, lk 1, ELT C 181, 21.6.2012, lk 125.

⁽²⁾ ELT C 198, 10.7.2013, lk 45, ELT C 299, 4.10.2012, lk 54, ELT C 327, 12.11.2013, lk 82.

3.5 Komitee leiab, et keskkonnahoidlik ja kaasav majandus on järgmiste aastate peamine väljakutse. Euroopa tööstuse keskkonnahoidlikumaks muutmine, 2050. aastaks üleminek vähese CO₂-heitega ja ökoloogiliselt ressursitõhusale majandusele uuendatud tööstuspoliitika abil on vajalik prioriteet. Ent sellise muutuse õnnestumiseks vajab Euroopa suunitlust teadmispõhisema, uue tehnoloogia põhisema, suurema lisaväärtusega, innovaatilise, konkurentsivõimelise ning jätkusuutliku tööstus- ja teenindussektori poole, mida rahastatakse ambitsioonikate investeerimiskavade alusel, kui soovitakse tagada tööstuse kasv ja töökohtade loomine.

3.6 Ühiskonna rahuldamata vajaduste täitmine lisaks konkurentsile ergutab innovatsiooni ning kõigil siseturu ettevõtetel, sõltumata ärimudelitest, peaksid olema **samad konkurentsitingimused**. Komitee leiab, et riigiabi andmises tuleks vältida liikmesriikidevahelist konkurentsi. Üks riigiabipoliitika eesmärged peaks olema näha ette konkurentsieelse abi andmine ettevõtetele, kes aitaksid kaasa ELi majanduskasvu eesmärkide saavutamisele, piirates samas konkurentsimoonusi. Juhul, kui riigiabi antakse, tuleks see suunata sellele, et aidata ettevõtetel areneda ja kohaneda, ja mitte konkurentsivõimetute tegevuste alalisele toetamisele. Võrdseid tingimusi on vaja ka maailmaturul, eelkõige energiamahukates tööstusharudes.

3.7 Rohkem tähelepanu väärib **teenuste roll**. Teenuste ja tootmise vastastikune sõltuvus on üldtuntud, kuna tööstusalane tegevus hõlmab järjest enam teenuste elemente ning paljud teenused sõltuvad tööstustegevusest. Siiski peitub tohutu potentsiaal teadmispõhistes ja IKT teenustes kui omaette ekspordialades, samuti nende rakendamises kõigis tööstussektorites tootlikkuse peamise tõukejõuna. Selle potentsiaali realiseerimiseks tuleks välja töötada konkreetseid poliitikameetmeid.

3.8 Kõik osalejad – ELi institutsioonid, liikmesriigid, piirkonnad, töötajad ja tööandjad ning muud sidusrühmad – tuleb kaasata tööstusele **soodsama keskkonna loomise** keerukasse ülesandesse. Algatused peaksid lähtuma piirkondlikest eripäradest, mis täiendavad üksteist ja mille koostoime on viljakas. Poliitikaraamistik, sealhulgas ka riiklik seadusandlus sellistes valdkondades nagu maksustamine, peab olema stabiilne ja prognoositav.

3.9 Komitee kutsub üles **tugevdama** mikromajanduslike poliitikameetmete **valitsemisstruktuure**. Euroopa Ülemkogu peaks siin võtma selge strateegilise juhirolli. Konkurentsivõime nõukogu roll peaks olema tugevam ja ta peaks analüüsima nõukogu teiste koosseisude otsuseid hoolikalt konkurentsivõime seisukohast. Komisjon peaks tagama oma töö integreerimise tõhusate juhtimismetodite abil. Liikmesriigid peavad järjepidevalt rakendama ühiseid otsuseid ning tööstuspoliitika küsimused, sealhulgas ka riigipõhiste soovitude andmine, tuleb täielikult integreerida Euroopa poolaastasse.

4. Erimärkused poliitikavaldkondade kohta

4.1 ELi integreeritud ühtne turg

4.1.1 Valitsuste keskne roll on tagada **esmaklassiliste transpordi-, teabe- ja energiavõrkude olemasolu ja neile juurdepääs kõigi jaoks** vastavalt ühiskonna, sealhulgas ettevõtete kasvavatele vajadustele. Komisjoni tunnustatud ajakohased teemad selles valdkonnas on kosmosetehnoloogiaga seotud taristud, info- ja energiavõrkude ühendamine ning alternatiivkütuste levik.

4.1.2 **ELi-sisesed piirid ei tohiks mõjutada** taristute toimimist ja juurdepääsu neile. Tuleb eemaldada veel allesjäänud regulatiivsed, haldusalased ja tehnilised takistused. ELi ja riiklikud finantsvahendid tuleb suunata vajalikesse investeringutesse selles valdkonnas, mobiliseerides maksimaalselt erasektori vahendeid.

4.1.3 Komitee nõustub komisjoniga selles, et esitatud siseturu alased seadusandlikud ettepanekud tuleb kiiresti vastu võtta. **Liikmesriigid ei rakenda ega jõusta** õigusraamistikku ikka veel korralikult, mis sunnib komisjoni võtma põhjendatud lisameetmeid mittevastavuse tõttu.

4.2 Innovatsiooni ja uutesse tehnoloogiatesse investeerimine

4.2.1 Oma varasemates arvamustes tööstuspoliitika kohta on komitee esitanud oma seisukohad ELi algatuste kohta innovatsiooni ja uute tehnoloogiate teemal, väljendades eelkõige oma kindlat toetust neile ja rõhutades vajadust **piisava ELi liikmesriikide ja erasektori poolse rahastamise** järele.

4.2.2 Komitee on toetanud eelkõige komisjoni meetmete valikut **kuues strateegilises üldvaldkonnas**: arukas tootmine, peamised progressi võimaldavad tehnoloogiad, mahetooted, keskkonnahoidlikud sõidukid ja laevad, jätkusuutlik ehitus ja toorained ning arukad võrgud ja digitaaltaristud. Suure potentsiaaliga uued tehnoloogiad, mis väärivad tähelepanu, on järgmised: robotika, suurandmed, 3D-printimine, interneti tööstusrakendused ja tööstusdisain. ELi finantsressursid, näiteks programmi „Horisont 2020” ja regionaalpoliitika vahendid, tuleks järjepidevalt suunata nende valdkondade innovatsiooni arendamisele. Komitee sooviks ka teadmis- ja innovaatikakogukonna kiiremat rakendamist kõrge lisaväärtusega tootmisharudes.

4.2.3 Tööstuse konkurentsivõime jaoks on määrava tähtsusega **ajavahemik innovatsiooni turule toomiseni**. Riskikapitali vahendite ja teiste EIB riskijagamise vormide tugevdamine, samuti struktuurifondide innovaatiline kasutamine on näited ELi hädavajalikest meetmetest, millega meelitada erainvesteeringuid riskantsetesse uurimisprojektidesse.

4.3 Juurdepääs rahastamisele

4.3.1 Vaatamata paranevale majanduskliimale on ettevõtete **ligipääs pangalaenudele** ikka veel piiratud, eriti VKEde puhul. Komitee toetab seetõttu ELi jõupingutusi selles valdkonnas: pangandusliidu loomine, VKEde rahastamisalgatus, kapitalinõuete määrus, finantsinstrumentide turgude direktiiv, läbivaadatud läbipaistvusdirektiiv ja meetmed üleEuroopalise riskikapitalituru arendamiseks.

4.3.2 Pankade laenuandmisvõime parandamiseks peaks EL leidma **õige tasakaalu** finantsstabiilsuse suurendamise ja ettevõtete rahastamisvajaduse toetamise vahel. Lisaks sellele ei tohiks finantssektorile suunatud regulatiivmeetmed takistada erasektori laenuandmist.

4.3.3 VKEd sõltuvad pangalaenudest ELis rohkem kui mujal. Jõupingutused nii ELi kui riiklikul tasemel peaksid aitama laiendada **ettevõtete rahastamise mitmekesisust** muude allikatega nagu investeerimisfondid, riskikapital, ettevõtete tagatised ja rahastamine segafondidest. Tuleb välja töötada kava, mis järgib olelusingipõhist lähenemisviisi rahastamisele ja milles määratletakse innovatiivsed vahendid.

4.4 Energia

4.4.1 Komiteel on heameel märkida, et komisjon tunnistab energiahindade tähtsust tööstuse konkurentsivõime juures. Tööstuse **energiahinnad** on Euroopas kõrgemad kui peamistes konkureerivates piirkondades: elektri hinnad on kaks korda kõrgemad kui Ameerika Ühendriikides ja Venemaal ning 20 % kõrgemad kui Hiinas. Gaasihinnad on kolm kuni neli korda kõrgemad kui Ameerika Ühendriikides, Venemaal ja Indias ning 12 % kõrgemad kui Hiinas.

4.4.2 Energiahindade lõhe ELi ja tema konkurentide vahel tuleneb osaliselt teguritest, mida ei saa muuta ELi poliitikameetmetega. Siiski tuleb kasutada **kõiki mõistlikke vahendeid, et seda lõhet vähendada**, eelkõige pidades silmas energiamahukate tööstusharude ja töökohtade Euroopasse tagasitoomist. ELi tööstusettevõtetele on siiani õnnestunud kompenseerida energiakulude tõusu tõhususe parandamisega, kuid selle lahenduse potentsiaal on vähenemas.

4.4.3 **Energiavarustuse kindlus** on esmatähtis kõigis tööstussektorites. Praegusel ajal tuletatakse meile tõsiselt meelde vajadust vähendada sõltuvust ebastabiilsetest ja ebausaldusväärsetest allikatest pärinevast energiast. Nagu otsustasid koostöös tegutsevad ja keskkonnalaseid kohustusi järgivad liikmesriigid, on mitmekesine energiaallikate jaotus ELi jaoks oluline ühise huvi teema.

4.4.4 Mõningatel energiapoliitika meetmetel, eriti taastuvate energiaallikate osatähtsuse suurendamise meetmetel, on lisaeesmärk **luua uusi töökohti**. Niipalju kui praeguseks teada, ei ole see saavutatud: läbiviidud uurimustest nähtub vaid neutraalne või vähene positiivne mõju tööhõivele, samas kui töökohtade struktuurid muutuvad drastiliselt.

4.5 Toorained ja ressursitõhusus

4.5.1 Komitee toetab komisjoni püüdlusi **toorainediplomaatia** poole ja kavasad kõrvaldada tööstuse sisendite hinnamoonutused.

4.5.2 Toorainete **uurimist ja kasutamist** ELis tuleb tõhustada ja asjaomased eeskirjad ühtlustada. Mis puutub seadusandlikke algatustesse ressursitõhususe ja jäätmete alal, siis tuleks need kavandada hoolikalt, et nad annaksid optimaalseid tulemusi, toomata samas ettevõtetele tarbetuid lisakulusid (lühikeses perspektiivis). Biomassile juurdepääsu osas on vaja poliitilist neutraalsust, et biomassi kasutamise juures rakendada tõhusalt kaskaadpõhimõtet.

4.6 Oskuste ajakohastamine ja tööstuse muudatuste hõlbustamine

4.6.1 Euroopas on praegu viis miljonit noort ilma tööta, samas kui tööturul on kaks miljonit vaba töökohta. Tööstuspoliitika põhiteemade hulgas on **oskuste nõudlusele mittevastavus** ja koolitusküsimused.

4.6.2 On vaja suurendada **loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduse ja matemaatika** erialade lõpetajate arvu ja kvaliteeti kõigil haridustasanditel ja **soodustada jõuliselt igas vanuses naiste suundumist nendesektoritesse ja nendele elukutsetele**.

4.6.3 **Õpipoisiõpe** ja näiteks töökohapõhise õppe süsteemid aitavad selgelt kaasa tööturu reaalsele vajadusele vastavate oskuseprofiilide kujundamisele. Liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid peavad uurima ja rakendama häid tavasid, sealhulgas ka piiriüleste õpipoisiõppeprogrammide tõhusaid mudeleid.

4.6.4 EL, liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid saavad edendada tööstuses uusi tehnoloogiaid ja innovatsiooni vaid siis, kui nad võtavad meetmeid, mis on suunatud töötajate teadmiste parandamisele ja elukestva õppe arendamisele, pidades silmas oma investeringust saadavat kasu. Oskuste ja kvalifikatsioonide tunnustamine ning töötajate oskuste parandamine on töötajate kaasatuse jaoks määrava tähtsusega. Tugevdatud sotsiaaldialog peaks Euroopa tööstuse taassünni juures olulist osa etendama.

4.7 VKEd ja ettevõtlus

4.7.1 Komitee väljendab taas oma kindlat toetust ELi jõupingutustele edendada VKEid, sealhulgas ka ärimudelite mitmekesisust, muutes põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele” tegelikkuseks. Väikeettevõtlusalgatus **„Small Business Act”** ei ole vaja mitte ainult ajakohastada, vaid ka uuendada ja laiendada, tegelemaks arengut ja kasvu ikka veel pärssivate teguritega. Need reformid tuleks siduda Euroopa poolaastaga.

4.7.2 Sügavasisuline ja kaugeleulatuv „miljardi euro küsimus” on õigupoolest see, kuidas **muuta Euroopa mõtteviisi**, suunates seda ettevõtlust ja riskijulgust väärtustama.

4.7.3 Komitee leiab, et meetmeid regulatiivsete ja halduskulude vähendamiseks, eriti seoses programmiga REFIT, ning ettevõtete kasvu ees seisvate takistuste kõrvaldamiseks ei tohiks võtta selliste eeskirjade arvelt, millega kaitstakse tarbijaid, keskkonda, töötajate tervist ja turvalisust ning nende teavitamist ja nendega konsulteerimist, samuti tuleb kõnealustes meetmetes kinni pidada sotsiaaldialoogi raames sõlmitud kokkulepetest.

4.7.4 Nagu märkis ka komisjon, võivad **koostöövõrgustikud ja klastrid** pakkuda VKEdele kasvuks vahendeid. See lähenemisviis peaks hõlmama kõiki sektoreid, igasuguse suurusega ettevõtteid ning üleeuroopalisi ja rahvusvahelisi väärtuseahelaid.

4.8 *ELi äriühingute rahvusvaheliseks muutmine*

4.8.1 Komitee toetab komisjoni tegevust, millega tagada ELi ettevõtetele **juurdepääs suurematele rahvusvahelistele turgudele**. Vabakaubanduslepingute ja muude kaubanduslääbirääkimiste jõulisi püüdlusi tuleb vastastikuse mõistmise õhkkonnas pidevalt jätkata, eelkõige ELi suurima kaubanduspartneri Ameerika Ühendriikidega, Vahemere riikidega ning idapartnerluse riikidega.

4.8.2 Tuleb kasutada kahepoolseid ja mitmepoolseid vahendeid, tagamaks, et ELi peamised **kaubanduspartnerid teostavad oma rahvusvahelisi kohustusi**.

4.8.3 Tööstusstandardid erinevad majanduspiirkonniti suurel määral, luues takistusi kaubandusele ja üldisemalt võttes rikkudes võrdseid tingimusi. Tingimusel, et järgitakse ELi toimimise lepingu artiklis 114 sätestatud peamisi nõudeid seoses tervise, turvalisuse, keskkonnakaitse ja tarbijakaitsega, toetab komitee **rahvusvaheliste standardite ja õiguslase koostöö** edendamist ning meetmeid, nagu näiteks turujärelevalve, mis tagaksid, et ELi ettevõtted säilitavad oma tööstusomandiõigused. Sellekohaste meetmete osas oleks teatis võinud olla konkreetssem.

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

LISA

Euroopa majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel enam kui veerandi häältest (kodukorra artikli 39 lõige 2):

Punkt 3.5

Muuta järgmiselt:

3.5 „Komitee leiab, et konkurentsivõimeline, keskkonnahoidlik ja kaasav majandus on järgmiste aastate peamine väljakutse. Euroopa tööstuse keskkonnahoidlikumaks muutmine, 2050. aastaks üleminek vähese CO2-heitega ja ökoloogiliselt ressursitõhusale majandusele uuendatud tööstuspoliitika abil on vajalik prioriteet. Ent sellise muutuse õnnestumiseks vajab Euroopa vajab suunitlust teadmispõhisema, uue tehnoloogia põhisea, suurema lisaväärtusega, innovaatilise, konkurentsivõimelise ning jätkusuutliku tööstus- ja teenindussektori poole, mida rahastatakse ambitsioonikate investeerimiskavade alusel, kui soovitakse tagada tööstuse kasv ja töökohtade loomine. Need ambitsioonikad eesmärgid nõuavad tõhusamaid raamtingimusi investeringutele.”

Motivatsioon

- 1) Kui majandus ei ole konkurentsivõimeline, ei saa ta olla jätkusuutlik ei keskkonna ega muust aspektist. Et majandus suudaks luua piisavalt vahendeid jõuka, kaasava ja keskkonnahoidliku ühiskonna toetamiseks, tuleb olla globaalselt konkurentsivõimeline.
- 2) Stiilimuudatus.
- 3) Meie tootmisektorite üleminek suurema lisaväärtusega segmentidele jms on oluline mitte üksnes tööstuse keskkonnahoidlikumaks muutmise seisukohast, vaid vajalik Euroopa jõukuse tagamiseks edaspidi ka muudest aspektidest lähtuvalt.
- 4) Tööstuspoliitika ei seisne ega peaks seisnema riiklikes investeerimiskavades. Selle asemel peaks ta kujutama endast vahendite komplekti, mille abil luua ärikliima, mis meelitab ligi erainvesteeringuid turutingimustel. Mitte ainult minu koduriigis 1970-ndatel aastatel saadud kogemused näitavad, et ulatuslikud riiklikud investeeringud ja „pick-the-winner“-skeemid tööstuses võivad osutada maksumaksjate jaoks kulukaks, tagamata seejuures kasu pikas perspektiivis.

Hääletuse tulemused

Poolthääli:	41
Vastuhääli:	81
Erapooleteid:	11

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) 715/2007 ja (EÜ) 595/2009 seoses maantesõidukite saasteainete heitkoguste vähendamisega”

(COM(2014) 28 final – 2014/0012 (COD))

(2014/C 311/08)

Pearaportöör: **Virgilio Ranocchiar**

Euroopa Parlament otsustas 6. veebruaril 2014. aastal ja Euroopa Liidu Nõukogu 18. veebruaril 2014. aastal vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) 715/2007 ja (EÜ) 595/2009 seoses maantesõidukite saasteainete heitkoguste vähendamisega”

COM(2014) 28 final – 2014/0012 (COD).

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (29. aprilli istungil) pearaportööriks Virgilio Ranocchiar ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 158, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on alati toetanud kõiki meetmeid, mis – ka tehnoloogia arengu seisukohast – aitavad vähendada saasteainete heitkoguseid ning üldisemalt parandada õhukvaliteeti.

1.2 Analüüsitav ettepanek tekitab siiski soovitud tulemuste saavutamise viisi ja tähtaegade suhtes mõningaid kahtlusi, mis on arvamuses ära toodud.

1.3 Mõnede esitatud meetmete puhul torkab eelkõige silma asjakohase mõjuhindangu puudulikkus või täielik puudumine, mis on selgelt vastuolus aruka reguleerimise põhimõttega, mida on korduvalt tõstatatud seoses selle ja muude küsimustega, millel on sotsiaalsest, majanduslikust ja keskkonna seisukohast suur tähtsus.

1.4 Komitee kahtleb ka delegeeritud aktide ülemäärase kasutamise asjakohasuses küsimuste puhul, mida nende tähtsuse tõttu ei saa vaadelda määruse vähemoluliste osadena, mis seaks nad delegeeritud aktide kategooriasse.

1.5 Komitee soovib seega

— vältida delegeeritud aktide kasutamist seal, kus tõendid ja Euroopa Komisjoni või UNECE⁽¹⁾ läbiviidud analüüsid näitavad, et mõnda kavandatud meetmetest on võimalik rakendada viivitamatult (nt suurendada teatud kergeveokite massi või jätta maagaasi kasutavad sõidukid välja ammoniaagi heitkoguste piirväärtuste kohaldamisalast);

— teostada selgeid ja põhjalikke mõjuhindanguid kõigi teiste esitatud meetmete kohta, mis näivad olevat sellest seisukohast puudulikud ning mida tuleks siiski arendada delegeeritud aktide kaudu.

⁽¹⁾ ÜRO Euroopa Majanduskomisjon.

1.6 Komitee arvates suudaksid kaasseadusandjad eelpool nimetatud soovitude rakendamise tulemusel ettepanekut teadlikumalt, täielikumalt ja läbipaistvamalt hinnata, et eelpool nimetatud kahtlusi oleks võimalik vähendada või isegi täielikult kõrvaldada.

2. Komisjoni ettepanek

2.1 Ettepaneku eesmärk on teha mitmeid muudatusi kahte kehtivasse määrusesse:

— määrus (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite (Euro 5 ja Euro 6) heitmetega;

— määrus (EÜ) nr 595/2009, mis käsitleb mootorsõidukite ja mootorite tüübikinnitust seoses raskeveokite heitmetega (Euro VI).

2.2 Komisjon soovib ettepanekuga aidata kaasa heitkoguste vähendamisele ning kehtivate määruste lihtsustamisele mõnede kavandatud meetmete abil.

2.3 Väikeste sõiduautode ja kommertsveokite puhul on olulisemad muudatused järgmised.

2.3.1 CO₂ heitkoguste arvestamisel võetakse arvesse ka metaani heitkoguseid, mille tulemusel saadakse uued andmed süsinikdioksiidi ekvivalendi kogumassi kohta. Kõnealune meede võimaldaks vaadata ühtlasi läbi süsivesinike heitkoguse (THC) piirväärtused, mis praegu sisaldavad metaani (CH₄) ja mittemetaansete süsivesinike (NMHC) heitkoguseid, dereguleerides metaaniheitkoguste eraldi hindamist. Kõik see peaks lihtsustama nende maagaasi kasutavate sõidukite turuleviimist, mille jaoks muidu esineb raskusi süsivesinike heitenormide järgimisega.

2.3.2 Väljalasketoru heitkoguste piirväärtused madalal temperatuuril vaadatakse üle (Euro 6).

2.3.3 Eraldi piirväärtus kehtestatakse NO₂ (lämmastikdioksiidi) heitkoguste jaoks, mida seni arvestati osana kogu NO_x (lämmastikoksiidi) heitkogusest.

2.3.4 Tahkete osakeste mõõtmise meetod vaadatakse läbi ja osakeste arvule kehtestatakse uus piirväärtus.

2.3.5 Eeskirjad sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavuse kohta vaadatakse üle, pöörates erilist tähelepanu VKEde vajadustele.

2.4 Raskeveokite puhul seisnevad tähtsamad muudatused järgmises.

2.4.1 Sõidukite täismassi piirnorme muudetakse, et kergeveokite kohta kehtivaid õigusakte (määrus 715/2007) oleks võimalik kohaldada ka sellistele sõidukitele, millele nende seadmete tõttu võiks samaaegselt kohaldada nii kerge- kui raskeveokitele kehtivaid õigusnorme, et vältida samade sõidukite topeltsertifitseerimist. Seega võib selliste sõidukite täismass ulatuda 5 000 kg-ni, ilma keskkonnakaitsetaset alandamata.

2.4.2 Ammoniaagi (NH₃) heitkoguste piirväärtused kehtivad praegu kõigile raskeveokitele. Tegelikult on (saastekontrollisüsteemides kasutatava) ammoniaagikao oht olemas nende diiselmootoriga sõidukite puhul, kus kasutatakse selliseid süsteeme. Bensiini või maagaasi kasutavate mootorite puhul on see oht olematu ja komisjon teeb ettepaneku mitte kohaldada kõnealust piirväärtust bussidele ja raskeveokitele, mis kasutavad surumaagaasi, kuna nad on kahtlemata palju keskkonnahoidlikumad, ning vastasel juhul sunnitaks neile peale põhjendamatult suured kulud.

2.5 Et ülalpool loetletud meetmeid ellu viia, taotleb komisjon pädevust võtta vastu delegeeritud akte, mis kehtivad ajalise piiranguta alates määruse jõustumise hetkest.

3. Üldised märkused

3.1 Komiteel on teatavad kahtlused seoses ettepaneku vormilise külje, rakendamiskorra ja ajakavaga.

3.2 Eelkõige kehtib see määruse struktuuri kohta, kuna ühte õigusakti on sisse viidud muudatused, mis seonduvad nii kerge- kui raskeveokitega viisil, mis ei ole kooskõlas aruka ja läbipaistva reguleerimise suunistega, mis oli üks CARS 21 ⁽²⁾ peaesmärk, mida korratakse ka praegu väljatöötatavas CARS 2020 ⁽³⁾.

3.3 Näib, et dokumendile lisatud mõjuhinnangut võetakse paljudel juhtudel üksnes osaliselt või ei võeta üldse arvesse mõnedes kavandatud meetmetes, vaatamata sellele, et need mõjutavad oluliselt sõiduki hinda.

3.4 Jällegi soovib komisjon kasutada (ligikaudu 10) delegeeritud akti kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290, vähendades nii ülimusliku õigusakti, st määruse konkreetset sisu.

3.4.1 Lisaks sellele puudutavad mõned ettepaneku aspektid, mille puhul nähakse ettepanekus ette kasutada delegeeritud akte, sõidukite saasteainete heitkoguseid ja nende piirnorme. Sellised küsimused on just tänu oma olulisusele jäänud alati kaasseadusandjate otsustada ning neid on raske vaadelda määruse vähemoluliste osadena, mis seaks nad delegeeritud aktide kategooriasse.

3.4.2 Komitee on mitmes arvamuses rõhutanud delegeeritud aktide liigset kasutamist, tehes asjaomaste probleemide kohta kokkuvõtte hiljuti koostatud aruandes, ⁽⁴⁾ milles komitee rõhutab, et komisjoni tegevusvõimalused kõnealuses valdkonnas kasvavad pidevalt, tõstatades küsimusi süsteemi läbipaistvuse, menetluste korrektse rakendamise ja kontrollimehhanismide tõhususe kohta.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komiteel on tõsiseid kahtlusi seoses otsusega kaasata metaan (CH₄) süsinikdioksiidi ekvivalendi arvestusse (vt punkt 2.3.1), kuna see eeldab praeguste CO₂ eeskirjade läbivaatamist (määrus 443/2009 ja määrus 510/2011). Kõnealustes määrustes nimetatud eesmärkide seadmisel ei võetud arvesse CO₂ ekvivalenti, mille võimalik kehtestamine nõuaks põhjalikku mõjuanalüüsi, et asjaomased määrused korrektselt läbi vaadataks. CO₂ ekvivalendi kaasamine mõjutaks ka tarbijaid, nii maksude läbivaatamise seisukohast liikmesriikides, kus see põhineb CO₂ heitkogustel, kui ka ohu tõttu põhjustada segadust kasutajatele, kes on harjunud CO₂ heitkoguste praeguse märgistusega. Seda kõike tuleks teha praegu süsinikdioksiidi ekvivalentidena mõõdetavate väärtuste marginaalse varieeruvuse tõttu (kasv oleks väiksem kui 1 g/km kohta) ja see muudaks järelevalve palju keerulisemaks.

4.2 Seoses väljalasketoru heitkoguste piirväärtustega madalal temperatuuril (punkt 2.3.2) soovib komitee oodata nende läbivaatamisega seni, kuni on tehtud ulatuslik ja põhjalik mõjuhinnang ka süsinikmonooksiidi (CO) ja süsivesinike (HC) kohta, mitte üksnes lämmastikoksiidide (NO_x) ja lämmastikdioksiidi (NO₂) kohta.

4.3 Ka otsus kehtestada lämmastikdioksiidile (punkt 2.3.3), mis põhjustab eriti palju saastet eelkõige linnapiirkondades, konkreetsed piirväärtused delegeeritud aktidega peaks toetuma põhjalikule mõjuhinnangule.

⁽²⁾ CARS 21: „21. sajandi konkurentsivõimelise mootorsõidukitööstuse reguleeriv raamistik“, COM(2007) 22 final.

⁽³⁾ CARS 2020: „CARS 2020: Euroopa konkurentsivõimelise ja jätkusuutliku autotööstuse tegevuskava“, COM(2012) 636 final.

⁽⁴⁾ 18. septembri 2013. aasta teabearuanne INT/656 „Parem õigusloome: rakendusaktid ja delegeeritud õigusaktid“.

4.4 Tahkete osakeste mõõtmise (punkt 2.3.4) osas nendib komitee, et osakeste arvu piirväärtuste kehtestamisel (määrus 692/2008) vähendati tahkete osakeste massi piirväärtust 5,0 mg-lt km kohta 4,5 mg-le km kohta, et see oleks kooskõlas osakeste arvuga. Seega näib ettepanek olevat põhjendatu ja vastuolus ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE)⁽⁵⁾ töörühma (mille töös osaleb ka komisjon) viimaste järeldustega, mille kohaselt puudub vajadus vaadata läbi tahketele osakestele kohaldatav kord.

4.5 Seoses juurdepääsuga teabele (punkt 2.3.5) meenutab komitee, et määruse 715/2007 artiklis 9 on sätestatud, et komisjon oleks pidanud kõnealuses küsimuses töötama 2. juuliks 2011 välja aruande, mida seni veel esitatud ei ole. Seega on iseenesest mõistetav, et kõnealuses küsimuses on võimalik teha otsus alles siis, kui nõukogul ja Euroopa Parlamendil on olnud võimalus asjaomane aruanne läbi töötada.

4.6 Komitee hindab paindlikkust, mida soovitakse rakendada nende kergeveokite heitkoguste piirväärtuste osas, mida kohe peale valmimist võidakse liigitada raskeveokite hulka, mis toob endaga kaasa topelt tüübikinnituse kohutuse (punkt 2.4.1). 5 000 kg kehtestamine sõiduki täismassi piirväärtuseks näib olevat kooskõlas praegu kehtiva piirväärtusega, milleks on tuletatud mass 2 840 kg. Seetõttu ei näi delegeeritud aktide kasutamine katsemenetluse ajakohastamiseks olevat põhjendatud. Komitee leiab seevastu, et ettepanek, mida on kaua arutatud, peaks jõustuma otsekohe ja võimaluse korral üleminekusätetena, ilma delegeeritud aktidega seonduvat menetlust rakendamata. Seega oleks meede ajaliselt piiratud, kuni ÜRO Euroopa Majanduskomisjon Genfis võtab vastu uue menetluse: väikesõidukite ülemaailmse katsemenetluse (*World Light Duty Test Procedure, WLTP*), mille raames vaadatakse läbi kõik kergeveokite katsemenetlused ning mida komisjoni arvates hakatakse rakendada 2017. aastast.

4.7 Lõpetuseks toetab komitee komisjoni ettepanekut selle kohta, et maagaasi kasutavad sõidukid tuleks välja jätta ammoniaagi heitkoguste piirväärtuste kohaldamisalast (punkt 2.4.2), sest eeskirja, milles diskrimineeritakse maagaasi kasutavaid sõidukeid, tuleks muuta. Kõnealust küsimust on juba käsitletud seoses aruteluga määruse 595/2009 üle, kuid mingil teadmata põhjusel jäeti see määruse lõppversiooni koostamisel kõrvale.

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ Genfis asuva ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni ülesanne on muu hulgas ühtlustada tehnilisi eeskirju rahvusvahelisel tasandil ning selle töös osalevad 58 allkirjastanud riiki ja Euroopa Liit (WP 29).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Vaba liikumise õigust kasutavate Euroopa Liidu kodanike valimisõigusest ilmajätmise tagajärjed””

COM(2014) 33 final

(2014/C 311/09)

Üksikraportöör: **Andris Gobiņš**

Euroopa Komisjon otsustas 7. märtsil 2014 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Vaba liikumise õigust kasutavate Euroopa Liidu kodanike valimisõigusest ilmajätmise tagajärjed””

COM(2014) 33 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsiooni arvamus võeti vastu 7. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29. – 30. aprillil 2014 (29. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 203, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 8.

1. Komitee seisukoht

1.1 Euroopa Liidu kodanikud on ELi lepingu artikli 10 lõike 3 keskmes, kus on sätestatud: „Igal kodanikul on õigus osaleda liidu demokraatias”. Ilmselgelt peab see hõlmama ka õigust valimistel osaleda, mis on demokraatia ja peamiste inimõiguste esmatähtis osa.

1.2 ELi kodanike üks põhiõigustest on vaba liikumise õigus. ELi kodanikud võivad elada ja töötada kõigis 28 liikmesriigis.

1.3 Põhiõiguste harta – millel on samasugune õigusjõud nagu lepingutelgi – artiklites 39 ja 40 on sätestatud, et ELi kodanikel, kes kasutavad oma vaba liikumise põhiõigust, on õigus üleeuroopalistel ja kohalikel valimistel osaleda samadel tingimustel nagu nende elukohariigi kodanikel. Osalemist riiklikel valimistel harta siiski ei hõlma.

1.4 23 ELi liikmesriiki lubavad oma kodanikel, kes elavad ELi piires välismaal, hääletada riiklikel valimistel. Käesoleva arvamuse koostamiseks organisatsiooni *Europeans Throughout the World* (ETTW) poolt läbiviidud mitteametlikul küsitlusel nimetasid Euroopas asuvad kodumaalt lahkunute organisatsioonid hääletamisõiguse säilitamiseks muu hulgas järgmisi positiivseid põhjusi.

— Hääletamine valimistel – olgu need kohalikud, piirkondlikud, riiklikud või üleeuroopalised – on demokraatlik põhiõigus, mida peab toetama ja kaitsma.

— Et riiklikud valimised oleksid tõeliselt demokraatlikud, peab kuulama kõigi kodanike häält – sealhulgas ka nende häält, kes on otsustanud elada ja töötada välismaal.

- Riiklikel valimistel hääletamise õigus võimaldab välismaal elajatel säilitada olulisi sidemeid oma kodumaaga ning olla ka edaspidi „vastutustundlikud kodanikud” ja „head eurooplased”.
- Välismaal elajaid võib nimetada nende päritoluriikide „saadikuteks” ja sageli peavad nad oma kodumaal tehtud poliitiliste otsuste tagajärgede tõttu ka kannatama.
- Euroopa piires välismaal hääletamist nähakse kui Euroopa moto „Ühtsus mitmekesisuses” ellurakendamist.

1.5 Viis ELi liikmesriiki – Küpros, Taani, Iirimaa, Malta ja Ühendkuningriik – ei luba oma kodanikel, kes elavad ELi piires välismaal, riiklikel valimistel hääletada, keelates selle kas kohe kodumaalt lahkumise järel või teatava aja möödudes. Pole täpselt teada, kui palju ELi kodanikke sedalaadi valimisõigusest ilmajätmise all tegelikult või potentsiaalselt kannatab, kuid hinnanguliselt võib Euroopa Liidu piires välismaal elada umbes 3 miljonit viiest kõnealusest liikmesriigist pärit ELi kodanikku ⁽¹⁾.

1.6 Enamik neist valimisõiguseeta jäetud kodanikest ei saa sellise poliitika tõttu osaleda riiklikel valimistel ka riigis, kus elavad ⁽²⁾. Niisugused tavad on tekitanud kaotatud valijaskonna – kodanike rühma, kellel pole õigust hääletada riiklikel valimistel üheski riigis.

1.7 Üks põhjendustest, mida valimisõigusest ilmajätmise õigustamiseks sageli kasutatakse, on väide, et välismaal elavad kodanikud kaotavad sideme kodumaaga. Minevikus võis see tõsi olla. Tänu kaasaegsele kommunikatsioonitehnoloogiale on välismaal elavatel ELi kodanikel tänapäeval siiski lihtne oma kodumaaga tihedat sidet säilitada. Nad saavad jälgida kodumaa päevakajalisi sündmusi televisiooni, raadio ja interneti kaudu, kusjuures nimelt internet on üldlevinud suhtlus- ja osalemisvahend. Nad saavad kiiresti ja odavalt koju sõita. Ning paljudel juhtudel nad isegi maksavad makse oma kodumaal või saavad sealt pensioni. Vaevalt küll võib füüsiline elukoht kui proportsionaalne näitaja õigustada valimisõigusest ilmajäämist.

1.8 29. jaanuari 2014. aasta soovitusel innustab komisjon viit asjaomast liikmesriiki säilitama oma kodanike õiguse riiklikel valimistel hääletada, kui need kodanikud demonstreerivad jätkuvalt huvi kodumaa poliitika vastu, näiteks taotledes enda jätmist valijate nimekirja. Komitee hindaks kõrgelt üldist nõudmist kõigile liikmesriikidele, tagada, et hääletamine oleks välismaal elavate kodanike jaoks sama lihtne kui kodumaal elavatele kodanikele.

1.9 Komitee toetab tungivalt seda soovitusi, mis kaasneb teatisega, mille kohta käesolev arvamus on koostatud.

1.10 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 20 on liidu kodakondsus määratletud kui liikmesriigi kodakondsust täiendav. Seepärast näib veider, et mõned kodanikud on ilma jäetud ühest põhiõigusest – hääleõigusest – kui nad kasutavad teist põhiõigust – õigust liikuda. On mõistetav, et paljud näevad selles vastuolu kogu ELi kodakondsuse põhimõttega.

1.11 Ilmselt kuuluvad eeskirjad riiklikel valimistel hääletamise õiguste kohta riikide, mitte Euroopa Liidu pädevusse. EL ei sea seda tähtsat põhimõtet kahtluse alla ega tohigi seada. Kodanike seisukohast võttes oleks selles küsimuses siiski tarvis tegutseda. Tuleks võimaldada kodanikel kasutada neid põhiõigusi, mille kõik liikmesriigid on ELi lepingutes omaks võtnud, nii et neid seetõttu riiklike õigusaktide alusel valimisõigusest ilma ei jäetaks.

⁽¹⁾ Eurostati andmete kohaselt elas 2013. aastal Euroopa Liidu piires välismaal 1,17 miljonit ELi kodanikku, kes olid pärit viiest kõnealusest liikmesriigist, kuid see arv ei hõlmanud neid, kes elasid Kreekas, Prantsusmaal, Horvaatias, Küprosel, Leedus, Luksemburgis, Maltal ja Ühendkuningriigis (kuigi Ühendkuningriigis elavaid liri kodanikke oli arvestatud).

⁽²⁾ Komisjoni andmetel pole üheski liikmesriigis üldist poliitikat anda oma territooriumil elavatele teiste liikmesriikide kodanikele oma riiklikel valimistel hääleõigus. Siiski esineb ka erandeid: isikud, keda käsitatakse Rahvaste Ühenduse riikide kodanikena, saavad hääletada parlamendivalimistel Ühendkuningriigis ning Ühendkuningriigi kodanikel on hääleõigus parlamendivalimistel Iirimaa.

1.12 Komitee julgustab viit asjaomast liikmesriiki leidma mooduseid suuremaks paindlikkuseks. Loomulikult on lahendused riigiti erinevad. Peamine suunis on see, et kõigil ELi kodanikel peab alles jääma hääleõigus oma päritolumaal riiklikel valimistel. Komitee julgustab neid liikmesriike kaaluma Euroopa Komisjoni seisukohta, et hääleõiguse elukohatingimuste alusel piiramise asemel võiks välismaal elavatel kodanikel olla pigem võimalus demonstreerida oma jätkuvat huvi päritolumaal poliitika vastu. Hääleõiguse säilimise ajalised piirangud on tõenäoliselt juba oma loomu poolest meelevaldsed.

1.13 Lisaks tahab komitee rõhutada, kui tähtis on anda välismaal elavatele kodanikele selget teavet selle kohta, millised on nende õigused ja kuidas nad saavad oma õigusi kasutada.

1.14 Komitee innustab liikmesriikide pädevaid asutusi registreerumis- ja hääletusprotsessi võimalikult lihtsaks ja läbipaistvaks muutmata.

1.15 Lõpuks rõhutab komitee, et riiklikel valimistel valimisõigusest ilmajätmine on ainult üks näide kodanikuõiguste rikkumisest, mida kodanikud ELi piires välismaal elades kogevad. Komitee kutsub komisjoni üles kõiki selliseid rikkumisi kaardistama, et saada täielik ülevaade praegusest asjade seisust Euroopas, pöörates samas erilist tähelepanu kodanikuaktiivsusele ja osalemisvõimalustele igapäevases otsuste langetamises.

2. Täiendav taustteave

2.1 Komisjoni soovitusel antakse hea ülevaade õiguslikust olukorrast kõigis asjaomases viies liikmesriigis. ETTW andmetele tuginedes tahaks komitee siiski komisjoni öeldule lisada mõned märkused.

2.2 *Küpros.* Umbes 480 000 Küprose kodanikku elab teistes ELi riikides, enamik neist Ühendkuningriigis. Öeldule vaatamata said need kodanikud tegelikult eelmise aasta riiklikel valimistel osaleda. Teisisõnu, õiguslik olukord ja tegelikud tavad näivad lahknevat.

2.3 *Taani.* Umbes 140 000 Taani kodanikku elab mõnes teises ELi riigis. Taani põhiseaduses on sätestatud, et Taani kodanikul on õigus parlamendivalimistel osaleda, kui tal on Taanis alaline elukoht. Sellegipoolest on lisatud mitmeid erandeid. Teatavatel tingimustel säilib kodaniku hääleõigus 12 aastat või mõnel juhul isegi kauem. Need erandid seavad kahtluse alla põhiseadusliku argumendi välismaal elavate Taani kodanike jätkuvaks „üldiseks” valimisõigusest ilmajätmiseks.

2.4 *Iirimaa.* Välismaal elavate Iiri kodanike arv on väga suur – hiljutise ametliku hinnangu kohaselt umbes 3 miljonit, kellest pool miljonit elab mõnes teises ELi liikmesriigis. Üks argumentidest välismaal elavatele kodanikele hääleõiguse andmise vastu on olnud see, et nad võiksid muutuda Iirimaa poliitikaalul domineerivaks teguriks. Hiljutised arengud näitavad siiski, et välismaal elavad Iiri kodanikud võivad vähehaaval hääleõiguse saada. 78 % Iirimaa praeguse põhiseadusliku konvendi liikmetest pooldab välismaal elavatele kodanikele hääleõiguse andmist presidendivalimisteks. Seanadi (parlamendi ülemkoda) reformiseaduse eelnõus tehti isegi ettepanek, et välismaal elavad kodanikud võiksid saada hääleõiguse ka Seanadi valimisteks. Kuigi valitsuse vastust põhiseadusliku konvendi ettepanekule ikka veel oodatakse, näib Iirimaa valimisõigusest ilmajätamise küsimuse osas puhuvat muutuste tuul.

2.5 *Malta.* 101 700 Malta kodanikku elab teistes liikmesriikides, rõhuv enamus neist Ühendkuningriigis⁽³⁾. Malta põhiseaduses on sätestatud, et Malta kodanikul on hääleõigus, kui ta on Malta resident ning on registreerimisele vahetult eelneva kaheksateistkümneme kuu jooksul olnud resident kuus järjestikust kuud või lühematel ajaperioodidel, mis annavad kokku kuus kuud. Pöördelises 2003. aasta kohtuasjas tegi Malta kohus otsuse, et Malta põhiseaduse terminit „elukoht” tuleb tõlgendada kui „harilik elukoht”, sest selle kitsas tõlgendamine kui „füüsiline elukoht” võiks rikkuda Euroopa inimõiguste konventsiooni. Põhiseaduslikku muudatust sellele kohtuotsusele ei järgnenud.

2.6 *Ühendkuningriik.* Peaaegu 2,2 miljonit Ühendkuningriigi kodanikku elab ELi teistes liikmesriikides. Eeskirju nende hääletamise õiguste kohta parlamendivalimistel on viimase 30 aasta jooksul kolm korda muudetud. Enne 1985. aastat ei saanud välismaal elavad kodanikud üldse valida, kuid 1985. aastast alates kaotavad kodanikud hääleõiguse alles pärast viit aastat välismaal. Seda aega pikendati 1989. aastal 20 aastani ning vähendati seejärel 2000. aastal 15 aastale, mis kehtib senini. Väga hiljutise arenguna otsustasid koalitsioonivalitsusse kuuluvad liberaaldemokraadid oma 1.–2. märtsi 2014. aasta parteikongressil, et Euroopas elavatel Ühendkuningriigi kodanikel peaks olema riiklikel valimistel hääletamise õigus.

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽³⁾ Andmed saadud Malta valitsuselt.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandussaaduste ja -toodete teavitamis- ja müügiendendusmeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides”

COM(2013) 812 final – 2013/0398 (COD)

(2014/C 311/10)

Raportöör: **Igor Šarmír**

9. detsembril 2013. aastal otsustas Euroopa Parlament ja 11. detsembril 2013. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 42, artikli 43 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandussaaduste ja -toodete teavitamis- ja müügiendendusmeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides”

COM(2013) 812 final – 2013/0398 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (30. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 154, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab komisjoni jõupingutusi muuta Euroopa põllumajandustoodete müügiendenduspoliitika lihtsamaks ja tõhusamaks.

1.2 Komitee tervitab eriti asjaolu, et komisjon seadis endale eesmärgi suurendada märkimisväärselt müügiendendusmeetmetele eraldatavat eelarvet ja luua tõelise müügiendendusstrateegia.

1.3 Komitee tunnustab, et vaja on veelgi enam toetada müügiendust kolmandates riikides, kuna neil on suur potentsiaal Euroopa põllumajandustoodete vastuvõtmiseks ja praegu on müügiendendusmeetmetele eraldatud eelarvest vaid 30 % suunatud nendele riikidele. Siiski näib eesmärk suunata 75 % müügiendendusmeetmete eelarvest kolmandatesse riikidesse komiteele ebaproportsionaalne, kui võtta arvesse Euroopa põllumajandus- ja toiduainesektori tõelisi väljakutseid. Müügiendendusmeetmetele eraldatud summade asjakohane jaotus Euroopa ja kolmandate riikide vahel võiks olla pigem 50 %-50 %.

1.4 Komitee leiab, et Euroopa põllumajandustooted peavad ELi turul seisma vastamisi imporditud toodete üha karmima konkurentsiga. Seepärast tuleks ELis Euroopa põllumajandustoodete toetuseks suunatud teavitamis- ja müügiendendusmeetmeid tõhustada, eriti kuna suurem osa Euroopa tarbijatest ei tea nende toodete võrreldavaid eeliseid.

1.5 Komitee soovib, et täpselt määratletud olukordades ja erandkorras oleks võimalik edendada teatud liikmesriigi põllumajandussaaduseid ja -tooteid tema enda territooriumil.

1.6 Komitee soovib määratleda artiklis 5 sõnaselgelt abikõlblike toodetena teisesel töötlemisel saadud toiduained (ELi toimimise lepingu I lisas loetlemata tooted). Samuti kutsub ta üles kaotama kalandus- ja vesiviljelustoodete erandi.

1.7 Komitee soovib, et veini edendamine võiks Euroopa toetust saada mitte ainult siis, kui asjaomane programm hõlmab mõnd teist toiduainet, vaid ka siis, kui programm on seotud maaturismi projektiga.

1.8 Komitee soovib tõsta ELi toetust konkreetselt liidu haridusasutustes õppivatele lastele suunatud piima müügiarendusmeetmetele kuni 60 %-ni kuludest, nagu see on puu- ja kõögivilja puhul.

1.9 Komitee palub säilitada liikmesriikide kohustuse rahastada kuni 30 % müügiarenduskampaania kuludest. Vastasel juhul ei ole paljudel potentsiaalsetel kandidaatidel müügiarendusprogrammide läbiviimiseks vajalikke rahalisi vahendeid. Komitee toonitab, et kõigi riikide kutseorganisatsioonidel peavad olema võrdsed võimalused saada oma põllumajandusliku toiduaine edendamiseks toetust.

1.10 Komitee soovib, et organisatsioonide kandideerimistaotlused ELi toetuse saamiseks esitataks komisjoni ühtsesse kontaktpunkti, mis edastaks enne oma otsuse langetamist teabe kandideerimise kohta sellele liikmesriigile, kust taotluse esitanud organisatsioon pärit on.

1.11 Komitee soovib lihtsustada müügiarendusprogrammide ettevalmistamise ja järelevalvega seotud haldusmenetlusi, eelkõige vähendades komisjoni nõutavate aruannete arvu. Eriti oluline on vähendada halduskoormust. Vaja on rohkem paindlikkust, et programmidel oleks rakendamisetapi jooksul võimalik kohandada muutuvate turutingimustega. Selle eesmärgi saavutamiseks peaks programmide esitamisel nõutava üksikasjaliku teabe hulk vähenema⁽¹⁾.

2. Üldised märkused

2.1 Põllumajandustoodete müügiarenduse toetuspoliitika on vajalik, et tagada Euroopa põllumajanduse areng. Nimelt seisavad põllumajandus- ja toiduainesektoris tegutsesjad silmitsi konkurentsiga, kus on üha raskem oma positsiooni Euroopa ja maailmaturul hoida.

2.2 Määrus (EÜ) nr 3/2008 võimaldas võtta Euroopa Liidu toetatud müügiarendusmeetmeid. Need mehhanismid on osutunud globaliseerunud majandusele paremini kohandatuks kui varasem, määruste (EÜ) nr 2702/1999 ja 2826/2000 alusel kehtestatud süsteem. Määruse (EÜ) nr 3/2008 alusel läbi viidud müügiarenduskampaaniad tõstsid esile Euroopa Liidu põllumajandustoodete kvaliteeti, toiteväärtust ja ohutust ning juhtisid tähelepanu ka nende toodete muudele omadustele ja eelistele, nagu tootmisviisid, märgistamine, loomade heaolu ja keskkonnasõbralikkus. Müügiarendusmeetmete vorm võis olla reklaamikampaania, edendustegevus müügikohas, PR-kampaania, osalemine näitustel ja messidel jne. Aastatel 2000–2012 kaasrahastas Euroopa Liit 552 müügiarendusprogrammi.

2.3 Ent määruses (EÜ) nr 3/2008 sätestatud põllumajandustoodete müügiarendamise toetussüsteemi rakendamisel saadud kogemustest nähtub juba selle piiranguid, kuna majandus- ja rahanduskriisist mõjutatud olukorras on osutunud vältimatult vajalikuks võtta rohkem meetmeid ja muuta müügiarendusmeetmed sihipärasemaks.

2.4 Kõnealusele ettepanekule eelnesid roheline raamat põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta „Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks” (COM(2011) 436 final) ja teatis „Põllumajandustoodete edendamine ja neist teavitamine: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks” (COM(2012) 148 final). Komitee on nende kahe dokumendi teemal arvamust avaldanud⁽²⁾. Komitee tunneb heameelt selle üle, et komisjon on ulatuslikult võtnud arvesse komitee kahes arvamuses esitatud järeldusi ja soovitusi, eriti seoses eelarve suurendamise ja haldusmenetluse lihtsustamisega.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks”, ELT C 43, 15.2.2012, lk 59-64.

⁽²⁾ ELT C 43, 15.2.2012, lk 59–64 ja ELT C 299, 4.10.2012, lk 141–144.

2.5 Ettepaneku teine eesmärk on luua Euroopa müügiedendusstrateegia, mis peaks võimaldama muuta meetmed sihipärasemaks. Selline strateegia peaks viima kolmandatele riikidele suunatud programmide ja samuti mitut riiki hõlmavate programmide arvu suurenemiseni ning leevendama siseturul olukorda, et tarbijad teavad väga vähe Euroopa põllumajandustoodete eelistest. Nimelt oli aastatel 2010–2011 vaid 30 % teavitamis- ja müügiedendusmeetmete kuludest suunatud kolmandate riikide turgudele, samas kui need turud pakuvad olulist kasvupotentsiaali. Lisaks tunneb vaid 14 % eurooplastest kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähistusega toodete logosid.

2.6 Ettepanekus leitakse, et toetuste kogusummat tuleks tõepoolest oluliselt suurendada ja projektide hindamine ei peaks toimuma üksnes Euroopa Komisjoni tasandil ilma esimese hindamiseta liikmesriigi tasandil.

2.7 Ettepanekus esitatud muud peamised muudatused puudutavad suunistega piiratud võimalust märkida toodete päritolu ja kaubamärke, abikõlblike toetusesaajate laiendamist tootjaorganisatsioonidele ning abikõlblike toodete arvu suurendamist.

3. Konkreetsete märkused

3.1 Uus müügiedendusstrateegia

3.1.1 Uue müügiedendusstrateegia üks avaldatud eesmärk on toetada senisest rohkem meetmeid kolmandates riikides. See eesmärk on vaieldamatult oluline, kuna uued suure kasvupotentsiaaliga turud on võimelised vastu võtma suure osa Euroopa toodangust tingimusel, et nad suudavad veenda oma tarbijaid Euroopa põllumajandustoodete konkreetsetes eelistes. Sellegipoolest ei tohiks see strateegiline prioriteet seada ohtu müügiedenduspuudlusi siseturul, kus Euroopa põllumajandustooted peavad samuti üha enam konkureerima imporditud toodetega. Seepärast näib eesmärk suunata 75 % teavitamis- ja müügiedendusmeetmete läbiviimiseks kavandatud kuludest ELi põllumajandustoodete edendamisele kolmandates riikides (preambuli punkt 8) komiteele ebaoproportsionaalne ja liialdatud, kui võtta arvesse Euroopa põllumajanduse tegelikke väljakutseid. Tasakaalustatud eesmärk võiks olla eraldada sellele 50 % kuludest.

3.1.2 Imporditud toodete hinnad on sageli madalamad kui Euroopa toodete omad, seda mitte ainult väiksemate sotsiaal-majanduslike kulude tõttu, vaid ka tootmisstandardite tõttu, mis on toiduainete ohutuse ja jälgitavuse ning töötajate tervise ja turvalisuse osas vähem ranged. Seevastu – nagu täheldatakse ettepanekus – ei ole suurem osa liikmesriikide tarbijatest teadlikud Euroopa põllumajandustoodete terviklikust kvaliteedist⁽³⁾. Seega tasub Euroopa toodete müügiedenduseks siseturul teha vähemalt sama palju jõupingutusi kui kolmandate riikide turgudel. See on vajalik eriti veel sel põhjusel, et enamikul eurooplastel on – vastupidiselt enamikule inimestest kolmandates riikides – raha maksta nende toodete eeliste eest ja osta neid ka edaspidi juhul, kui nad on veendunud nende eelistes. Vältimatult on globaliseerumine ja kriisi tõttu suurele osale Euroopa elanikkonnast avalduvad tagajärjed viinud selleni, et ELi tuuakse üha enam kolmandatest riikidest pärit odavaid tooteid.

3.1.3 ELi üldeeskirjad keelavad edendada üheainsa liikmesriigi tooteid, kuna sellist müügiedendust võib pidada proteksionistlikuks. See näib loogiline, kuna ühisturg peaks olema takistusteta. Siiski tundub, et teatud hästi põhjendatud juhtudel tuleks sellest reeglist erandeid teha. See on asjakohane eriti siis, kui ohus on Euroopa integratsiooni teatud eesmärgid, nagu näiteks tasakaalustatud regionaalarengu eesmärk. Ainuüksi turujõudude järgimine viib vahel selleni, et liikmesriigis asendatakse kodumaine tootmine teisest liikmesriigist imporditud toodetega, nii et ühe riigi põllumajanduse edu saavutatakse teise riigi põllumajanduse arvelt. Seepärast leiab komitee, et on põhjendatud lubada või koguni toetada erandkorras, juhtumikaupa ja täpselt määratletud kriteeriumide alusel ühe liikmesriigi põllumajandustoodete müügiedendust omaenda turul.

⁽³⁾ EMSK arvamus teemal „Ühenduse põllumajandusmudel: tootmiskvaliteet ja tarbijate teavitamine kui konkurentsivõime tegurid”, ELT C 18, 19.1.2011, lk 5–10.

3.1.4 Euroopa Liidu prioriteetide hulgas on tasakaalustatud territoriaalne ja sotsiaalne areng ning toiduga varustatuse kindlus. Ent areng ei ole kaugeltki tasakaalustatud ja olukord ei näi paranevat. Teisalt on paljudes liikmesriikides varustatuse kindluse määr langenud väga murettekitavale tasemele: näiteks Slovakkias on omavarustatuse määr vaid 47%. Tõhus põllumajandus on kahtlemata põhitingimus eespool nimetatud kahe eesmärgi saavutamiseks ja põllumajandus ei saa toimida asjakohaselt, kui toodetele ei ole piisavalt turgu. Põllumajanduse langus teatud liikmesriikides on otseselt seotud kodumaiste põllumajandustoodete müügi langusega riigi siseturul. Selle põhjused on keerulised, ent põllumajanduse elavdamine nõuab muu hulgas teavitamiskampaaniaid, mis on suunatud konkreetse riigi tarbijatele ja milles tuuakse esile kodumaiste toodete väärtusi.

3.1.5 Usaldusväärsete näitajate kohaselt ei tulene kodumaiste toodete ostmise vähenemine teatud liikmesriikides mitte alati imporditud toodete paremast hinnast ja kvaliteedi suhtest, vaid võib olla seotud muude teguritega. Näiteks on Kesk-Euroopa endistes kommunistlikes riikides peamised suured jaekauplused Lääne-Euroopast pärit kaubandusettevõtjad, kellel on mõistagi eelisuhted nende riikide tarnijatega, kus nad juba varem tegutsesid ja kus asuvad tihtipeale nende ostukeskused uute riikide jaoks.

3.2 Abikõlblikud tooted

3.2.1 Nii preambuli põhjenduses 6 kui ka komisjoni avaldatud ametlikes teabedokumentides märgitakse, et müügiarendussüsteem avatakse edaspidi kõigile ELi toimimise lepingu I lisas loetlemata põllumajandustoodetele (teisesel töötlemisel saadud toiduained), mis on abikõlblikud Euroopa kvaliteedisüsteemides, nagu šokolaad, maiustused, õlu jne. Seda avamist käsitletakse uue süsteemi ühe peamise uuendusena. Ettepaneku artiklis 5, mis on pühendatud abikõlblikele toodetele ja teemadele, seda aga ei märgita, kuna selles määratletakse abikõlblike toodetena vaid I lisas loetletud põllumajandustooted, vein ja piiritusjoogid. See on problemaatiline, kuna nende sätete sisu ei ole selge.

3.2.2 Abikõlblike toodete hulgas on vein ainus, mille teavitamis- ja müügiarendusmeetmed on tingimuslikud. Seatud tingimus seisneb selles, et edendamine peab toimuma samaaegselt teise toote edendamisega. Seda selgitab asjaolu, et ELis toodetud veinidest teavitamine ja nende edendamine on ühtse turukorralduse raames ühises põllumajanduspoliitikas sätestatud abiprogrammide üks põhimeetmeid. Kuid põhimõtet edendada veini koos toiduainetega ohustab kalandus- ja vesiviljelustoodete väljajätmine, mida ometigi mõnede veinidega tavapäraselt koos süüakse. Komitee kutsub üles artiklis 5 neile toodetele tehtavat erandit kaotama.

3.2.3 Teisalt on Euroopa veinid eriti karmis konkurentsisis nn Uue Maailma veinidega, mis toob kaasa tootmise languse Euroopa riikides ja tootmise suurenemise sellistes riikides nagu Tšiili, Argentiina, Lõuna-Aafrika, Austraalia, Ameerika Ühendriigid või koguni Hiina. Sellel on mitmeid põhjuseid, ent üldiselt iseloomustab imporditud veine madalam hind, vähem nn teiseseid eeliseid (väga vähe geograafilisi tähiseid, ametliku kvaliteedikontrolli puudumine, selgelt vähem aastakäigu või tootmispiirkonnaga seonduvaid omadusi, viinamarjasortide piiratud arv jne) ja väga ulatuslik müügiarendustegevus. Lisaks on kolmandate riikide tootjate suutlikkus tarnida korrapäraselt piisav kogus tooteid, mille organoleptilised omadused püsivad muutumatuna ja hind on huvipakkuv, väga ahvatlev suurtele jaekauplustele, kes otsivad seda tüüpi tarnijaid. Euroopa veinisektoril, mis on palju mitmekesisem, on nendele nõudmistele raskem vastata.

3.2.4 Euroopa kvaliteetveinidel on seega vaja veelgi rohkem müügiarendus- ja teavitamismeetmeid, et võimalikud tarbijad teaksid nende suhtelisi eeliseid. Kui Euroopa veinide müügiarenduse toetamine on eespool (punktis 3.2.2) loetletud põhjustel tingimuslik, soovib komitee luua selleks veel ühe täiendava võimaluse lisaks mõne muu põllumajandustoote samaaegsele edendamisele. See alternatiiv võimaldaks siduda veinide edendamise maaturismiga. Nimelt on see veinide müügiarendusviis osutunud mitmes Kesk-Euroopa riigis tõhusaks.

3.2.5 See vastastikku kasulik seos maaturismiga võiks laieneda ka kõigile põllumajandusest ja karjakasvatusest ning kalandusest ja vesiviljelusest pärinevatele toodetele, et muuta maksimaalseks koostoided ja soodustada seeläbi elatusallikate mitmekesistamist maa- ja rannikupiirkondades.

3.3 Lihtprogrammide elluviimine ja haldamine

3.3.1 Määrusega (EÜ) nr 3/2008 kehtestatud süsteemi kohaselt teevad liikmesriikide riigiasutused kaks korda aastas eelvaliku kampaaniatest, mis võiksid saada Euroopa Liidu toetust. Nad edastavad saadud ettepanekud seejärel Euroopa Komisjonile, kes teeb omakorda nendest valiku. Kõnealuse ettepanekuga soovitakse menetlust lihtsustada tänu programmide valiku ühtsele kontaktpunktile – komisjon teeks valiku kord aastas. See lihtsustaks vaieldamatult haldusmenetlust. Siiski hallataks ühest liikmesriigist pärit lihtprogramme jätkuvalt liikmesriigiga kahasse pärast seda, kui komisjon on oma valiku teinud.

3.3.2 Komitee soovib, et organisatsioonide kandideerimistaotlused ELi toetuse saamiseks esitataks komisjoni ühtsesse kontaktpunkti, mis edastaks enne oma otsuse langetamist teabe kandideerimise kohta sellele liikmesriigile, kust taotluse esitanud organisatsioon pärit on.

3.3.3 Vana süsteemi kohaselt võis Euroopa Liit rahastada poole kampaaniakuludest. Kampaania algatanud kutseorganisatsiooni panus pidi moodustama vähemalt 20 % kuludest. Liikmesriigid pidid kandma hoolt ülejäänud rahastamise eest⁽⁴⁾. Teatud juhtudel (näiteks Euroopa kooliõpilastele suunatud puu- ja köögivilja müügi edenduses) võis Euroopa Liidu panus ulatuda 60 %ni kuludest.

3.3.4 Määruse ettepanekus kavandatud süsteemis kaasrahastavad programme vaid ettepaneku teinud organisatsioon ja Euroopa Liit. Riigiasutustel ei ole seega enam kohustust (ega võimalust) programmide kuludesse panustada.

3.3.5 ELi rahaline panus võib ulatuda 50 %ni programmi kuludest, ent seda võib tõsta 60 %-ni mitut riiki hõlmavate programmide, ühele või mitmele kolmandale riigile suunatud programmide ning Euroopa haridusasutustes õppivatele lastele suunatud puu- ja köögivilja müügi edendusmeetmete puhul.

3.3.6 Komitee hindab nende juhtude arvu suurendamist, mis on abikõlblikud ELi rahastamisele 60 % ulatuses programmi maksumusest. Sellegipoolest on ettepaneku teinud organisatsiooni panus ilmselgelt suurem kui varasemas süsteemis, kuna riigiasutused ei saa enam osaleda. See mõjub kindlasti pärssivalt piiratud vahenditega organisatsioonidele ja selle tagajärjena võivad suhteliselt rikkad organisatsioonid saada teavitamis- ja müügi edendusmeetmete toetusüsteemist endisest rohkem kasu.

3.3.7 Komitee arvates on seega soovitatav, et riigiasutustele jäetaks võimalus osaleda müügi edendusmeetmete kuludes (kuni 30 % ulatuses) ja seda vähemalt juhul, kui liikmesriigid osalevad programmide haldamisel (lihtprogrammid).

3.3.8 Samuti näib soovitatav lubada ELi suuremat rahastamist (60 % kuludest) ELi haridusasutustes õppivatele lastele mõeldud piima teavitamis- ja müügi edendusmeetmete puhul. Tervisliku ja tasakaalustatud toitumise jaoks on tänapäeva lastel vaja tarbida lisaks puu- ja köögiviljale ka rohkem piima ja piimatooteid.

Brüssel, 30. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Määrus (EÜ) nr 3/2008, artikli 13 lõige 3.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse seoses lossimiskohustusega nõukogu määrusi (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2187/2005, (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1098/2007, nr 254/2002, (EÜ) nr 2347/2002 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1434/98”

COM(2013) 889 final – 2013/0436 (COD)

(2014/C 311/11)

Raportöör: **Gabriel Sarró Iparraguirre**

13. jaanuaril 2014 otsustas Euroopa Parlament ja 16. jaanuaril 2014 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 43 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmistes küsimuses:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse seoses lossimiskohustusega nõukogu määrusi (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2187/2005, (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1098/2007, nr 254/2002, (EÜ) nr 2347/2002 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1434/98”

COM(2013) 889 final – 2013/0436 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (29. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 199, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Kuna heakskiidetud uude ühisesse kalanduspoliitikasse kuulub uue elemendina lossimiskohustus nii liikide puhul, mida reguleeritakse suurima lubatud väljapüügi (TACi) või kvoodiga, kui ka liikide puhul, millele kohaldatakse referentsalammöötu varude säilitamiseks, peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hädavajalikuks kohandada kõnealuse lossimiskohustusega kehtivaid õigusnorme, mis sunnivad kalureid kalu teatavatel juhtudel vette tagasi heitma.

1.2 Sellegipoolest peab komitee komisjoni ettepanekut liiga keeruliseks ja leiab, et see põhjustab kaluritele seoses lossimiskohustuse täitmisega ülemäärast ja ebaproportsionaalset lisatööd. Seetõttu tuleks komitee arvates taotleda pragmaatilisemat, selgemat, lihtsamat ja paindlikumat õigusnormi, mis tõepoolest annaks kaluritele aega üleminekuajal muutustega kohanemiseks, ilma et neid karmilt karistataks.

1.3 Komitee väljendab kahetsust selle üle, et on jäänud koostamata eelnev mõjuhindang, milles analüüsitaks lossimiskohustuse rakendamise tulenevaid tagajärgi erinevatele laevastikele.

1.4 Komitee arvates on tehnilised meetmed kalanduse jaoks määrava tähtsusega ning seetõttu tuleb nendekohased otsused langetada otseses koostöös sadamatega. Otsused peavad olema spetsiifilised konkreetsetele olukordadele ja oma olemuselt ajutised ning tuginema kiiretele ja tõhusatele otsustusprotsessidele, mis võimaldavad kohaneda muutuvate asjaoludega ja asjaomaste liikide arenguga.

1.5 Komitee palub kaasseadusandjal võtta arvesse tema tähelepanekuid uute määratluste, püükide koostise, püükide registreerimise, uute kontrollimiskohustuste, kalapüügilubade, lubatud kõikumiste, videovalvekaamerate abil toimuva jälgimise ning sanktsioonide kohta.

2. Taust

2.1 11. detsembril 2013 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta. Määrust rakendatakse alates 1. jaanuarist 2014.

2.2 Selle vastuvõtmisega tunnustati kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 2371/2002, millega kehtestati ühenduse süsteem kalavarude kaitsmiseks ja säästvaks kasutamiseks ühise kalanduspoliitika raames ning mis kehtis 1. jaanuarist 2003 kuni 31. detsembrini 2013.

2.3 Uue määrusega ühise kalanduspoliitika kohta muudeti mitut määrust, otsust ja direktiivi või tunnustati need kehtetuks, et kohandada nende sisu uutele õigusnormidele.

2.4 Neist üks, mida käsitletakse käesolevas arvamuses, on mere bioloogiliste ressursside kaitseks ja säästvaks kasutamiseks võetavaid meetmeid käsitlevas artiklis 15 kirjeldatud lossimiskohustus.

2.5 Juba üksnes uues määruses (EL) nr 1380/2013 sisalduva lossimiskohustuse reguleerimisega seonduvad küsimused toovad endaga kaasa seitsme varasema määruse (EÜ) muutmise ja kaheksanda määruse kehtetuks tunnistamise.

3. Üldised kaalutlused

3.1 Määruses (EL) nr 1380/2013 sisalduva ühise kalanduspoliitika reformi menetlemine kestis algselt kavandatust nii palju kauem, et see jõustus alles ettenähtust aasta hiljem. See tulenes suuremalt jaolt vaidlusi tekitanud lossimiskohustuse (ehk teisisõnu tagasiheitekeelu) kehtestamisest.

3.2 Võib väita, et uue ühise kalanduspoliitika keskne eesmärk on järk-järgult likvideerida saagi vette tagasiheitmine kogu Euroopa Liidu kalanduses, kehtestades lossimiskohustuse.

3.3 Oma ühise kalanduspoliitika reformi käsitlenud arvamuse punktis 1.8 arvas komitee, et vette tagasiheitmise keelu poliitika „on soovitatav eesmärk”, ent pooldas „järkjärgulisemat ja proportsionaalsemat käsitlusviisi vette tagasiheitmise progressiivse vähendamise põhjal, millega samal ajal edendatakse ja stimuleeritakse püügivahendite selektiivsust, meetmeid selle otstarbekalt kasutamiseks lisaväärtusega toodeteks ümbertöötlemise teel ja turustusvõimaluste otsimisega ning kohandatakse kalalaevade ja -sadamate infrastruktuure”.

3.4 Sellega seoses on asjakohane märkida, et ühise kalanduspoliitika algmääruse ettepanekuga kavatseti vette tagasiheitmise keeld kehtestada vastavalt konkreetsetele liikidele 1. jaanuari 2014. aasta ja 31. detsembrini 2015. aasta vahel.

3.5 Euroopa Parlament ja nõukogu jõudsid 2013. aasta lõpus poliitilisele kokkuleppele, mis hõlmas lossimiskohustuse jõustumise uut ajakava, mille alusel hakatakse kohustust järkjärguliselt kohaldama kavandatust pikema ajavahemiku jooksul ehk 1. jaanuari 2015. aasta ja 1. jaanuari 2019. aasta vahel.

3.6 Selleks et lossimiskohustus oleks täidetav, tuleb tühistada või muuta kehtivate tehnilisi, haldus- ja kontrollimeetmeid käsitlevate määruste teatavaid sätteid, mis on lossimiskohustusega vastuolus ning sunnivad kalureid saaki merre tagasi heitma.

3.7 Nõukogu kutsus komisjoni üles hakkama kiiresti tegutsema, et muuta kehtivaid õigusnorme. Komisjoni kava kohaselt töötatakse välja uus tehniliste meetmete raamistik, mis peaks hõlbustama lossimiskohustuse täielikku rakendamist. Uus raamistik ei saa aga ilmselt valmis ajaks, mil esimeste kalavarurühmade suhtes hakkab kehtima kalavarude lossimise kohustus, ehk 1. jaanuariks 2015.

3.8 Seepärast on vaja üleminekuajaperioodil, mil kõnealust uut raamistikku alles arendatakse, kõrvaldada õigusaktidega kõik rakendamist raskendavad õiguslikud ja praktilised takistused.

3.9 Komisjon on nüüd esitanud kõnealuse uue õigusakti, mida komitee peab vältimatuks uue ühise kalanduspoliitika nõuetekohase rakendamise seisukohast ja mida analüüsitakse alljärgnevates punktides.

4. Üldised märkused

4.1 Ettepaneku alguses tehakse mõned muudatused mitut määrust puudutavatesse ühistesse määratlustesse, nagu uue mõiste „juhupüük” lisamine või termini „lossitava kala alammõõt” muutmine terminiks „referentsalammõõt”.

4.2 Enamiku tehniliste meetmete määrustesse tehtavate muudatuste eesmärk on kaotada saagi vette tagasiheitmise kohustus, mis praeguste õigusnormidega kehtestati kolmel põhjusel:

— saagi koostist reguleerivate eeskirjade mittetäitmine;

— lossitava kala alammõõdu saavutamata jätmine;

— kaaspüüki reguleerivate sätete mittetäitmine.

4.3 Komisjon teeb ettepaneku, et vette tagasiheitmise kohustus jääks edaspidigi kehtima kogu saagi suhtes, millele ei kohaldata lossimiskohustust, ning välja arvata erandite abil see, mille suhtes hakkab kehtima lossimiskohustus ja mis lisaks tuleb kvootidesse sisse arvutada.

4.4 Komitee arvates on tehnilised meetmed kalanduse jaoks määrava tähtsusega ning seetõttu tuleb nendekohased otsused langetada otseses koostöös sadamatega. Otsused peavad olema spetsiifilised konkreetsetele olukordadele ja oma olemuselt ajutised ning tuginema kiiretele ja tõhusatele otsustusprotsessidele, mis võimaldavad kohaneda muutuvate asjaoludega ja asjaomaste liikide arenguga. ELi otsustusprotsess seda aga kahjuks ei võimalda.

4.5 Komitee peab määruse ettepanekut väga keeruliseks ja leiab, et see põhjustab kaluritele seoses lossimiskohustuse täitmise ülemäärast ja ebaproportsionaalset lisatööd. Seetõttu on komitee arvates vaja pragmaatilisemat, selgemat, lihtsamat ja paindlikumat õigusnormi, mis annaks kaluritele üleminekuaja muutustega kohanemiseks – nii nagu on tehtud mujal maailmas –, ilma et neid karmilt karistataks. Sellest tulenevalt peab komitee õigustamatuks uusi kontrollimismeetmeid, millega soovitakse tagada õigusnormidest täiuslik kinnipidamine alates selle esimesest kehtivuspäevast, kuigi normide kohta puuduvad igasugused varasemad kogemused.

4.6 Sellega seoses väljendab komitee kahetsust selle üle, et on jäänud koostamata eelnev mõjuhinnang, milles analüüsitaks lossimiskohustuse rakendamise tulenevaid tagajärgi erinevatele laevastikele. Komitee leiab, et see oleks eriti vajalik piirkondliku kalandusorganisatsiooni juhtimisel ELi välistes püügipiirkondades toimuva pelaagilise püügi puhul, mille jaoks on vaja põhjalikku eeluuringut, et ELi õigusakte ühtlustatult kohaldada ning arvestada neis piirkondlikes kalandusorganisatsioonides juba kehtivate eeskirjadega, nii et ELi välistes püügipiirkondades tegutsevatele ELi kalalaevastikele ei tekitataks ebasoodsamat olukorda ega ohustataks nende konkurentsivõimet.

5. Konkreetsete märkused

5.1 „Juhupüügi” all mõistetakse selliste mereorganismide soovimatut püüki, mille püüdmine on teatavate asjaolude korral keelatud. Komitee peab mõiste määratlust lihtsaks, ent mitte väga rahuldavaks, sest üldjuhul on tegemist vältimatute ja väärtuslike mittesihthikidega, mida kvootide jaotamise ja teiste eeskirjade tõttu ei tohtinud asjaomased ettevõtjad asjaomaste püügivahenditega püüda. Komitee peab asjakohasemaks määratleda seda „juhupüügina, mis ei täida täies ulatuses kehtivaid eeskirju”.

5.2 „Kalavarude kaitseks kehtestatud alammõõdu” määratluse puhul aga on hetkel tegemist pelgalt nimetuse muutmisega: kalavarused, mis on kehtestatud mõõdust väiksemad ja mis on hõlmatud lossimiskohustusega, tuleb lossida eraldi ja kontrollitult tagamaks, et need ei satuks turustusvõrku, samal ajal, kui lossimiskohustusega hõlmamata kala heidetakse ka edaspidi tagasi vette. Komitee leiab, et tuleks kasutada veamarginaale, arvestades tehnilist keerukust, mis kaasneb lossitava kala kaitseks kehtestatud alammõõtude täpse eristamisega erinevate lossimiskohustusega hõlmatud liikide jaoks, kuna vastasel juhul põhjustataks suurt õiguslikku ebakindlust.

5.3 Saagi koostist reguleerivatest muudetud sätetest, millega praegu kohustatakse lossimiskohustusega hõlmatud kalaliike lossima, ei nähtu mõnel juhul selgelt, kas kõnealust juhupüügina püütud kala tuleb arvesse võtta saagi koostise arvutamisel. Sellega seoses tekib komitee arvates probleem, kui tehakse kindlaks, milliste kvootide arvelt kõnealused saagid arvutatakse. Sellele küsimusele on raske vastata, kui ei ole teada, kui palju paindlikkust toovad endaga kaasa erinevad kavandatud mehhanismid, mil viisil hakkab tulevikus arenema kvootide vahetamine liikmesriikide vahel ning millist poliitikat hakkab rakendama komisjon TACide (suurima lubatud väljapüük) kindlaksmääramisel erinevate liikide jaoks mitme liigiga püügipiirkondades. Kui kriteeriumiks seatakse maksimaalne jätkusuutlik saagikus, siis tekib tasakaalunihkeid, mis viivad teatavate kvootide üldise nappuseni, põhjustades paljudes püügipiirkondades kala puudujääki.

5.4 Püükide ja vette tagasiheitmise registreerimine

5.4.1 Püügipäeviku täitmist ja esitamist käsitlevat määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklit 14 kavandatakse muuta nii, et artikli lõikest 1, milles enne oli kirjas „märkides konkreetset ära kõik püütud ja pardal hoitud kogused liikide kaupa, kui kogus on suurem kui 50 kg eluskaalu ekvivalenti”, jäetakse kõnealune kriteerium nüüd välja. Komitee arvates muudab selline meede töö palju keerulisemaks, eelkõige väikeste kalalaevade puhul, kuigi seda punkti kohaldatakse üksnes kalalaevade suhtes, mille kogupikkus on 10 meetrit või rohkem. Kui eesmärk on andmete parandamine, siis seda saaks piisava täpsusega teha proovivõtude abil.

5.4.2 Samuti leiab komitee, et punkti f muutmise, millega kehtestatakse nõue registreerida „eraldi kirjena kogused või üksikisendid alla kohaldatava referentsalammõõdu”, võib vahel ka olla ebaproportsionaalne ülesanne, eeskätt väikesemahulise laevastiku jaoks.

5.4.3 Lõikes 4 oli sätestatud, et „[ü]henduse kalalaevade kaptenid registreerivad püügipäevikus samuti kõik hinnangulised vette tagasi lastud kogused üle 50 kg eluskaalu ekvivalenti mis tahes liikide puhul”. Komitee on seisukohal, et ka kõnealusest lõikest 50 kilogrammile viite väljajätmisega kaasneb märkimisväärne töökoormus, mille kohta hinnanguid ei ole esitatudki. On vaja arvestada sellega, et tekst käib kõigi – nii lossimiskohustusega hõlmatud kui ka sellega hõlmamata – kalaliikide kohta.

5.5 Komitee peab eriti tähelepanuväärseks uut kontrollimiskohustust, mis kehtestatakse kaptenitele määruse (EÜ) nr 850/98 artikli 15 lõikega 3, kuna ei saa prognoosida, milliseks kujuneb teatava kalalaeva saak ühe püügireisi jooksul, ega nõuda kaptenitelt selgeltnähtavate oskusi. Ehkki sõnastus jääb kõnealuse nõude praktiliste tulemuste või selle täitmata jätmise osas ebaselgeks, võiks seda siiski kohaldada kaptenite karistamiseks või mis tahes tülküsimuse raskendamiseks. Seetõttu leiab komitee, et kõnealune, suurt õiguslikku ebakindlust põhjustada võiv lõige tuleks tekstist välja jätta.

5.6 Komitee on seisukohal, et kohustusliku individuaalse kalapüügiloa omamise nõue tundub lossimiskohustusega hõlmatud kalalaevade puhul olevat veidi üleaarne, kuna see puudutaks suurt arvu väikeseid laevu ja tekitaks tohutut bürokraatiat, arvestades liikmesriikide kehtestatud täiendavaid teatamismõndeid. Komitee arvates tuleks kõnealusest loa omamise nõudest välja arvata laevad, mille püügireisid ei kesta kauem kui üks päev.

5.7 Muud täiendavad kontrollimiskohustused

5.7.1 Uusi kontrollimiseeskirju hakatakse üldiselt kohaldama kõigis püügipiirkondades ning nii suurte kui ka väikeste laevade suhtes. Komitee kordab, et kõnealused meetmed on eriti ebakohased väikeste laevade puhul, kuna nendega kaasnevad tohutu halduskoormus tööstuse ja haldusasutuste jaoks ning praktilist laadi raskused laevade pardal töötamise jaoks.

5.7.2 Komisjon teeb ettepaneku väiksematest kaladest koosneva saagi eraldi ladustamiseks, sätestades, et „saak [...] pannakse iga kalaliigi kaupa eraldi kastidesse, lahtritesse või konteineritesse, mis on eristatavad muudest kastidest, lahtritest või konteineritest“. Komitee on seisukohal, et kõnealune meede võiks osutada teostatavaks väikeste laevade puhul ning et nõudest nende kalalaevade kavandatud osaline väljaarvamine, mille üldpikkus on alla 12 meetri, ei tundu olevat piisav. Seepärast leiab komitee, et nõudest tuleks sõltumata nende suurusest välja arvata vähemalt kõik kalalaevad, mille püügireisid kestavad ühe või kaks päeva.

5.8 Sanktsioonid ja vaatelejad

5.8.1 Määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 90 lõike 1 punkti c kavandatud sõnastuse kohaselt määratletakse lossimiskohustuse mis tahes eiramine tõsise rikkumisena. Komitee peab sellist määratlust liiga karmiks ja ülearuseks ning leiab, et see tuleks ettepaneku tekstist välja jätta.

5.8.2 Kuigi samas artiklis täpsustatakse, et konkreetse rikkumise raskuse määrab kindlaks asjaomase liikmesriigi pädev asutus, on komitee seisukohal, et eeskirjad osutuvad niivõrd keerukaks ja raskesti täidetavaks, et ükski kapten – ükskõik millesse laevastikku ta ka kuuluks – ei saaks enam kindel olla selles, et ta ei tee tahtmatult väikeseid rikkumisi.

5.9 Komitee arvates on mõistlik lubada suuremaid kõikumisi väikese saagi puhul. Sellegipoolest leiab komitee, et kavandatud kõikumised ei ole realistlikud, eriti siis, kui arvestada 50 kilogrammi koguste piirmäära kaotamist ümberlaadimisdeklaratsioonidest ja kõikide vette tagasi lastud koguste registreerimise nõuet. Selle asemel teeb komitee ettepaneku pidada läbirääkimisi uute kõikumismäärade üle ja arutada neid eraldi igas püügipiirkonnas.

5.10 Komisjoni kohaselt vastab elektroonilist kaugseiresüsteemi (isegi kui see praegu ei ole kohustuslik) käsitleva jaotise lisamine vajadusele luua raamistik kõnealus süsteemi reguleerimiseks. Uus süsteem lisanduks kontrollimeetmeid käsitlevas määruses praegu juba sätestatud süsteemidele. Komitee arvates tuleks kaugseiresüsteem selgemalt määratlada ja täpselt piirata, millistel tingimustel seda tuleks kohustuslikult kasutada.

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse veiste, sigade, lammaste, kitsede ja hobuslaste liiki kuuluvate põllumajandusloomade kloonimist”

COM(2013) 892 final – 2013/0433 (COD)

„Ettepanek: nõukogu direktiiv kloonloomadest saadud toidu turulelaskmise kohta”

COM(2013) 893 final – 2013/0434 (A P P)

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus uuendtoidu kohta”

COM(2013) 894 final – 2013/0435 (COD)

(2014/C 311/12)

Raportöör: **José María Espuny Moyano**

16 jaanuaril 2014 otsustas Euroopa Parlament ja 15. ja 17. jaanuaril 2014 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 43, 403 ja 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse veiste, sigade, lammaste, kitsede ja hobuslaste liiki kuuluvate põllumajandusloomade kloonimist”

COM(2013) 892 final – 2013/0433 (COD)

„Ettepanek: nõukogu direktiiv kloonloomadest saadud toidu turulelaskmise kohta”

COM(2013) 893 final – 2013/0434 (APP)

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus uuendtoidu kohta”

COM(2013) 894 final – 2013/0435 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 1. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (30. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5 komitee liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Kloonimine

1.1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab vajalikuks ja asjakohaseks reguleerida loomade kloonimist Euroopa Liidus, et tagada põllumajandustootjatele ühesugused tootmistingimused, kaitstes samaaegselt loomade tervist ja heaolu ning tarbijate ootusi.

1.1.2 Arvestades kodanike ja tarbijaorganisatsioonide vastuseisu ja tehniliste teadmiste ebapiisavust, toetab komitee loomade kloonimise ja kloonitud põllumajandusloomade impordi peatamist Euroopa Liidus.

1.1.3 Komitee märgib, et nimetatud peatamine ei lähtu teadaolevatest terviseriskidest, vaid eetika ja loomade heaoluga seotud küsimustest.

1.1.4 Komitee leiab, et kloonimist teaduslikel eesmärkidel ei tohi keelata juhul, kui selle meetodi kasutamine on põhjendatud.

1.1.5 Komitee on seisukohal, et peatamine tuleks läbi vaadata edaspidi, võttes arvesse liikmesriikide kogemusi õigusakti rakendamisel, teaduse ja tehnika arengut, rahvusvahelist arengut ning kodanike ja tarbijaorganisatsioonide arvamust.

1.1.6 Komitee kahtleb, kas tõesti on olemas piisavad meetodid eristamiseks eelkõige imporditud toodete puhul kloonitud loomi loomadest, kes on kasvatatud ELis praegu lubatud meetoditega. Sellega seoses nõuab komitee, et imporditud toodetelt nõutaks täielikku jälgitavust (mis on ainuke usaldusväärne garantii looma päritolu kohta) kui terviseriskide juhtimise üht asendamatu aspekti.

1.1.7 Komitee rõhutab veel kord, et ELis kohaldatavaid õigusakte tuleb kohaldada sama rangelt ka imporditud loomadele, et ELi põllumajandustootjad ei jääks kolmandate riikide põllumajandustootjatega võrreldes ebasoodsamasse olukorda.

1.1.8 Komitee leiab, et kloonimine võib endast kujutada ohtu kvaliteettoodetele ning Euroopa majandusahela ja toiduainete tarneahela jätkusuutlikkusele. Lisaks on oht, et põllumajanduslikel eesmärkidel kloonimise leviku tagajärjel läheb rikkus töötajatelt ja tootjatelt üle patendiomanikest teaduskeskustele.

1.2 Kloonloomadest saadud toidu turustamine

1.2.1 Komitee peab vajalikuks ja asjakohaseks kehtestada selged sätted kloonloomadest saadud toidu turulelaskmise ajutise keelu kohta, et võtta arvesse kodanike ja tarbijaorganisatsioonide erinevat tundlikkuse taset.

1.2.2 Komitee toetab loomade kloonimise peatamist täiendava meetmena ka kloonloomadest saadud toidu turustamise peatamist Euroopa Liidus.

1.2.3 Komitee on seisukohal, et peatamine tuleks läbi vaadata edaspidi, võttes arvesse liikmesriikide kogemusi õigusakti rakendamisel, teaduse ja tehnika arengut, rahvusvahelist arengut ning kodanike ja tarbijaorganisatsioonide arvamust.

1.2.4 Komitee märgib, et arvestades seda, et loomade kloonimine on lubatud teatud ELi-välistes riikides, peavad liikmesriigid võtma kõik sobivad meetmed, et vältida neis kolmandates riikides toodetud kloonloomadest saadud toidu importi Euroopa Liitu.

1.2.5 Komitee väljendab muret selle pärast, et puuduvad asjakohased süsteemid tuvastamiseks kloonloomadest saadud liha ja piima olemasolu kolmandatest riikidest imporditud toiduainetes. Sellega seoses nõuab komitee, et imporditud toodetelt nõutaks täielikku jälgitavust (mis on ainuke usaldusväärne garantii selle päritolu kohta) kui terviseriskide juhtimise üht asendamatu aspekti.

1.2.6 Komitee tunnustab vajadust kaitsta tarbijate usaldust. Arvestades, et puuduvad piisavalt kindlad analüütilised vahendid kloonide eristamiseks tavapärastest järglastest ning selged ja kindlad jälgitavus- ja märgistamissüsteemid, siis hoiatab komitee võimaliku tulevase negatiivse mõju pärast loomsete saaduste turule.

1.3 Uuendtoit

1.3.1 Komitee peab vajalikuks ja otstarbekaks ajakohastada uuendtoitu käsitlevaid õigusakte, sest see ei tooks kaasa mitte ainult suurema õiguskindluse, vaid ka suurema toiduohutuse. Seepärast toetab komitee komisjoni ettepanekut, kuigi arvestada tuleks mõne soovitusega.

1.3.2 Komitee leiab, et uuendtoidu staatust, mis põhineb määratlusel „toit, mida [...] pole liidus inimtoiduna olulisel määral kasutatud”, tuleb paremini täpsustada, kehtestades selleks sobivad kriteeriumid.

1.3.3 Komitee on seisukohal, et tuleb hoolikalt analüüsida mõju, mida avaldaks ettepanekus kaalutav üldloa andmisel põhinev mudel, mis mingil juhul ei tohi kahjustada tulevast innovatsiooni.

1.3.4 Komitee leiab, et kolmandatest riikidest pärit traditsioonilisele toidule loa andmise menetlus peaks olema lihtsam ja tuginema selgetele kriteeriumidele, mis võimaldavad tõendada „toidu ohutu kasutamise kogemust kolmandas riigis”, millest ettepanekus räägitakse.

1.3.5 Komitee leiab, et ELi loetelud peavad olema selged, ajakohastatud ja nii tarbijate kui ka ettevõtjate jaoks lihtsalt konsulteeritavad. Neisse loeteludesse tuleb hõlmata lisaks uuendtoidule ja kolmandatest riikidest pärit luba omavale traditsioonilisele toidule ka need juhud, kus taotletud loa andmisest on keeldutud, koos keeldumise põhjustega. Nii paraneks läbipaistvus ja oleks tagatud vajalik õiguskindlus.

1.3.6 Komitee märgib, et loetelu läbivaatamiseks ei ole sätestatud mingit süsteemi ega tähtpäeva, ning soovib seega, et määruses kehtestataks mehhanism loetelu vajaduse korral läbivaatamiseks.

1.3.7 Komitee leiab, et ametiasutused peavad toetama ettevõtete jõupingutusi teadus-, arendus- ja uuendustegevuses, tagades andmete nõuetekohase kaitse. Seepärast soovib komitee, et kriteerium, mis nimetatud kaitset põhjendab, lähtuks taotlejast, mitte komisjoni arvamusest taotluse kohta.

1.3.8 Komitee märgib, et üleminekumeetmetega tuleb hõlmata ka need tooted, mis määruse jõustumise kuupäeval määruses kehtestatud tingimusi ei täida.

2. Ettepanekute kokkuvõte

2.1 Kloonimine

2.1.1 Ettepanekuga kehtestatakse eeskirjad ELis põllumajandusloomade kloonimise kohta ning kloonembrüote ja kloonloomade turulelaskmise kohta.

2.1.2 Selles kontekstis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „põllumajandusloom” – loom, keda peetakse ja paljundatakse toidu, villa, naha või karusnaha tootmiseks või muul põllumajanduslikul eesmärgil. See ei hõlma eranditult muudel eesmärkidel, nagu teadusuuringud, ravimite ja meditsiiniseadmete tootmine, haruldaste või ohustatud liikide säilitamine, spordi- ja kultuurisündmustel kasutamine, kasvatatavaid loomi;
- b) „kloonimine” – loomade mittesugulise paljundamise tehnoloogia, mille käigus teatava looma keharakust eraldatud rakutuum viiakse munarakku, millest eelnevalt on tuum eraldatud, et luua geneetiliselt identseid embrüoid („kloonembrüo”), mille võib seejärel siirdada asendusemasloomasse, et saada geneetiliselt identsete loomade („kloonloom”) populatsioon;
- c) „turulelaskmine” – looma või toote esmakordne siseturul kättesaadavaks tegemine.

2.1.3 Liikmesriigid keelavad ajutiselt loomade kloonimise ning kloonitud embrüote ja loomade turulelaskmise.

2.1.4 Keelu kohaldamisalast jäetakse sõnaselgelt välja muudel eesmärkidel, nagu teadusuuringud, ravimite ja meditsiiniseadmete tootmine, haruldaste või ohustatud liikide säilitamine, spordi- ja kultuurisündmustel kasutamine, kasvatatavad loomad.

2.1.5 Liikmesriigid määravad kindlaks karistused, mida kohaldatakse kõnealuse direktiivi kohaselt vastuvõetud riiklike õigusnormide rikkumise korral.

2.2 Kloonloomadest saadud toidu turustamine

2.2.1 Ettepanekus võetakse arvesse tarbijate muret seoses kloonloomadest toodetud toidu kasutamisega.

2.2.2 Ettepanekus kehtestatakse kloonloomadest saadud toidu turulelaskmise ajutine keeld.

2.2.3 Ettepanekus kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „kloonimine” – loomade mittesugulise paljundamise tehnoloogia, mille käigus teatava looma keharakust eraldatud rakutuum viiakse munarakku, millest eelnevalt on tuum eraldatud, et luua geneetiliselt identseid embrüoid („kloonembrüo”), mille võib seejärel siirdada asendusemasloomasse, et saada geneetiliselt identsete loomade („kloonloom”) populatsioon;

b) „toit” – toit määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklis 2 määratletud tähenduses.

2.2.4 Keelatakse loomse päritoluga toidu importimine kolmandatest riikidest, kus kloonidest saadud toitu võib seaduslikult turustada või eksportida, välja arvatud juhul, kui on täidetud impordi eritingimused.

2.2.5 Selle ettepanekuga tagatakse kloonloomadest saadud toidu, nagu liha või piima, mittelaskmine ELi turule.

2.2.6 Liikmesriigid määravad kindlaks karistused, mida kohaldatakse kõnealuse direktiivi kohaselt vastuvõetud riiklike õigusnormide rikkumise korral.

2.3 Uuendtoit

2.3.1 Euroopa Liidu esimene uuendtoitu käsitlev õigusakt pärineb aastast 1997 ja seda ajakohastatakse kõnealuse määruse ettepanekuga.

2.3.2 Selle ettepaneku eesmärk on tagada toidu ohutus, kaitsta inimeste tervist ja tagada siseturu toimimine ning toetada samal ajal uuendustegevust toiduainesektoris.

2.3.3 Ettepanekuga püütakse lihtsustada lubade andmise korda, et parandada selle tõhusust ja läbipaistvust. Lisaks on muudetud selgemaks uuendtoidu määratlus, võttes arvesse toitu mõjutavaid uusi tehnoloogiaid.

2.3.4 Ettepanekuga kehtestatakse kiirem ja proportsionaalsem ohutuse hindamise menetlus kolmandatest riikidest pärit traditsioonilise toidu puhul, mida kogemuste põhjal võib pidada ohutuks.

2.3.5 Ettepanekus säilitatakse uuendtoidu määratluse kehtivad üldkriteeriumid:

a) toit, mida kuni 1997. aasta 15. maini pole liidus inimtoiduna olulisel määral kasutatud ning mis hõlmab eelkõige järgmist:

i) toit, mille tootmisel on kasutatud uut tootmisprotsessi, mida pole liidus toidu tootmiseks kasutatud enne 15. maid 1997 ja mis põhjustab kõnealuse toidu koostise või struktuuri olulisi muutusi, mis mõjutavad selle toiteväärtust, omastatavust või ebasoovitavate ainete sisaldust;

ii) määruse (EL) 1169/2011 artikli 2 lõike 2 punktis t määratletud tehisanomaterjal;

iii) direktiivi 2002/46/EÜ, määruse (EÜ) nr 1925/2006 või määruse (EL) nr 609/2013 kohaselt kasutatavad vitamiinid ja mineraal- ja muud ained, kui:

on kasutatud uut tootmisprotsessi, nagu on osutatud käesoleva lõike punktis i), või kõnealused ained sisaldavad tehisanomaterjale või koosnevad nendest;

iv) toiduained, mida kasutati liidus enne 15. maid 1997 üksnes toidulisandites, kui need on ette nähtud kasutamiseks muudes toiduainetes kui toidulisandites, mis on määratletud direktiivi 2002/46/EÜ artikli 2 punktis a;

2.3.6 Samuti sisaldab ettepanek teiste põhimõistete määratlusi nagu „kolmandatest riikidest pärit traditsiooniline toit” ja „toidu ohutu kasutamise kogemus”.

2.3.7 Uuendtoidu ohutust tuleb hinnata ja selle jaoks luba anda ühtlustatud menetluse alusel.

2.3.8 Sätestatakse, et ELi turule võib lasta ainult ELi loetellu kantud ja järgmistele tingimustele vastavat uuendtoitu:

— olemasolevate teaduslike tõendite kohaselt ei põhjusta see probleeme tervisele;

— see ei eksita tarbijat;

— kui uuendtoit on ette nähtud muu toidu asendamiseks, ei erine see asendatavast toidust määral, mis oleks tarbijale toitaineliselt vähemväärtuslik.

2.3.9 Kehtiv individuaalsete lubade süsteem asendatakse üldlubade andmise süsteemiga.

2.3.10 Kõik uuendtoidu loataotlused tuleb esitada komisjonile, kes taotleb seejärel Euroopa Toiduohutusametilt (EFSA) riskihindamise kohta teaduslikku arvamust. Selle arvamuse alusel otsustab komisjon uuendtoidu kandmise liidu uuendtoitude loetelusse. Selles ülesandes abistab komisjoni toiduahela ja loomatervishoiu alaline komitee (CPCASA).

2.3.11 Kolmandatest riikidest pärit traditsioonilise toidu jaoks kehtestatakse ohutu kasutamise kogemusel (toidu kasutamine on olnud kolmandas riigis vähemalt 25 aastat ohutu) põhinev riskihindamis- ja riskijuhtimismenetlus.

2.3.12 Juhul kui kolmandast riigist pärit traditsioonilise toidu ohutuse kohta esitatakse põhjendatud vastuväited, peab EFSA toitu hindama, millele järgneb menetlus, mis on sarnane standardse loaandmismenetlusega, kuid mille tähtsajad on lühemad. Komisjon võib EFSA arvamust silmas pidades kehtestada uuendtoidu turustamisjärgse järelevalve, kui see on vajalik toiduohutuse tagamiseks.

2.3.13 Ettepanekus antakse nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel õigus andmekaitsele maksimaalselt viieks aastaks.

2.3.14 Liikmesriigid määravad kindlaks karistused, mida kohaldatakse kõnealuse määruse kohaselt vastuvõetud riiklike õigusnormide rikkumise korral.

3. Üldised märkused

3.1 Kloonimine

3.1.1 Komitee toetab direktiivi ettepanekut, kuid leiab – arvestades olemasolevate tehniliste ja teaduslike andmete ebapiisavust, loomade heaoluga seotud probleeme ning kodanike ja tarbijate vastuseisu kloonimisele –, et tulevikus on õigel ajal vaja loomade kloonimise ajutine keeld uuesti läbi vaadata, arvestades teaduse ja tehnoloogia arengut, rahvusvahelist maastikku ja asjaomaste sektorite vajalikku konkurentsivõimet.

3.1.2 Komitee tuletab meelde, et liikmesriigid on kohustatud kindlustama „et loomaomanikud või -pidajad võtavad kõik asjakohased meetmed, et tagada nende hoole all olevate loomade heaolu ja seda, et nendele loomadele ei põhjustata tarbetut valu, kannatusi ega vigastusi“⁽¹⁾.

3.1.3 Komitee peab väga oluliseks rõhutada EFSA otsustavat rolli nende võimalike ohtude hindamisel, mis seostuvad loomade kloonimise tehnoloogia kasutamisega, ja tema panust otsuste langetamisse selle tehnoloogia kasutamise kohta.

3.1.4 EFSA-l on siiski olnud asendusemasloomade ja kloonide enda tervisega seotud loomade heaolu probleeme (palju aborte, platsenta vääraltitlused, ühe klooni saamiseks implantaadid mitmele asendusemasloomale, ebatavaliselt suured järglased ja neonataalsed surmad), muutes kloonimise väga kõrge suremusega tehnikaks.

3.1.5 Kloonimine tekitab probleeme elurikkusele ja ohustab genotüüpi, millega kaasnevad tekkivate riskide ja uute Euroopasse tulevate zoonootilise toimega mõjurite (nt Schmollenbergi viirus) vastupanu probleemid.

3.1.6 Komitee leiab, et kloonimine võib endast kujutada ohtu kvaliteettoodetele ning Euroopa majandusahela ja toiduainete tarneahela jätkusuutlikkusele. Lisaks on oht, et põllumajanduslikel eesmärkidel kloonimise leviku tagajärjel läheb rikkus töötajatel ja tootjatel üle patendiomanikest teaduskeskustele.

3.2 Kloonloomadest saadud toidu turustamine

3.2.1 Komitee tervitab direktiivi ettepanekut ning tunnistab olemasolevate tehniliste ja teaduslike andmete ebapiisavust, loomade heaoluga seotud probleeme ning kodanike ja tarbijaorganisatsioonide vastuseisu kloonimisele, kuid leiab, et tulevikus on õigel ajal vaja loomade kloonimise ajutine keeld uuesti läbi vaadata, arvestades teaduse ja tehnoloogia arengut, rahvusvahelist maastikku ja asjaomaste sektorite vajalikku konkurentsivõimet.

3.2.2 Komitee tunnistab vajadust kaitsta tarbijate usaldust. Arvestades, et puuduvad piisavalt kindlad analüütilised vahendid kloonide eristamiseks tavapärastest järglastest ning selged ja kindlad jälgitavus- ja märgistamissüsteemid, siis hoiatab komitee võimaliku tulevase negatiivse mõju pärast loomsete saaduste turule.

3.2.3 Komitee juhib tähelepanu sellele, et kloonimistehnoloogia abil toodetud toidu turustamisloa saamiseks ei ole seni esitatud ühtki taotlust.

⁽¹⁾ Nõukogu direktiiv 98/58/EÜ (artikkel 3).

3.2.4 Komitee rõhutab EFSA rolli nende võimalike ohtude hindamisel, mis seostuvad kloonimistehnoloogia kasutamisega.

3.2.5 Komitee rõhutab, et EFSA tehtud analüüsid ei ole viiteid selle kohta, et kloonide ja nende järglaste liha ja piima ohutus erineks tavapärasel viisil aretatud loomade omast.

3.2.6 Kloonloomadest saadud toidu turustamise peatamine ei lähtu teadaolevatest terviseriskidest, vaid eetika ja loomade heaoluga seotud küsimustest.

3.3 *Uuendtoit*

3.3.1 Komitee tervitab ettepanekut vaadata läbi kehtiv uuendtoitu käsitlev õigusakt, kuna see pärineb 1997. aastast ja viimasel 17 aastal on tehtud olulisi uuendusi.

3.3.2 Komitee leiab, et ettepanek peab olema piisavalt selge ja täielik, et ettevõtjad saaksid seda kohaldada.

3.3.3 Komitee on seisukohal, et ühtse turu arenguks on vajalik ja asjakohane kehtestada tsentraliseeritud loaandmismenetlus ja ühtlustatud karistussüsteem.

3.3.4 Komitee tervitab komisjoni EFSAle asjakohase rolli andmise eest uuendtoiduga seonduvate ohtude hindamisel, mis tagab nii tarbijate kui ka tööstusharu turvalisuse ja kaitse.

3.3.5 Komitee hinnangul ei ole piisavalt selge mõiste „inimtoiduna olulisel määral kasutatud“.

3.3.6 Komitee peab vajalikuks kehtestada selged kriteeriumid, mis võimaldavad tõendada „toidu ohutu kasutamise kogemust kolmandas riigis“. See on nõue, mis peab olema täidetud kolmandast riigist pärit traditsioonilisele toidule loa andmiseks.

3.3.7 Komitee väljendab muret uuendtoidule loa taotlemisel esitatavate andmete konfidentsiaalsuse pärast.

3.3.8 Komitee peab vajalikuks muuta põhjalikumaks ja selgemaks ettepanekus kavandatud üleminekumeetmed.

3.3.9 Komitee peab oluliseks, et komisjoni abistaks toiduahela ja loomatervishoiu alaline komitee (CPCASA).

4. **Konkreetsed märkused**

4.1 *Kloonimine*

4.1.1 Kloonimistehnoloogiat praegu ELis põllumajandusloomade tootmiseks ei kasutata.

4.1.2 Kloonimine toimub aga sellistes riikides nagu Argentiina, Brasiilia, Kanada ja USA, kuigi need riigid ei ole täpsustanud, mil määral toodetakse seal kloonloomi.

4.1.3 Euroopa Liidu kodanikel on üsna negatiivne ettekujutus kloonimise kasutamisest põllumajandusloomade tootmise eesmärgil.

4.1.4 Arvestades seda, et direktiivi ettepanekus sätestatakse loomade kloonimise ning kloonitud embrüote ja loomade turulelaskmise ajutine keeld, peavad liikmesriigid kehtestama vajalikud näidiste võtmise ja kontrollimeetmed, et tagada kokkulepitud meetme järgimine.

4.1.5 Kõnealuses valdkonnas ei ole veel olemas end õigustanud, tõendatud ja ühtlustatud analüütilist meetodit. Seepärast peab komitee vajalikuks, et komisjon ja liikmesriigid alustaksid selle väljatöötamiseks vajalikku tööd.

4.1.6 Samuti kutsub komitee liikmesriike üles ühtlustama karistusi, mida kohaldatakse rikkumise korral, et vältida leebemate ehk rohkem lubavate piirkondade tekkimist, mis võib viia nende vahel võistlemiseni, kes suudab olla kõige leebem.

4.2 Kloonloomadest saadud toidu turustamine

4.2.1 Arvestades seda, et direktiivi ettepanekus sätestatakse loomade kloonimise ning kloonitud embrüote ja loomade turulelaskmise ajutine keeld, peavad liikmesriigid kehtestama vajalikud näidiste võtmise ja kontrollimeetmed, et tagada kokkulepitud meetme järgimine.

4.2.2 Kõnealuses valdkonnas ei ole veel olemas end õigustanud, tõendatud ja ühtlustatud analüütilist meetodit. Seepärast peab komitee vajalikuks, et komisjon ja liikmesriigid alustaksid selle väljatöötamiseks vajalikku tööd.

4.3 Uuendtoit

4.3.1 Uuendtoidu määratlus

Komitee märgib, et ettepanekus antud uuendtoidu määratlus põhineb tarbimisel ja seda peaks paremini täpsustama, et vältida selliste toitude sattumise kõnealuse määratluse alla, mis ei ole uuendtoidud (nt uue koostisega pitsa).

4.3.2 Olulise muutumise mõiste

Komitee leiab, et tuleks kehtestada üksikasjalikud kriteeriumid, mille alusel oleks võimalik mõista, mida mõeldakse olulise muutuse all, et teha kindlaks, kas teatud uuendtoit kuulub ettepaneku kohaldamisalasse.

4.3.3 Inimtoiduna olulisel määral kasutatud toidu mõiste

Komitee väljendab nõutust mõiste „inimtoiduna olulisel määral kasutatud toit” ees, sest see on ebamäärane (kas piirkonnas? riigis? geograafilisel alal? konkreetse elanikkonna suhtes?).

4.3.4 Tsentraliseeritud loaandmismenetlus

Ühes varasemas arvamuses,⁽²⁾ mis põhiküsimustes endiselt kehtib, märkis komitee sellega seoses järgmist: „Uuendtoidu hindamise ja lubade andmise tsentraliseerimine (Euroopa Toiduohutusamet ja Euroopa Komisjon) on hädavajalik, kuid samuti tuleks kehtestada lihtne, selge, tõhus, üksikasjalik ja kindlate tähtaegadega menetlus [...]”.

Kuigi ettepanekus kehtestatakse teatud tähtajad (nt üheksa kuud EFSA arvamuse vastuvõtmiseks, veel üheksa kuud komisjoni vastava, uuendtoitu lubava rakendusakti eelnõu esitamiseks), on vaja suuremat selgust ja täpsust, nii et ettevõtja teaks esitatud taotluse olukorraga seonduvaid üksikasju.

4.3.5 Loetelud

Nimetatud arvamuses tähendas komitee selles küsimuses järgmist: „Uuendtoitude loetelude koostamine [...] aitab tõsta tarbijate teadlikkust ning annab toidukäitlejatele suurema õiguskindluse. Loeteludel põhinev mudel ei ole midagi uut, sest neid kasutatakse aina sagedamini (piisab, kui vaadata muu hulgas määrust toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta ning määrust vitamiinide, mineraaltoitainete ja teatud muude ainete toidule lisamise kohta).”

⁽²⁾ ELT C 224, 30.8.2008, lk 81.

See märkus on endiselt täielikult jõus, välja arvatud asjaolu, et komisjon kavandab nüüd vaid ühte loetelu, mitte kahte eraldi loetelu.

4.3.6 Intellektuaalomandi kaitse

Nimetatud arvamuses märgib komitee järgmist: „Uuendoidu väljatöötamiseks on ettevõtetel vaja kindlat pühendumist ning investeeringuid teadus- ja arendustegevusse. Seepärast tuleb lisaks lihtsate, kiirete ja majanduslikult soodsate menetluste kehtestamisele kaitsta teadmisi ja lahendusi, nii et see ei takistaks konkurentsivõimet. Andmete kaitse, millele ettepaneku kohaselt ettevõtetel õigus on, ei ole selgelt määratletud (siinkohal viidatakse eelkõige lubadele, tagasilükatud taotlustele jne).”

Lisaks märgitakse kõnealuses arvamuses järgmist: „Tulevasse määrusesse sellise vahendi nagu andmekaitse sissekirjutamine aitaks ettevõtetel tunda end kindlalt majanduslike ja inimressursside suunamisel uute lahenduste arendamisse. Andmekaitse oleks vahend, mis annaks neile olukorras, kus nii turg kui ka tarbijad on üha nõudlikumad, vajaliku kaitse, et nad saaksid jätkuvalt uueneda ja muutuda iga päevaga konkurentsivõimelisemaks.”

Need märkused on jätkuvalt jõus.

Brüssel, 30. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis „Transpordi põhivõrgu ülesehitamine: põhivõrgukoridorid ja Euroopa ühendamise rahastu””

COM(2013) 940 final

(2014/C 311/13)

Raportöör: **Pierre-Jean Coulon**

Kaasraportöör: **Stefan Back**

13 veebruaril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis „Transpordi põhivõrgu ülesehitamine: põhivõrgukoridorid ja Euroopa ühendamise rahastu””

COM(2013) 940 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infotühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. aprillil 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 498. istungjärgul 29.–30. aprillil 2014 (29. aprilli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 209, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab teatist, mis pakub olulist ja asjalikku toetust Euroopa ühendamise rahastu määruse (EL) nr 1316/2013 I lisa I osas määratletud põhivõrgukoridoride ja nende raames määratletud projektide rakendamisele, võttes aluseks kriteeriumid, mis on sätestatud määruses üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnustatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (edaspidi „suunised” – määrus (EL) nr 1315/2013).

1.2 Komiteel on heameel, et komisjon keskendub juhtimissüsteemile kui tõhusa rakendamise peamisele hoovale ja selle pakutavale toetusele põhivõrgukoridoride tegevuskavade kujundamisel, mis on samm koridoride koordineeritud piiriülese planeerimise suunas, et saavutada sidus suutlikkus ja vältida kitsaskohti.

1.3 Komitee toonitab, kui võrd tähtis on, et omavahel suhtleksid üksmeelselt ja tõhusalt koordinaatorid, kelle tegevusel on tõhusa rakendamise seisukohalt otsustav tähtsus, samuti nõuandefoorumid oma töörühmadega, aga eelkõige eri tasandi avaliku ja erasektori sidusrühmad, sh kodanikuühiskond.

1.4 Komitee mõistab, et selge ja ühtse koordineerimise tagamine on äärmiselt suuri nõudmisi esitav ülesanne, kuna põhivõrgukoridoride geograafiline ulatus on väga lai ja vaja on ka kooskõlastamist teiste algatustega, näiteks määruse (EÜ) nr 913/2010 kohaselt loodud raudteekaubaveo koridorid, siseveetranspordi arendamise algatus NAIADES II, meremagistraalid ja Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteem ERTMS, samuti on tarvis kaasata avaliku ja erasektori sidusrühmad. Kuid siiski näib selle probleemi lahendamiseks olevat vahendeid, näiteks töörühmade kasutamine.

1.5 Silmas pidades komitee rolli ELi institutsioonide ja kodanikuühiskonna vahelülina ja võttes arvesse algatust käivitada kodanikuühiskonna osalusega dialoog 2011. aasta transpordipoliitika valge raamatu rakendamise üle, ⁽¹⁾ leiab komitee, et ühe tema esindaja osalemine iga nõuandefoorumi töös pakuks lisaväärtust.

⁽¹⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 170.

1.6 Sellega seoses rõhutab komitee, kuivõrd tähtis on, et juhtimissüsteem oleks arusaadav ja läbipaistev. Komitee on veendunud, et selle olulise eesmärgi saavutamise tagamiseks tehakse piisavalt jõupingutusi, et suurendada üldsuse huvi TEN-T rakendamise vastu ja tema toetust sellele.

1.7 Komitee juhib tähelepanu põhjalike ja erapooletute esialgsete projektuuritingutuste võimalikule rollile, sest need võivad osutada oluliseks elemendiks ka läbipaistva dialoogi raamistikus. Arutada võiks ka vajadust konfliktide lahendamise mehhanismi järele.

1.8 Ent komitee näeb juhtimissüsteemi tõhususes olulisi puudujääke, sest süsteem sõltub iga otsuse langetamisel täielikult liikmesriikide nõusolekust ja seda ei toeta tugev õigusliku jõustamise süsteem juhul, kui suunistes või Euroopa ühendamise rahastu määruuses sätestatud eesmärgid ei rakendata nõuetekohaselt.

1.9 Võttes arvesse juhtimissüsteemi pehme õiguse olemust, mis seisneb selles, et liikmesriikide ja taristu omanike konsensus on vajalik eeltingimus taristu arendamise ja uue taristu ehitamise üle peamiste otsuste langetamisel, muutub eriti oluliseks ELi kaasrahastamine. Komitee leiab, et ELi kaasrahastamist tuleb järjepidevalt kasutada selleks, et jõuda kokkulepetele ehituslepingute ja nende õigeaegse täitmise üle. Seda käsitletakse punktis 4.7.

1.10 Samuti väljendab komitee muret ELi tasandil saadaolevate nappide eelarvevahendite üle, samuti aegluse ja ebaselgete väljavaadete üle, mis näib iseloomustavat arenguid alternatiivsete rahastamismehhanismide osas, näiteks projektivõlakirjad ning avaliku ja erasektori partnerlus.

2. Sissejuhatus

2.1 2013. aasta detsembris võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu suunised ja Euroopa ühendamise rahastu määruse.

2.2 Suunised pakuvad piiriülese mitmeliigilise taristu ülesehitamiseks uut raamistikku, et lihtsustada ELis inimeste ja kaupade ressursitõhusat ja jätkusuutlikku liikuvust eesmärgiga parandada juurdepääsu ja konkurentsivõimet ELis 2030. ja 2050. aastaks seatud sihte silmas pidades.

2.3 Transporditaristuprojektide ja seonduvate prioriteetide kaasrahastamine ELi poolt 2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus on sätestatud Euroopa ühendamise rahastu määruuses.

2.4 Suunistel ja Euroopa ühendamise rahastu määruusel on koos oluline roll 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus püstitatud eesmärkide rakendamisel.

2.5 Komisjoni teatise „Transpordi põhivõrgu ülesehitamine: põhivõrgukoridorid ja Euroopa ühendamise rahastu” (COM (2013) 940 final) (edaspidi „teatis”) peamised eesmärgid on järgmised:

— selgitada, kuidas kavatseb komisjon toetada põhivõrgukoridoride ja nende juhtimisstruktuuri rakendamist;

— esitada teavet olemasoleva eelarve, rahastamisvahendite kujundamise ja rahastamisprioriteetide kohta;

— suunata taotlejaid projekti haldamisel ja teavitada neid komisjoni ootustest.

2.6 Teatisele lisaks avaldas komisjon ka oma talituste töödokumendi, milles on esitatud suunistes sätestatud põhi- ja üldvõrgu kindlaksmääramisel kasutatud kavandamise meetod (SWD (2013)542).

3. Teatise põhielemendid

3.1 Teatises selgitatakse põhivõrgukoridoride rolli ja toimimist. Selles tõstetakse esile Euroopa koordinaatorite ja nõuandefoorumi (mida võimalusel täiendavad töörühmad) rolli nõuandva organi ja ühenduslülina koordinaatori ja ELi liikmesriikide, kõigi tasandite ametiasutuste ja muude sidusrühmade vahel.

3.2 Kirjeldatakse koordinaatori ja nõuandefoorumi rolli tegevuskava koostamisel iga koridori kohta kuni 2014. aasta detsembrini, samuti ka rakendamisse kaasatud liikmesriikide otsustavat rolli protsessis, sealhulgas nõuandefoorumi koosseisu ja tegevuskava heakskiitmisel. Tegevuskava läbivaatamine on kavas 2017. aastal – ehk samal ajal, kui Euroopa Komisjon peab koostama Euroopa ühendamise rahastu rakendamiskava – ning 2023. aastal. Tegevuskavas analüüsitakse koridori hetkeolukorda ja määratletakse vajadused, näiteks kitsaskohad ja koostalitlusvõime probleemid, muu hulgas optimaalse ja säästva mitmeliigilise transpordi ees seisvad haldusalased ja samalaadsed takistused, ning pakutakse lahendusi, ka finantsalaseid.

3.3 Teatises mainitakse põgusalt ka kaht horisontaalse mõõtme koordinaatorit, kes tegelevad meremagistraalide ja Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemiga (ERTMS).

3.4 Samuti rõhutatakse teatise koostööd põhivõrgukoridoride ja määruse (EÜ) nr 913/2010 kohaselt loodud üheksa raudteekaubaveo koridori algatuse vahel, mis peaksid olema esindatud põhivõrgukoridoride nõuandefoorumis. Lisaks mainitakse teisigi projekte. Teatises avaldatakse lootust, et neisse projektidesse kaasatud sidusrühmad huvituvad põhivõrgukoridoride nõuandefoorumitest ja annavad panuse põhivõrgukoridoride tegevuskavasse.

3.5 Marco Polo algatus jätkub, aga seda rahastatakse kui suunistega seotud ja Euroopa ühendamise rahastu määruse alusel rahastatavat innovatiivset ja säästvat kaubaveoteenust.

3.6 Teatises käsitletakse veel Euroopa ühendamise rahastu määruses sätestatud rahastamisprioriteete, seades esikohale põhivõrgukoridoride projektid (piiriülesed lõigud, kitsaskohad ja seos mitme transpordiliigiga). Esitatud on ka ülevaade koridoriväliste rahastamisprioriteetide kohta, sh mõned üldise võrgu projektid.

3.7 Teatises esitatakse toetuste haldamisega seotud põhimõtted ja ootused. Märgitakse, et komisjon jätab endale eelisõiguse projekti osaliselt rahastada, kui see ei vasta kehtestatud prioriteetidele. Projektide viibimine või halb juhtimine võib tuua kaasa rahastamise vähendamise või tagasivõtmise ja ümberjaotamise. Tööde rahastamise intensiivsus Euroopa ühendamise rahastu määruses sätestatud künnise piires rajaneb suuresti kulude-tulude analüüsile ja asjakohasusele põhivõrgukoridoride tegevuskava seisukohalt.

3.8 2014.–2020. aastaks üleeuroopalisele transpordivõrgule eraldatud 26,3 miljardist eurost on 11,3 miljardit eurot eraldatud Ühekuuluvusfondist abi saavatele riikidele. Neile eraldatud summa läheb täielikult Euroopa ühendamise rahastu määruse I lisas eelnevalt määratletud põhivõrguprojektidele asjaomastes riikides. Eraldis on kooskõlas Ühtekuuluvusfondi põhimõtetega igale riigile eraldatava osas suhtes aastatel 2014–2016. Rahastamise intensiivsus on tavapärastest TEN-T künnisest suurem, kuna rakendatakse Ühtekuuluvusfondi põhimõtteid. Muidu on juhtimis- ja haldamisepõhimõtted ühesugused. Erilisi jõupingutusi tehakse selle nimel, et toetada programmi tegevusi Ühekuuluvusfondist abi saavates riikides.

3.9 Lõpetuseks esitatakse teatise lühiülevaade arengukavadest ja rahastamisvahendite arendamiseks eraldatud ressurssidest. Jõutakse järeldusele, et projektile eraldatavad summad sõltuvad suuresti nende vahendite vastuvõtmisest turul.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee avaldab teatise üle heameelt, sest tegu on väärtusliku abiga sidusrühmadele, kes on huvitatud TEN-T võrgu arendamisest. Ehkki selle lisaväärtus võib olla suurim sidusrühmade jaoks, kes on huvitatud Euroopa ühendamise rahastu määruse I lisas määratletud projektidest ja kes kuuluvad või on kaasatud põhivõrgukoridoridesse, pakub see huvi teistelegi osalistele.

4.2 Teatise paljude punktide sõnastuses minnakse kaugemale suuniste ja Euroopa ühendamise rahastu määruse tekstist; teatis parandab sidusrühmade võimalusi planeerimises proaktiivselt osaleda ja seda optimeerida. Komitee märgib, et mitut teatises tõstatatud küsimust on komitee käsitlenud arvamustes suuniste ettepaneku⁽²⁾ ja Euroopa ühendamise rahastu määruse⁽³⁾ kohta.

4.3 Komitee usub, et teatisel on vajalikud eeldused saada kasulikuks vahendiks TEN-T suuniste rakendamise toetamisel ja innustada käitumismudeleid, mis parandavad ühelt poolt piiriülest koostööd asjaomaste poolte vahel ja teiselt poolt koostoiimet teatises märgitud eri programmide vahel.

4.4 Siiski soovib komitee esitada teatud küsimuste selgitamiseks mõned tähelepanekud, et teatis saaks oma otstarvet veelgi tõhusamalt täita.

4.5 Koordinaatorit, põhivõrgukoridori nõuandefoorumit ja iga põhivõrgukoridori tegevuskava hõlmav juhtimisstruktuur suudab kiirendada põhivõrgukoridoride rakendamist ja nende raames määratletud projektide täitmist. Seetõttu on oluline luua juhtimisstruktuur ja tagada selle võimalikult kiire toimima hakkamine. Komitee tervitab sellega seoses komisjoni jõupingutusi juhtimissüsteemi käivitamise kavandamisel ja tegevuskava koostamisel.

4.6 Siinkohal avaldab komitee kahetsust selle üle, et algselt põhivõrgukoridoridele kavandatud juhtimissüsteem on teataval määral nõrgem kui komisjoni suunistes (COM/2011/650 final/2 – 2011/294 (COD)) sätestatud. Komitee leiab, et piisav kontroll rakendamise üle on möödapääsmatu.

4.7 Neid asjaolusid arvesse võttes rõhutab komitee, et eriti tähtis on ehituse kindlaksmääratud kavandamine, mida Euroopa Komisjon, liikmesriigid ja taristuomanikud omavahel koordineerivad ja milles nad kokku lepivad. See on TEN-T edasiarendamiseks otsustav edufaktor. Komitee arvates peaks koordinaatori üks põhiülesanne olema koordineerimise menetluste toetamine, nii et saavutatakse siduvad kokkulepped. Koordinaatorid peaksid kasutama ka oma mõjujõudu, et tagada nende kokkulepete täitmine. ELi rahastamist võiks kasutada selleks, et kindlustada kokkulepete saavutamine ja nende ellu viimine.

4.8 Komitee tervitab avaliku ja erasektori sidusrühmade kaasamise sätteid suuniste artiklis 50, sest see on aluseks dialoogikultuurile, millele viidatakse ka teatises⁽⁴⁾. Komitee juhib tähelepanu, kuivõrd oluline on, et läbipaistvuse ja usalduslikkuse loomiseks käivitatakse võimalikult vara dialoog ka üldsusega.

4.9 Koordinaatori tegevuse osas toonitab komitee koordinaatori ülesannete tähtsust ja selle ametikohaga kaasnevat võimalust lahendada probleeme ja anda panus asjaomase põhivõrgukoridori arengusse. Koordinaatoritel on ka märkimisväärne vastutus tagada, et põhivõrgukoridoride üldine arendamine saaks sujuvalt ühtse, tehniliselt koostalitlusvõimelise, säästva ja tootliku Euroopa ühtse transpordipiirkonna arendamise osaks. Üks oluline eeltingimus selle saavutamiseks on koordinaatorile piisavate sekretariaadiressursside pakkumine.

⁽²⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 130.

⁽³⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 134.

⁽⁴⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 170.

4.10 Komitee toonitab, et nii usaldusväärse kui ka maksimaalse kasuliku sisendi tagamiseks peaksid nõuandefoorumisse kuuluma kõigi sidusrühmade esindajad, sh riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste esindajad, turuosalised, asjaomaste sektorite töötajad, sotsiaalpartnerid ja kasutajad.

4.11 Komitee rõhutab sidususe tagamise tähtsust nii põhivõrgukoridoride tegevuskavade kui ka mitmeaastase tegevuskava koostamisel, mille üle otsustab komisjon Euroopa ühendamise rahastu määruse alusel. Komitee eeldab siiski, et silmas pidades teatise sätestatud ühiseid prioriteete ja Euroopa ühendamise rahastu määruse I lisas määratletud projekte, ei tohiks probleeme tekkida. Näib, et vastavad kavad koostatakse paralleelselt, mistõttu rõhutab komitee, kuivõrd olulised on teatise esitatud asjaomased juhised, mille aluseks on suunistes ja Euroopa ühendamise rahastu määruuses esitatud sätted.

4.12 Komiteel on heameel, et teatise osutatakse õigustatud tähelepanu vajadusele kooskõlastada põhivõrgukoridoride tegevus raudteekaubaveo koridoride (määrus (EL) nr 913/2010), siseveetranspordi NAIADES II programmi (COM(2013) 623 final), sadamate tõhususe parandamise sadamate algatuse (COM(2013) 295 final) ja säästvate arenguprojektide tegevustega, selleks et vältida tööde dubleerimist ja luua sünergiaid. Komitee väljendab samuti kahetsust selle üle, et kõnealuseks koordineerimiseks puuduvad süsteem ja õigussätted. Suunistes on sätestatud vaid põhivõrgukoridoride ja raudteekaubaveo koridoride vahelise koostöö kohustus, samuti on kirjas, et asjaomased raudteekaubaveo koridorid peaksid olema esindatud põhivõrgukoridoride nõuandefoorumis. Komitee tõstatab küsimuse, kas ei oleks mõistlik tagada vähemalt see, et teised põhivõrgukoridoride seisukohalt olulised projektid ja olulisi projekte sisaldavad programmid oleksid põhivõrgukoridoride nõuandefoorumis esindatud. Üks näide sellisest projektist on „Swiftly Green”, mille puhul on tegu piiriülese rohelise koridori projektiga, mille geograafiline paigutus muudab selle oluliseks Põhjamaade ja Vahemeremaade põhivõrgukoridori seisukohalt. Võttes arvesse teatise meremagistraalidele osutatud tähelepanu, võiks see hõlmata ka käimasolevaid meremagistraalide projekte vastavas põhivõrgukoridoris. Komitee jääb igal juhul seisukohale, et juba tehtud tööd tuleb arvesse võtta ja nii palju kui võimalik kasutada olemasolevaid taristuid.

4.13 Põhivõrgukoridoride ristumisel või kattumisel võivad esile kerkida sarnased probleemid nagu eri tüüpi koridoride või projektide puhul. Komitee toonitab, et tähtis on leida viise sellise olukorraga toimetulekuks läbipaistval ja ressursitõhusal moel.

4.14 Komitee konstateerib loomupärast dualismi põhivõrgukoridoride juhtimisstruktuuri ning komisjoni poolt konkreetsete kriteeriumide alusel ja põhivõrgukoridoride juhtimisstruktuurist sõltumatult tehtavate rahastamisotsuste vahel. Sellega seoses on komiteel heameel, et teatise tunnistatakse põhivõrgukoridoride tegevuskava seost rahastamisotsuste vastuvõtmisega.

4.15 Kuigi komitee tõdeb põhivõrgukoridoride ja nende juhtimisstruktuuri nii praktilist kui ka formaalset tähtsust ja neile keskendumist nii haldusressursside kui ka rahastamise osas, tõstatab ta samas uuesti küsimuse, mis esitati arvamuses suuniste kohta. Nimelt kas ei ole põhivõrgukoridorid tegelikult TEN-T võrgu kolmas ja kõrgeim kategooria ⁽⁵⁾?

4.16 Komitee nõustub teatise esitatud prioriteetidega ja võtab teadmiseks, et peamiseks prioriteediks loetakse raudteed ja meremagistraale, eelkõige saarte või poolsaarte ja mandriosa vahel, samuti meetmeid transpordi CO₂-jalajälje vähendamiseks. Siinkohal tõstab komitee esile meremagistraalid Läänemerel, Põhja merest Biskaia laheni ja mitmete Vahemereäärsete sadamate vahel, millele kõigile on omane see, et nad lühendavad maismaatranspordi vahemaid ja/või arendavad kombineeritud vedusid.

4.17 Komiteele valmistab muret ELi olemasolevate eelarvehendite ebapiisavus ja jätkuv teadmatus alternatiivsete rahastamismehhanismide (sh projektivõlakirjad ning avaliku ja erasektori partnerlus) loomise võimaluste osas.

⁽⁵⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 130.

5. Konkreetsed märkused

5.1 Komitee märgib, et teatistes esitatud prioriteetide puhul näib ELi kaasrahastamiseks pakutavate vahendite summa ületavat rahastamiseks saadaolevat summat. Miski ei luba arvata, et rahastamisvahendite kasutamise võimalusi on arvesse võetud või mil määral seda on tehtud.

5.2 Teatistes osutatakse märkimisväärset tähelepanu kulude-tulude analüüsile projektide hindamise vahendina. Ühekuuluvusfondist abi saavates riikides teostatavate projektide puhul viidatakse teatistes kulude-tulude arvestamise erimeetodile Ühtekuuluvusfondi vahendite kasutamise puhul. Sellele meetodile ei viidata Ühekuuluvusfondist abi mittesaavate riikide puhul, mil viidatakse hoopis tunnustatud metoodikale. Komitee küsib, kas ei saaks näiteks konkursside väljakuulutamisel soovitada üht või mitut tunnustatud metoodikat. See võiks parandada läbipaistvust ja luua võrdsed võimalused. See tähendaks, et astutakse samm edasi suuniste artiklis 51 sätestatud aluspõhimõtete avalikustamisest, mis on aluseks kulude-tulude ja Euroopa lisaväärtuse hindamisele.

5.3 Sellega seoses tuleb komitee meelde, et projektide uurimisel strateegia „Euroopa 2020” alusel on vaja arvesse võtta sotsiaalseid, keskkonnavalaseid ja majanduslikke aspekte. See tähendab, et veendutakse, kas kavandatud taristu vastab tegelikele vajadustele ja kas seda kasutatakse asjakohaselt.

5.4 Euroopa ühendamise rahastu määruses esile toodud võimalust suurendada TEN-T rahastamisel innovaatiliste rahastamisvahendite kasutamist käsitletakse teatistes vaid põgusalt. Peamine küsimus on võimalik tunnustamine turul, mis siiani näib olevat vastamata. Komitee võtab selle teadmiseks ja viitab taas märkustele, mis ta esitas arvamustes suuniste ettepaneku ja Euroopa ühendamise rahastu määruse ning projektivõlakirjade⁽⁶⁾ kohta. Komitee juhib siinkohal lisaks tähelepanu sellele, et turg suhtub soosivalt projektivõlakirjade katseperioodil käivitatud projektidesse ja et peatselt toimub projektivõlakirjade katseperioodi hindamine.

Brüssel, 29. aprill 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽⁶⁾ ELT C 143, 22.5.2012, lk 134.

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET